

RAHA ON VALTTIA

K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa Jyväskylässä 1933

LUKIJALLE.

Tämä ei ole mikään pyhäkoulukertomus. Herra Ceder ja kumpp. ovat pahoja poikia, joita kohtaan sallimus on aivan liian lempeä. Mutta sellaista tapahtuu. He olisivat paremminkin ansainneet julkisen raipparangaistuksen kuin kuvauksen tekosistaan, sillä heidän moraalinsa on epäilemättä kasvanut kie-roon ja heidän pyrkimyksensä ovat huonoja, mutta koska tarinoissani »*Maisteri pettää itseään*» ja »*Naisen Oma Maailma*» olen väläytellyt lukijalle pääasiallisesti vain liisankaupunkilaisten sympaattisia puolia (kuten minulle on huomautettu), on minun oikeudenmukaisuuden vuoksi myös »käännettävä mitalia». Sen vuoksi kirjoitin nyt, minkä kirjoitin — antakoon Vishnu minulle anteeksi.

Siinä toivossa, ettei kukaan tästä tarinasta paheni-si, jätän sen lukijain käsiin ja lausun samalla Liisankaupungille hyvästäni. Minä pakenen sieltä, ennenkuin minut karkoitetaan. Ja olen kuulevinani, miten liisankaupunkilaiset huutavat jälkeeni:

»Kiitos siitä, että tulit — kiitos siitä, että menit!»

E. A.

I.
HERRA CEDER JOUTUU KIIKKIIN
TIKKUKARAMELLIN TAKIA.

Talonmies Janatuisen tytär, yhdeksän vuotias Gurli, katseli honteloa isäänsä puolittain säälivästi, puolittain halveksivasti. Olipa hänellä siihen syytäkin, sillä isä ei ymmärtänyt tikkukaramelleista enempää kuin raittiusapostoli whiskystä eikä tahtonutkaan ymmärtää. Talonmies Kalle Janatuisen harrastukset olivat sangen, sangen vähäiset. Hän tuntui elävän pääasiallisesti savukkeista ja hänen elämänsomuksensa mahtui varsin hyvin herra Ovidiuksen tunnettuun väitteeseen: »Bene vixit, qui bene latuit.» Hän ei tahtonut häiritä ketään eikä ollut hyvillään siitä, että häntä häirittiin — edes silloin kuin häntä tarvittiin. Nytkin häntä olisi tarvittu.

— Oletkos sinä markan vaivainen? kysyi Gurli pannen päänsä hiukan kallelleen.

Isä Janatuinen paheksui sisimmässään tyttärensä pikkuvanhaa näsäviisautta, mutta hänen luonteensa mukaista ei ollut ojennukseen ryhtyminen — yleensä. Ojentakoon maailma. Hän vastasi siis vaikenemalla ja sytytti uuden »Kerhon».

Gurli tunsi isänsä ja tiesi, mistä narusta nyt saattoi vetää melko varmalla menestyksellä.

— Minä menen Laineelle, ilmoitti hän.

Taiteilija Otto Laine ja hänen rouvansa olivat okaita talonmies Janatuisen lihassa. Kalle Janatuinen vihasi heitä ehkä enemmän kuin ketään tai mitään muuta. He kiusasivat häntä, kiusasivat ja häiritsivät kaikilla mahdollisilla tavoilla, alituisesti, sillä heiltä eivät konstit loppuneet. Jos Laineitten kohtalo olisi jätetty Kalle Janatuisen käsiin, olisi se ollut surkeampi kuin kristittyjen Neron aikoina. Otto ja Pepita Laine olivat kenties ainoat ihmiset maailmassa, joita talonmies olisi tahtonut häiritä ja kiusata takaisin, jos olisi osannut. Mutta he olivat hänelle kaikin puolin liian raffinoituja.

Gurli tiesi ryhtyneensä leikkimään tulitikuilla ja vetäytyi varovasti oven luo. Hän puhalsi ruskean hiussuortuvan nenältään ja kurkotti kättään ovenkahvaa kohti. Isä Janatuinen puri puista paperossin imuketta, niin että ritisi.

— Et mene, murahti hän. — Tiedät hyvin, ettei sulla ole lupaa mennä tuon pahuksen kluttarin luo.

— Anna sitten markka!

Talonmiehellä ei sattunut olemaan markkaa eikä Gurlille sopinut uskoa suurempaa rahaa. Se olisi mennyt menojaan.

— Huomenna saat.

— Kyllä kai!

Gurlin pyöreillä, lievästi puhtailla kasvoilla oli tuollainen kiusoittava »pyh»-ilme, joka tavallisesti saa vanhemmat tarttumaan kättä pitempään, ja kukatiesi olisi hänen isänsä poiketen tavoistaan sellaiseen tarttunutkin, ellei tyttö olisi ehtinyt livahtaa pihalle.

— Sinne se nyt kuitenkin meni, mutisi isä, epäroï hetken, mitä tekisi, ja paiskautui sitten laatikko-sohvaan. Pirsetti, kun putoaisivat kuudennesta kerroksesta kadulle, Laineet — hän, Kalle Janatuinen, veisi totisesti iloissaan kranssin haudalle. Hmh, tekisi mieli pistää dynamiittipatruuna niiden hellapuihin, mutta . . . niin, laki on köyhiä vastaan . . .

Gurli pinkaisi pihalta kadulle, seisoi vähän aikaa portin takana saadakseen nähdä, lähtisikö isä takaa-ajoon ja aukaisi sitten B-portaan oven. Punanruskea hissi mukavasti kitisevine ovineen ja takaseinällä olevine peileineen houkutteli, mutta tässä talossa ei kos-

kaan tiennyt, milloin joku aikaihminen saattoi tarttua niskasta: Gurli lähti poukkoilemaan jalan ylös kuudenteen kerrokseen. Siellä oli kolme ovea. Keskimmaisella oli metallisen nimikilven asemesta ko-reasti tekstattu pahvisuikale: Otto Laine. Gurli katseli sitä pää kallellaan ja nuoli ikäänkuin valmistelevasti huuliaan. Laineen setä varmasti antaisi markan, kun selittäisi, miten tärkeä juttu tuo tikkukaramelli oli. . . antaisi totisesti, jollei muun vuoksi, niin kiusataksen isää.

Mitäpä s tässä aristeli? Hän pyöräytti reippaasti ovikellon kampia.

Ja nyt minä tuon näyttämölle Arvi Cederin, joka ei ollut mitään muuta kuin pelkkä Arvi Ceder, vaikka hän kymmenisen vuotta sitten olikin suorittanut ylioppilastutkinnon. Vielä abiturienttivuonnaan hän oli nuoressa rinnassaan elätellyt ihanteita ja varsinkin suurta illusionia, että »korkein inhimillinen hyvä on luja tahto tehdä hyvää ja hyvän omantunnon tuottama mielenrauha». Näissä merkeissä hän aloitti lukunsa lainopillisessa tiedekunnassa, ahersi lujasti ja rakasti lähimmäisiään, ja kaikki näytti parin lukukauden aikana kehittyvän kauniiksi ja opettavak-

si pyhäkoulukertomukseksi. Mutta sitten tuli eräänä päivänä hänen tielleen rahapula, huutava rahapula. Isä Ceder oli kovakorvainen ja tuttavat levittivät käsiään ja kohauttivat olkapäitään. Arvi mietti miettimistään ja uskoi huolensa lopulta eräälle osakuntatoverille, joka tuntui olevan samanlaisessa tilanteessa. »Auttakaamme itseämme», sanoi toveri, — »tehkäämme hyvää toisillemme». Ja niin he kirjoittivat pitkään paperiin, toinen pitkin ja toinen poikin, ja varmemmaksi vakuudeksi laittoi Arvi Ceder vielä isänsä nimen omansa alle paperin selkäpuolelle. Kolme kuukautta myöhemmin hän vannoi, että Descartes ynnä muut kurssiin kuuluvat filosofit olivat humpuukia, ja luopui ajatuksesta liittyä niiden joukkoon, jotka kantavat kilvessään kaunista valhetta »lain puolustaja» sekä jätti yliopiston ikuisiksi ajoiksi samoin kuin ihanteetkin. Isä Ceder lunasti vekselin ja loukkasi poikaansa, mutta muistellen entistä lempifilosofiaan Arvi Ceder »kohotti mielensä niin ylös, ettei loukkaus siihen ylettynyt», ja lähti tutustumaan elämään oikein käytännössä.

En koskettele lähemmin hänen kirjavia vaiheitaan seuraavan kymmenen vuoden aikana, vaan loik-

kaan suoraan siihen iltapäivään, jolloin neiti Gurli Janatuinen tikkukaramellia himoiten soitti taiteilija Otto Laineen ovikelloa.

Arvi Ceder kuuli soiton, ja sardiini, jota hän juuri oli ollut työntämässä nälkäiseen suuhunsa, putosi takaisin lautaselle. Säpsähtää sitä vähemmästäkin kuin ovikellon kilinästä, kun istuu vieraassa keittiössä vieraita eväitä syömässä talonväen tietämättä.

— Mitäs nyt, rakas Tilta? mutisi Arvi Ceder, ja kottautui hiukan retkahtaakseen heti jälleen takaisin tuolille. Kukahan siellä soitteli? Hän silmäili ympärilleen ja murahti sitten hermostuneesti. Tietysti hänen oli pysyttävä hiljaa kuin hiiri hinkalossa. Hän kuunteli joka solullaan, ja hänestä tuntui kuin sardiinitkin sinisellä lautasellaan olisivat kuunnelleet.

Soitto toistui, tällä kertaa lyhyenä, käskevänä.

Herra Ceder istui suorana kuin seiväs ja yhtä jäykkänä, tuijottaen sokein silmin raollaan olevaa, valkoista keittiön ovea. Eiköhän ensimmäinen murto-varkaus aina ole hieman hermostuttavaa hommaa . . .

Kolme lyhyttä, kiukkuista soittoa. Arvi Ceder menetti harkintakykynsä.

Sydän takoen hän tassutteli eteiseen, seisoi hetken

hiljaa ja hengitti kiivaasti suu ammollaan, lähestyi sitten ulko-ovea, kyykistyi ja raotti varovasti kirjeluukun kantta kurkistaakseen porraskäytävään. Lankeaa viisaskin vipuhun.

Sen sijaan, että Arvi Ceder olisi nähnyt jalat ja sääret ja kukatiesi hiukan vartaloakin, tuijotti hän kirjeluukun rakosesta suoraan harmaaseen silmäpariin, lapsen suuriin silmiin.

Kiikissä, jumaliste! Mikä tuon pennun tänne lennätti? Lahjakas kakara muuten — kurkisti luukusta. . . Hän, Arvi Ceder, kiikissä ihan turhan takia! Hänhän oli tunkeutunut tänne vain täyttääkseen nälkäisen vatsansa, jota oli loukannut huonolla ruualla niin kauan, että oli melkein myöhäistä pyytää anteeksi — ja nyt hän oli pilannut kaiken hätäilyllään. Tuo lapsi tietysti hälyttäisi nyt ihmisiä paikalle. Huoneiston omistajan lapsia tietysti. Tietysti. Mitähän, jos säntäisi suinpäin ulos. . . koettaisi jäniksen passia? Ei, tietysti tuo riivattu pentu huutaisi. Tai päästäisikö sen sisään? Puhuisi jotakin. Lapsellehan aina saattoi uskotella mitä hyvänsä.

Arvi Ceder rauhoittui hiukan, pyyhki kasvojaan ja aukaisi oven. Ulkopuolella seisoi Gurli kädet olemat-

tomilla lanteilla ja katsoi häntä tutkivasti silmiin.

— Jaha, jaha, tule sisään vain, hymyili herra Ceder hiukan väkinäisesti, — tule sisään vain ja — hm — pyyhi jalat.

Gurli astui sisään, meni herra Cederin ohi ruokasaliin, kurkisti sieltä ateljeehuoneeseen, makuuhuoneeseen ja keittiöön sekä palasi takaisin ruokailuhuoneeseen, missä herra Ceder seiso i kahden kaari-ikkunan välissä kynsiään pureskellen.

— Missä Laineen setä ja t äti ovat? uteli Gurli istuutuen matalalle sohvalle ja pannen naarmuiset, ruskeat puolisukkasäärensä ristiin. — Ja kukas te olette?

Jaha, ei siis talonväen lapsia, päätteli Arvi Ceder ja henkäisi syvään. Livistäisikö? Ei, ei vielä. Siellä oli vielä sardiineja syömättä ja kimpale emmenthaleria ja leipää ja voita. Mutta tuo suurisilmäinen tyttö oli ensin jollakin tavalla saatava pois tieltä.

— Setä ja t äti ovat ulkona hiukan, selitti hän epä määräisesti. — Hm, ulkona — niin. Minä olen sedän vanhempi veli.

Gurlin mielenkiinto näytti heräävän.

— Te olette sitten tullut pois sieltä alimmaisesta kattilasta, sanoi hän. — Minkälaista siellä oli?

Arvi Cederin silmät pyöristyivät, mutta sitten hän hymyili.

— Mitäs sinä nyt juttelet? sanoi hän ja hänen ilmeessään oli hyvántahtoista moitetta. Ajatukset pyrkivät väkisinkin sardiineihin.

— No, kun Laineen setä aina sanoo, että hänen vanhempi veljensä varmasti aikanaan joutui sinne alimmaiseen kattilaan, selitti Gurli. — Mutta kyllä se muuten pomppas, että te olette se vanhempi veli — te hän olette paljon nuorempi kuin Laineen setä. Ja paljon pienempi.

— Hm, kyllä minä joka tapauksessa olen hänen veljensä, intti Arvi Ceder. — Kuka sinä sitten olet?

— Talonmiehen Kurli.

Herra Ceder jätti kyntensä rauhaan ja ryhtyi pureksimaan täyteläisiä huuliaan. Emmenthaleria, leipää, sardiineja. . . peevelin kakara!

— Vai niin, vai Kurli. . . hauskaa tutustua. No niin, Kurli, tulepahan uudestaan tunnin, ei, kahden tunnin kuluttua.

Gurli mietti. Hän käsitti vaistomaisesti, että tämä »setä» oli jollakin tavalla hämäräperäinen, ties vaikka olisi ollut varas. Hän ei kuitenkaan pelännyt ol-

lenkaan eikä hän vielä tällä hetkellä halunnut ryhtyä toimenpiteisiin vieraan saattamiseksi kuulustelun alaiseksi, sillä tikkukaramellikysymys oli muita tärkeämpi ja Laineet olivat poissa. Gurlilla oli liikemiehen vaistot. Mitähän, jos tekisi rahaa tämän tuntemattoman »sedän» ilmeisestä ahdingosta?

— Minä tarvitsisin markan, julisti hän ja samalla tavalla kuin sardiinit ja emmenthalerjuusto kummitelivat herra Cederin mielessä, kangasti Gurlin silmissä sini- ja punaraitainen karamellimöykky puutikun nenässä.

Arvi Cederin teki mieli sanoa, että hän tarvitsi monta markkaa, mutta koska hän hyvin oivalsi, että teot nyt olivat enemmän hänen etujensa mukaisia kuin sanat, pisti hän sormensa liivintaskuun — ja jätti ne sinne. Toisella kädellään hän teki pienen, pahoitelevan eleen.

— Kun sedällä ei ole ollenkaan pientä rahaa.

— Minä käyn rikkomassa, ehdotti Gurli toivehikkaasti.

Herra Ceder jatkoi ruumiintarkastustaan. Hän ei odottanut mitään, ei toivonut mitään, sillä hän oli suorittanut samanlaisen tarkastuksen jo kolmasti tä-

näkin päivänä ja tulos oli aina ollut sama: 50 penniä, nenäliina, kaksi avainkimpua, tulitikkulaatiko, muistikirja, lompakko, jossa oli kaikkea muuta paitsi rahaa, maskotti (pieni, villalangoista tehty marakatti), pari amidopyrini-pulveria, kynsiviila, almanakka ja neljä sanomalehtileikkelettä. Viisikymmentä penniä — miksi hän oikeastaan sitä säästeli? Ehkä tuo pentu tinkisi. . . Hän pisti vastahakoisesti käteensä siihen taskuun, jossa nikkelikolikko oleili ja veti sen vielä vastahakoisemmin takaisin. Saattoi melkein kuulla hänen sormiensa narisevan.

— Näyttää täällä olevan viisikymmentä penniä vaihtorahaakin, mumisi hän. — Eikö se riitä?

Gurli pudisti murheellisena päätään. Saihan silläkin tikkukaramellin, mutta sangen pienen ja pian katoavan.

Arvi Ceder sivelyi laihoja, sileitä poskia. Etusormi pysähtyi pikkuiseen kuoppaan leuassa tavattuun odottamatta pienen näppylän. Saattoihan talossa olla rahaakin jossakin pöytälaatikossa, mutta siihen ei sentään saanut kajota. Hänen merkillinen moraalikoodeksinsa sisälsi siinä suhteessa täsmälliset asetukset.

— Mihinkä sinä sitä markkaa tarvitset? kysyi hän.

— Tikkukaramelliin — tai tötteröön, vastasi Gurli hiukan epäröiden, sillä hänen mieleensä oli yhtäkkiä juolahtanut myös jäätelö. — Anna nyt setä, niin olet oikein bonzo!

Arvi Ceder muisti nähneensä keittiössä sokeria.

— Jos saat kourallisen sokeripaloja, niin tyydytkö viiteenkymmeneen penniin? Minulla on, paitsi sitä vain tuhannen markan seteleitä, eikä niin suuria rahoja voi antaa noin pienten tyttöjen käsiin.

Gurli huokasi ja hankasi vasemmalla kengällään oikeata säärtään. Hän oli nyt täysin vakuutettu siitä, ettei vieras ollut kunniallinen ihminen ja luvallisilla asioilla, koska kunniallisilla, luvallisilla asioilla liikkuvilla aikaihmisillä (kerjäläisiä *ehkä* lukuunottamatta) aina oli enemmän kuin viisikymmentä penniä rahaa. Mutta tietysti oli pelastettava, mitä pelastettavissa oli. Hän tiesi tarkkaan, mitä nyt tekisi. Ottaisi sokerin ja rahan, menisi porraskäytävään, lahjoisi sokeripalalla Saarisen Eikan, joka asui kerrosta alempana, hakemaan isän tänne, ja menisi sitten ostamaan viidenkymmenen pennin tikkukaramellin, joka toivottavasti kestäisi siihen asti kuin Laineet ko-

tiutuisivat tai isä muuttaisi mieltään. Ja niin hän ojensi pienen, likaisen kätensä ja puristi siihen herra Cederin rahallisen omaisuuden, minkä jälkeen hän raivasi tyhjäksi esiliinansa toisen taskun sokeria varten.

Arvi Ceder vilkaisi kelloa ruokasalin seinällä. Hän oli viipynyt täällä jo lähes tunnin eikä ollut viisasta pitkittää käyntiä enää kovinkaan paljon.

— Odotahan vähän, sanoi hän työlle, — minä tuon sinulle sokeria keittiöstä.

Gurli istuutui uudelleen matalalle sohvalle ja Arvi Ceder meni eteiskäytävän poikki keittiöön. Siellä hän aukaisi ruokakomeron oven ja tarttui pyöreäkupuiseen sokeriastiaan nostaen sen vahakankaalla päällystetylle pöydälle sinisen sardiinilautasen viereen. Ja sitten kuului keittiön ulko-oven avaimenreiässä pieni rapsahdus ja herra Ceder putosi istualleen tuolille.

Ovi aukeni. Arvi Ceder yritti nousta, mutta hänen polvensa olivat asiasta eri mieltä ja hän retkahti takaisin tuoliin. Hetken ajan suorastaan pyörrytti. Uskomatta silmiään hän tuijotti tulijaa, puristaen kätensä nyrkkiin niin lujasti, että nahka oli revetä rystyjen kohdalta.

Rouva Laine, synt. Pepita Sanchez, baskitar, teki aina ensikertalaiseen valtavan vaikutuksen. Hän nimittäin olisi vallan hyvin voinut olla kotoisin Brobdingnagista, tuosta tarunomaisesta maasta, jossa pastori Swiftin Gulliver poika tutustui haikaran kokoihin hyttysiin. Arvin hermot, jotka jo hyvän rupeaman olivat olleet äärimmilleen jännittyneinä, tekivät nyt tenän kokonaan. Hän saattoi vain haukkoa henkeään.

— Päivää, sanoi rouva Laine.

— Huh hemmetti, vastasi Arvi.

II. KOLME IHMISTÄ LÖYTÄÄ TOISENSA.

Pepita — Pepita Laine! Mikä naurettava nimi ja nimiyhdistelmä! Kummituskomiikkaa: ajatelkaahan nyt, hyvät ihmiset, parisataakiloista Gargantua-olemusta, jolla on viikset ja paistinpannun kokoiset kädet ja jonka nimi on Pepita, Pepita Laine! Rabelais ja hänen hurja kuvittajansa Doré olisivat varmasti ällistyneet sanattomiksi hekin, jos olisivat nähneet tämän mielikuviansa ruumiillistuman. Pepita oli maallannut miniatyyreja (tietysti) Cabo Ogoñossa Biskajan etelärannalla, kun Otto erään kalastajan mukana lähti Bermeosta Ria de Mundacan yli Elanchoveen »tyyppelijä» hakemaan. Sieltä hän kulkeutui Pepitan tuulien tuivertamaan majaan Ogoño-niemelle ja löysi vanhan turvekaton alta enemmän kuin oli odottanutkaan. Oton maallinen massa oli kunnioitusta herättävä, mutta Pepitassa jättiläinen tapasi yli-jättiläisensä ja lopun saattaa arvata. Heistä tuli ihmeellinen avio- pari, kaikista tapaamistani ihmeellisin.

Vaelluttuaan Pepitan kanssa aikansa Länsi-Pyreneitten liepeillä oli Otto palannut isiensä maahan, minne Pepitakin istutti itsensä aivan merkillisellä sopeutumis-

kyvyllä. Kronikkani alkaessa he olivat asuneet Liisankaupungin ainoassa kuusikerroksisessa talossa jo kahdeksatta vuotta ja lakanneet aikaansaamasta liikennehäiriöitä ulkosalla liikkueessaan. Otto maalaili kaikkea mahdollista taivaan ja maan välillä, stillebeneistä valtavan suuriin alttaritauluihin, ja kertoi li siinä välissä tuttavilleen münchhauseniaadeja, jotka olivat hankkineet hänelle »arkkivalehtelijan» nimen, ja Pepita lähetti vuosittain pääkaupunkiin miniatyyreja, joilla hän oli jo niittänyt etupäässä kunniaa. Joskus tipahti kultaakin. Heidän keskinäinen suhteensa oli muokkautunut melkein ihanteelliseksi toveruudeksi, seikka, joka samalla sekä lievitti että korosti firman Otto & Pepita koomillista luonnetta. Ja juuri kiitos tämän heidän yhteisymmärryksensä sai nyt Arvi Cederkin, ilmestyessään heidän elämäänsä, mahdollisuuden päästä mujuista pinnalle jälleen.

Useimmat ihmiset selviytyvät varsin mutkattomasti muitten ihmisten vaikeuksista, mutta Pepita vaivautui mielellään hiukan lähimmäistensäkin vuoksi, hän kun ylimalkaan suhtautui heihin osapuulleen niinkuin kissa suhtautuu hiireen. Niinpä hän ei nytkään, todetessaan Arvi Cederin pulan, kiirehtinyt

soittamaan poliisille tai paiskannut hintelää kutsumatonta vierasta portaisiin, vaan riisui hitaasti käsi-neensä (n:o 10) ja istuutui sitten keltaisen pöydän ääreen, vastapäätä herra Cederiä.

Arvi Ceder tuijotti häntä kuin pikkulintu käärmettä.

— Tui tui, sanoi käärme.

— A-anteeksi, änkytti pikkulintu.

Pepita Laine silmäili mieltävästi Arvi Cederin suoraa, hiukan liian lyhyttä nenää ja kiiltävää, mustaa tukkaa. Hän hyväksyi ne samoin kuin vieraan hyvin leikatun puvunkin ja rintataskusta pilkistävän batis-tinenäliinan. Ei tuo mies ainakaan ollut mikään taval-linen voro, ja gentlemannivarkaita taas esiintyi vain Leblancin ja Hornungin romaaneissa.

— Mikä te on? kysyi Pepita suorasukaisesti. Täl-lä hetkellä hänestä — aivan luonnollisesti — oli tärkeämpää, *mikä* herra Ceder oli, kuin *kuka* hän oli.

— Mi-mi-mi. . . , yritti herra Ceder.

Pepita purskahti nauruun.

— Uudestaan, kehoitti hän.

— Mi-mi. . . , tapaili tuskastunut Arvi.

Pepita nauroi kuin juopunut hyeena. Hänestä oli

aina jotakin jumalattoman hauskaa siinä, että vieraat ihmiset säikähtivät häntä.

— Mi. . ., yritti herra Ceder vielä kerran, mutta luopui sitten ja vaikenä. Pää kuhisi kuin muurahaispesä. Hän pyyhki märkiä kasvojaan ja koetti uudelleen nousta, mutta jalat eivät kantaneet.

Pepita rouva riisui hattunsa ja laski sen pöydälle, aukaisi käsilaukkunsa ja puuteroi suuren, kyömynenänsä, tarkasteli pikku peilissä tuuheita kulmakarvojaan ja sulki sitten laukun äkäisellä painalluksella.

— Parlez-vous français? kysyi hän.

Arvi pudisti päätään. Jättiläinen hänen edessään nousi, tarttui ilman muuta hänen kaulukseensa ja nosti hänet pystyyn. Lähdettiin eteiseen, mutta siellä pysähdyttiin, sillä ruokailuhuoneen kynnyksellä seisoi Gurli harmaat silmät ihmetyksestä pyöreinä. Pepita rouva hellitti otteensa.

— Mista sina tulee? kysyi hän tyttöön kääntyen. Arvi Ceder kuuli ja näki kaiken kuin paksun sumun läpi. Hän mietti kuumeisesti, mitä tekisi, mutta ei keksinyt mitään. Keittiön ovesta olisi voinut livistä, jos olisi uskaltanut. Mutta fyysillinen rohkeus ei ollut Ceder ystävän huomattavimpia puolia. Hän sei-

soi liikahtamatta paikallaan tukien kättään kirkasväriseen funkispöytään ja koettaen keksiä jotakin järjestäjästä sanottavaa. Mikä häntä oikein vaivasi? Eihän hän yleensä ollut näin saamaton?

— Tuo setä päästi minut sisään, ilmoitti Gurli puristaen lujasti nikkelikolikkoa taskussaan.

— Tunteeko sina hän? uteli Pepita rouva.

— En, mutta hän sanoi olevansa Laineen sedän velli.

— *Nom de Dieu!* ihmetteli rouva Laine. Hän katsoi Arvia silmät sikkarassa. — *Et puis!* Hän kääntyi uudelleen Gurliin. — Ja mitä sina tahtoo?

Gurli selitti kaunopuheisesti tarvitsevansa markan hyväntekeväisyystarkoitukseen, mutta Pepita rouva keskeytti hänet.

— Houmena! Tule houmena!

Laineen täti oli aivan yhtä mahdoton kuin isäkin tänään. Vailla kaikkea ymmärtämystä. Tavallisesti hän oli kerrassaan bonzo Gurliä kohtaan. Tyttö heitti vielä epäluuloisen katseen herra Cederiin, mutta alistui sitten. Olihan hänellä ainakin viisikymmentä penniä, enemmän kuin ei mitään. Hän meni hitaasti ovelle ja aukaisi sen vastahakoisesti. Pepita rouva

kohdisti jälleen huomionsa Arvi Cederiin.

— Istuka! sanoi hän, osoittaen pöydän vieressä olevaa nikkeliputkituolia. Ja Arvi istuutui kiltisti. Rouva Laine kurkotti kättään pöydän yläpuolella olevaa puhelinta kohti.

Hetkistä myöhemmin hän oli saanut miehensä langan toiseen päähän ja nyt seurasi ranskalais-espanjalais-euscaldunacilainen ryöppy, josta ystävä Ceder ymmärsi tuiki vähän. Hän saattoi kuitenkin varsin hyvin arvata, että Gargantua oli kutsunut Pantagruelin kotiin.

Kalle Janatuinen seisoi punaisen lauta-aidan vieressä pihalla pitkää messintankoa puhdistaen. Metallikimalsi auringonpaisteessa, niin että silmiin koski. Gurli yritti livahtaa isänsä ohi huomiota herättämättä, mutta milloinkas yleensä tällaiset yritykset onnistuvat! Juuri kuin hän luuli olevansa turvassa hän tunsi suuren ja karkean käden niskassaan eikä hänen tarvinnut kääntää päätään todetakseen, että käsi kuului hänen isälleen.

— Hrr, murisi talonmies. — Sinä menit kuitenkin Laineelle. Odotas, kun äiti tulee kotiin, niin sinulta otetaan pöksyt auki ja sitten saat koivuherraa paljaal-

le pyllyllesi.

Usein tällaiset uhkaukset jäivät pelkiksi uhkauksiksi eikä Gurli tälläkään kertaa säikähtänyt pahasti — aluksi.

— Miksi et antanut markkaa? vikisi hän ja yritti vääntää päänsä irti isän otteesta.

— Sss, sähisi Kalle Janatuinen, sillä mitäpä hän olisi osannut vastata muutakaan. Hän tiukensi otettaan ja laski messinkitangon nojalleen aitaan vasten. Puhallettuaan savukkeenpätkän puumukkeesta ja tuihattuaan imukkeeseen liiviensä vasempaan ylätaskuun hän tarttui toisella kädellään perijättärensä leukaan ja nosti sitä.

— Antoiko se kluttari sulle rahaa?

— Ei, mutisi Gurli.

— Aha! Kalle Janatuinen päätti antaa Otto Laineelle pari pikkusyntiä anteeksi. — Mutta selkääsi sinä nyt saat joka tapauksessa! Talonmies muisti luke-neensa Kylän Lehdestä, ettei lapsia saa kasvattaa liian pehmeäkätisesti.

Gurli muutti ruumiinpainonsa toiselta jalalta toiselle ja nyki päätään. Koko ajan hän puristi lujasti tikkukaramellin vartta taskussaan. Isä oli mätä! Ei ym-

märtänyt nuorisoa ollenkaan. Ei tahtonutkaan ymmärtää. Mitähän isä olisi sanonut, jos äiti olisi kieltäytynyt antamasta rahaa tupakkaan?

Maeterlinck sanoo kyllä, että meidän on pakko turvautua vaitioloon niin pian kuin meillä on jotakin sanomista toisillemme, mutta siltä ei ainakaan Gurlista tuntunut tällä hetkellä. Hänellä oli paljon sanottavaa isä Janatuiselle ja hänen oli puhuttava pian ja paljon, sillä selkäsaunan mahdollisuus kävi yhä ilmeisemmäksi. Ei isä olisi puristanut noin lujasti ja pitkälti muutoin. Kunpa saisi äijän kiukun purkautumaan johonkin muuhun. . . Ja sitten juolahti Laineen sedän »veli» mieleen.

— Äh, älä purista, isä, ihan menee niska poikki. Hellitä, isä — sain minä viisikymmentä penniä.

— Häh? Kalle Janatuinen hellitti otteensa. — Yritkö sinä valehdella, senkin mokoma?

— En minä sitä Laineen sedältä saanut enkä täditäkään, vaan Laineen sedän veljeltä. Ainakin hän sanoi, että hän oli Laineen sedän veli.

Talonmies katseli tyttärtään ääneti, kopeloi »Kerho»-laatikon housujensa takataskusta ja liikkutteli epäuskoisen näköisenä otsanahkaansa.

— Veljeltä? Onko sillä haissilla veli?

— Miksei sillä olisi veljeä? kysyi Gurli puolestaan ja otti esille tikkukaramellinsa.

Talonmies sai tulen savukkeeseensa.

— Minkänäköinen mies se oli?

— Kivan näköinen — paljon pienempi kuin Laineen setä. Se oli ihan sinun kokoisesi, vaikka hiukan lihavampi. Sillä oli eri hienot vaatteet ja musta tukka ja puhtaat kynnet. Mutta rahaa sillä ei ollut enempää kuin viisikymmentä penniä.

— Ja sen se antoi sinulle?

— Niin.

— Tietysti! Kalle Janatuisen ääni oli sanomattoman katkera. — Sinä tietysti sanoit, ettei isä antanut ja sitten se antoi ihan kiusalla.

— En minä mitään sanonut. . .

Mutta Kalle Janatuinen ei kuullut. Hän sieppasi messinkitangon, veti lakkinsa lipan silmien yli ja meni hitaasti F-portaan ovesta sisään. Miksi Jumala koeteli häntä tällä tavalla? Kaksi Lainetta riitti jo tekemään hänen elämänsä raskaaksi — kolme voisi tehdä sen sietämättömäksi. Tietysti tuo uusi tulokas nyt jäisi tänne, ellei muun vuoksi, niin kiusatakseen hän-

tä, Kalle Janatuista. . . Taiteilija luonnollisesti kertoisi hänestä veljelleen heti. Voi jukenaut! Mutta Gurli oli sanonut, että se oli pieni kooltaan. Ehkäpä sitä saataisi huitaista, jos tarve tulisi. . . mutta menepäs tietämään sitäkään — lakihan on köyhiä vastaan. . .

Gurli istuutui tyhjälle sokerilaatikolle aidan viereen ja hihitti. Isä unohtaisi varmasti selkäsaunan nyt. Hän nuolaisi tikkukaramelliään hellästi. Voi, voi, kunpa se olisi ollut puolet, ei, kahdeksan kertaa suurempi!

Pepita Laine istuutui ateljeen suurimpaan nojatuoliin grogilasillinen lemon squashia kädessään. Otto oli sijoittanut sataneljäkymmentä kiloaan matalalle ottomanille ja Arvi Ceder valitsi paikan tupakkapöydän vierestä.

— Miten ihmeessä te oikein olette tullut tänne? kysyi Otto puhdistuen mustasankaisia silmälasejaan pyyhkeen kokoisella nenäliinalla. — Ja miksi? Mutta älkää kertoko satuja. Minä kuuntelen mieluummin karvaita totuuksia kuin kauniita valheita. Isoäitini sanoi aina: »Älä koskaan valehtele, jos voit puhua totta!»

Hän pani silmälasit nenälleen ja tarkasteli Arvi

Cederiä pieni, ironinen mutka suupielessään. Herra Ceder ei vastannut heti, vaan silmäili ympäristöään. Suuri, hauska ateljee, johon tulvi valoa kahdesta leveästä ikkunasta. Lattialla kulunut, kodikas karvalankamatto, kellervillä seinillä puoli tusinaa öljymaalauksia ja useita englantilaisia etsauksia, pehmeitä ja suloisia kuin seitsentoistavuotiaan tytön suudelmat, mutta paljon harvinaisempia, valtava laiskanlinna ikkunain välissä, sama, johon Pepita rouva oli istunut, nojatuoleja, ottomani, pari kolme maalaustelinetä, vaaleanharmaalla boijikankaalla päällystetty mallikoroke, ryijy, muutama veistos ja kukkia, kukkia ruukuissa ja maljakoissa. Toisella lyhyellä seinällä oli hyllylaite, jolla oli kaikenlaisia taiteilijantarpeita. Seinää vasten nojasi valmiita ja puolivalmiita maalauksia ja luonnoksia. Ikkunat olivat uutimettomat, mutta valkoiset kangaskaihtimet niissä kyllä oli. Katosta riippui pari suurta, sinistä päivänvalolamppua.

Arvi Ceder ihmetteli, miksi Arvi Ceder oli ymmällään. Ja sitten pelko ja hämmennys yhtäkkiä kaikkosivat. Tilanne oli tasapainossa jälleen — epävarmuus poissa. Hermot saattavat joskus pilkata varmimpiakin meistä, usein juuri silloin kuin alamme itsekkin us-

koa, etteivät ne meille mitään voi.

— Olen kovin pahoillani, sanoi hän lopulta hymyillen, juutas. — Pyydän tuhannesti anteeksi — erehdyin huoneistosta. Luulin erään hyvän ystäväni asuvan täällä.

— Mutta miten te pääsitte sisään?

Arvi Ceder otti taskustaan avainkimpun ja valitsi sen neljästätoista patenttilukon avaimesta yhden.

— Päästin itseni sisään tällä, kun ovikello ei antanut mitään tuloksia.

Otto Laineen silmälasit eivät värähtäneetkään.

— Mutta miten te saatoitte luulla ystäväanne asuvan täällä, kun kerran ovesa on minun nimeni?

— Oh, minä luulin teidän vuokranneen huoneen ystävältäni, sanoi herra Ceder huolettomasti.

— Mitähän isoäiti olisi tuosta tuuminut? mumisi Laine ja naputteli epätietoisena polviaan.

— *No seas pasta, Otto!* virkkoi Pepita rouva hiukan käheällä äänellään ja sävyssä, joka ilmaisi, ettei hän käyttänyt tuota tiukkaa espanjalaista fraasia ensi kertaa. Arvi Ceder vilkaisi häntä uteliaasti. Pepita oli nostanut toisen paksun säärensä toisen yli ja heilutteli sitä hitaasti.

Otto Laine otti kuin ajatuksissaan savukkeen pöydällä olevasta sirosta tinarasiasta ja puhalsi pari rengasta ikkunoista karvalankamatolle valuvaan auringsädekimppuun, jossa harmaa savu heti muuttui miljooniksi kimalleleviksi hiukkasiksi.

— Otaksutaanpa, että kerrotte myös totuuden, sanoi hän sitten. — Ette te luullut ystävänne asuvan täällä.

Arvi Ceder huokasi.

— Tänään minä joudun kiinni kerran toisensa jälkeen, sanoi hän. Ja taas hän hymyili. Hän tiesi, että hänen hymynsä kuului niihin, jotka pystyvät riisumaan aseet melkein keltä hyvänsä ja käytteli sitä erehtymättömällä vaistolla. Pepita rouvan ilme pehmeni.

— Onni on oikullinen, myönsi taiteilija.

Herra Ceder otti taskustaan lompakon, etsi siitä nimikortin ja ojensi sen pienellä kumarruksella isännälleen.

— Arvi Ceder, Helsinki, luki Otto Laine. — Mielenkiintoista tutustua.

Arvi Ceder kumarsi jälleen hiukan.

— Osakeyhtiö Tuontiaitan entinen johtaja, selitti hän. — Minun oli luovuttava toimestani hiljakkoin,

koska minulla niinsanoakseni on tuhat rautaa tules-
sa — yksityisiä liikeasioita, jotka vaativat kaiken huo-
mioni. Saavuin tänne tänä aamuna Helsingistä tava-
takseni vanhan ystäväni, johtaja Vidar Kaiteron, mut-
ta en onnistunut saamaan häntä käsiini. Hän on luul-
tavasti muuttanut paikkakunnalta. Tunkeuduin huo-
neistoonne, koska, niin. . . nolo juttu, mutta mitäpä si-
tä kiertelee — sellaista voi sattua parhaissakin per-
heissä. Nähkääs, lähdin Helsingistä melkein tyhjin
taskuin, koska varani nykyisin ovat kiinni papereissa,
joita ei kannata realisoida tällaisia pikkuasioita var-
ten (hän hymähti ajatellessaan lompakossaan olevia
panttilippuja) ja koska luotin siihen, että heti tapai-
sin Vidarin täällä. Kun olin juonut kahvia asemalla
lähdin heti tiedustelemaan Kaiteron osoitetta poliisi-
laitokselta, mutta siellä ei häntä tunnettu. Voitte arva-
ta, miltä minusta tuntui, sillä muita tuttaviamin
ei minul-
la täällä ollut ja taskussani oli käteistä rahaa vain —
hm — pari markkaa. Ajattelin lähteä hotelliin, missä
luonnollisesti ei olisi tarvittukaan käteistä heti ja mis-
tä olisin voinut soittaa tai sähköittää Helsinkiin, mutta
kun minulla salkkua lukuunottamatta ei ollut mitään
matkatavaroita ja sellainen aina herättää epäluulo-

ja pikkukaupungin hotellissa, luovuin ajatuksesta ja lähdin mittailemaan katuja. Tämä teidän talonne tuntui — hm — jollakin tavalla luottamusta herättävältä ja minulla oli jumalaton nälkä. Minä en siekaillut enempää — minun asemassani olisi kuka hyvänsä ollut siekailematta — enkä ajatellut mahdollisia seurauksia, vaan astuin ovesta sisään ja ryhdyin soittelemaan ovikelloja alakerrasta aina ylöspäin. Kun tultiin avaamaan, kysyin johtaja Kaiteroa. No, teidän huoneistostanne ei kuulunut hiiskahdustakaan, vaikka soitin kolme neljä kertaa. Ulkona, ajattelin minä. Otin esille avainkimpuni ja hetkistä myöhemmin istuin keittiössänne leivän ja sardiinien kimpussa. Tarkoitukseni oli kyllä poistua ennen kotiutumistanne, mutta ensin sai talonmiehen tytär minut narratuksi ja sitten kotiutui madame. Ja siinäpä sitten onkin kaikki.

Hän hymyili jälleen.

— Sen pituinen se, tuumi taiteilija ja otti silmälasit nenältään katsellen niitä miettivän näköisenä. Arvi huomasi, että hänen silmänsä olivat tavattoman vaaleat ja kaukana toisistaan.

Pepita rouva oli juonut loppuun lemon squashinsa. Hän pani pois lasinsa ja tarkkaili miestänsä ikään-

kuin uteliaana odottaen, mitä tämä tekisi. Vaiettiin.

— Sepä se, kertasi Otto Laine lopulta ja pani kakkulat paikoilleen. — Mihin te nyt aiotte ryhtyä?

— Poistun sangen kiitollisena, jos olette antaneet anteeksi tunkeutumiseni asuntoonne.

— Ja mitä te sitten tekee? kysyi Pepita rouva huvittuna.

Arvi hymyili.

— Tunkeudun kai jonnekin muualle. Liisankaupungissa tuntuu olevan ystävällisiä ja suuripiirteisiä ihmisiä. Ensi työkseni minun tietysti täytyy koettaa auttaa akuuttista verenvähyttä potevaa lompakkoani, jotta pääsen yhteyteen pääkaupunkilaisystävieni kanssa, lisäsi hän vilkaisten varovasti kumpaakin jättiläistä.

Otto Laine nauroi.

— Millä tavalla? kysyi hän. — Sanotaan, että ihminen löytää vain sitä, mitä etsii, mutta se ei tunnu pitävän paikkaansa ainakaan rahaan nähden. Se on minun kokemukseni. Eipä silti, sääntöhän lakkaa olemasta sääntö niin pian kuin siitä ei ole poikkeusta . . .

— Pystyvä liikemies löytää rahaa yhtä erehtymättömästi kuin ranskalainen sika tryffeleitä, sanoi Arvi

Ceder.

— Kadehdin teitä, virkkoi taiteilija.

Herra Ceder kumarsi.

— Ja nyt minä menen. Haluan luonnollisesti korvata anastamani aterian. Sehän käy postitsekin.

Otto Laine huitaisi kädellään sellaisen pikkuseikan olemattomiin.

— Jos nyt vastoin todennäköisyyttä ette onnistuisikaan järjestämään asioitanne, niin tervetuloa päivälliselle, sanoi hän. — Me syömme kello kuusi, eikö niin, chérie?

Pepita rouva nyökkäsi.

Herra Ceder kumarsi toistamiseen ja lähti.

Hänen mentyään Otto Laine nipisti rouvaansa korvasta.

— Mielenkiintoinen poika, vai mitä?

— On.

— Lyön vetoa, että hän tulee takaisin.

— Minä myös.

— Pepita, me tarvitsemme rahaa.

— Niin tarvitsemme.

— Pepita, minulla on ajatus. . .

— Arvaan.

— Koetammeko?

— Aina valmis.

— So so, Pepita, älä käytä tuollaista sanontatapaa
— partiolaiset voivat syyttää sinua tekijänoikeuslain
rikkomisesta!

— Je m'en fiche . . .

— Hyhhyh, Pepita!

Kello puoli kuusi herra Ceder palasi.

III.

IKÄVIÄ UUTISIA TALONMIES JANATUISELLE.

Arvi Ceder pani pois ruokaliinansa. Hän ei voinut olla päästämättä ilmoille pientä, tyytyväistä huoahdusta. Isäntäväki oli syönyt kauan ja paljon, niin ettei hänenkään ollut tarvinnut kainostella. Merkillistä, miten hyvä ateria voi vaikuttaa kohottavasti mielen-tilaan. Noustessaan pöydästä Ceder ystävä tunsi olevansa kiitollinen ja tyytyväinen kuin skotlantilainen, joka on löytänyt jollekin toiselle kuuluvaa rahaa.

— Kahvin juomme ateljeessa, ilmoitti Otto Laine tarjoten kotelostaan savukkeen. Pepita rouva katosi hetkeksi keittiön puolelle.

Aterian aikana olivat herrat Ceder ja Laine harrastaneet »kysy-sinä-minä-vastaan»-leikkiä viisastumatta kumpikaan sanottavasti. Pepita olisi kernaasti ottanut osaa leikkiin hänkin, mutta herrat puhuivat kieltä, jonka hienoimmista vivahduksista hän ei ollut perillä ja niin hän viisastui keskustelusta vielä vähemmän kuin he. No, tottapa Otto kertoisi, kun he pääsivät kahdenkesken jälleen.

Arvi Ceder käveli valtavan ateljeeikkunan luo ja katseli ulos. Näköala oli mainio. Aivan alapuolella le-

vittelivät Rantapuistikon vaahterat ja lehmukset laajoja latvojaan vihreässä suorakaiteessa, jonka beigeväristen käytävien muodostamat diagonaalit ja Kesäravintolan keskellä vehmautta oleva ympyrä jakoivat symmetrisiin osiin. Puistikon takana leveä joki ja sen yli johtava kaarisilta veivät maaseudulle, vasemmalla ja oikealla lekottivat kadut ja matalahkot rakennukset hiljaisina päivänpaisteessa. Kaukana lounaassa nousi pari tehtaanpiippua ja vielä kauempana siinssi Liisanharju savunharmaana kuin kuin jokin näköpiiriä rajoittava kiinalainen muuri.

— Idyllistä, vai mitä? sanoi Otto Laine herra Cederin olan takana.

— Lupaavaa, myönsi Arvi. Hän oli koko päivän miettinyt, mihin oikein ryhtyisi, mutta ei päässyt selvyteen. Laineitten käytös, hyvä ja tukeva päivällinen, ilta-auringon valossa lepäävä kaupunki, joka tuntui odottavan vain, että joku älykäs ja aloitekykyinen mies vetäisi sitä huulesta, panivat nyt hänen »luovan kykynsä» toimimaan. Hän oli tullut Liisan-kaupunkiin umpimähkään, luottaen onneen ja sattumaan. Tähän asti ne olivat olleet hänen puolellaan, niinkuin tavallisesti ennenkin — nyt hänen oli käy-

tettävä saamaansa alkusysäystä hyväkseen.

Hän istuutui ja katseli seinillä olevia maalauksia savukkeensa yli.

— Miten tarkoitatte lupaavaa? hymähti taiteilija.

— Minä pidän tästä kaupungista. Minä jään tänne.

— Oho!

— Niin. Tosin en tunne oloja täällä vielä kovinkaan paljon, mutta kävin kuitenkin vilkumassa hiukan ympärilleni nyt iltapäivällä ja puhuttelin muutamia alkuasukkaita ja minusta tuntuu kuin liikemiehellä voisi olla täällä paljon tekemistä. Tarmokas mies voisi täällä tehdä paljon hyödyllistä ja — hm — siunauksellista työtä.

— Työtä — hyi hitto! tuhahti Otto. — Työtä tekee vain pelastusarmeijalainen. Mutta ansaita täällä kannattaisi, tehdä rahaa, comprenez-vous? Tämä paikkakunta on väärällään rahaa. Guld på gården ligger — ingen tager upp det. Minä jos olisin hiukankin käytännöllisempi —

— Ah, keskeytti herra Ceder, — me käytämme vain eri sanoja samasta asiasta. Ja teidän sananne vahvistavat yhä päätöstäni: minä jään tänne.

Pepita tuli sisään kantaen kahvitarjotinta. Arvi ih-

metteli, miten pienet mokkakupit saattoivat pysyä hänen mahtavissa hyppysissään. Ja samanaikaisesti vilahti hänen aivoissaan ajatus: miltähän tuntuisi tuollaisen otuksen suudelma, ruumiillinen kosketus? Hänen tuli melkein hiki. . .

— Herra Ceder kertoo juuri jäävänsä tänne, sanoi Otto ja Arvista tuntui kuin ilmoitus olisi huvittanut rouvaa.

— Kaunis kaupunki, nyökkäsi Pepita. — Ja mitä monsieur Ceder aikoo tekee täällä? Afääri — *hein?*

— Luonnollisesti, hymyili Arvi.

— Ilman johtaja Kaitero? pitkitti Pepita, ja taas Arvi Cederistä tuntui, että rouva Lainetta salaisesti huvitti jokin asia.

— Miksikä ei? Hän otti vastaan rouvan ojentaman kahvikupin. — Liikekumppaneita saa aina, jos on hyvä afääri kiikarissa.

— Varmasti saa, puuttui taiteilija puheeseen.

Ja sitten syntyi hetken täydellinen hiljaisuus, tuollainen, josta sanotaan, että »nyt kulki enkeli huoneen läpi».

Pepita pani pois kuppinsa ja sytytti suuren, mustan sikarin.

Aamullinen painajaistunnelma sai taas Arvin silmänräpäykseksi valtaansa, mutta hän karisti sen miehekkäästi pois. Saatuaan tulen savukkeeseen hän nousi ja lähti tarkastelemaan tauluja lähempää.

— Ovatko nämä kaikki teidän töitänne? kysyi hän. Otto Laine nousi ja meni hänen viereensä. Hänen silmälasinsa olivat ilmeettömät, niinkuin tavallisesti, mutta suupielessä oli pieni ironinen mutka, jonka Arvi oli nähnyt aikaisemminkin.

— Eivät kaikki — tuo tuossa on Matisse ja tuo akvarelli on Cézanne'in aikaisempia töitä. Ruokasalissa minulla on muuan herkullinen Tiepolo ja makuuhuoneessa Poussinin »Rose», joka kerran on riippunut eräässä Lontoon National Galleryn ranskalaisista huoneista. Ja on vähän muutakin, jatkoi hän miettivästi, — sellaista, jota minulla oikeastaan ei olisi varaa pitää.

Arvi Ceder tarttui peukalollaan ja etusormellaan turpeaan alahuuleensa ja venytteli sitä. Ele oli hänelle luonteenomainen — kuten Otto Laine sai myöhemmin huomata — pettämätön merkki siitä, että herra Ceder oli saanut »aatteen».

— Möisitte ne, tai osan niistä, jos voisitte myydä

edullisesti, sanoi hän hitaasti. — Ymmärrän, ymmärrän. . . Minä en ole mikään erikoinen taiteen tuntija, mutta minä tutustun nopeasti uusiin asioihin ja mainitsemienne nimien kantavuuden tietysti kyllä tunnen.

Herrat kiertelivät vielä tuokion toisiaan kuin nyrkkeilijät kehässä, mutta lopulta Otto Laineen impulsivisempi ja kärsimättömämpi luonne sai hänet tokaisemaan suoraan:

— Tehdäänkö kaupat?

— Minulla ei ole mitään hyviä kauppvoja vastaan, sanoi Arvi.

— Myyn tuon Matisse'in kahdestakymmenestä tuhannesta.

— Ah, ei sillä tavalla, sanoi Arvi. — Ei sillä tavalla. Istuudummeko? Minulla on suunnitelma.

He istuutuivat ja Pepita laittoi kummallekin whiskeygrogin. Itse hän joi whiskeynsä kuivana. Tuntia myöhemmin olivat herra Arvi Ceder, taiteilija Otto Laine ja rouva Pepita Laine (synt. Sanchez) päättäneet perustaa Oy. Ars Ab:n, minkä lisäksi tittelit oli heitetty hiiteen.

— Oikeastaan, sanoi Arvi Ceder nöyrästi, — olet-

te nyt osoittaneet minulle luottamusta, jota en ollenkaan ole ansainnut. Ettehän te tiedä, mikä minä olen miehiäni, rehellinen ja suora liikemieskö, vai huijari. Tutustuimme toisiimme tavalla, joka ei suinkaan aseta minua kauniiseen valoon —

— Äh, säästä tuollainen vankilan papille, keskeytti Otto. — Ei tämä mikään luottamusky symys ole, tämä on hasaardia. Mutta minä nyt kerta kaikkiaan en ole arkalasta kotoisin. Eikä Pepitakaan. . . Joitakin vuosia sitten olimme Taka-Intiassa — eksoottiset aiheet olivat siihen aikaan suuri innostuksemme — ja kerran yllätti tiikeri meidät viidakossa. Se oli niin lähellä, että Pepita tunsi sen hengityksen niskassaan. Tiedätkö, mitä hän teki: nosti kauluksensa pystyyn, siinä kaikki. . .

Arvi naurahti hiukan vaivautuneesti. Oton sävy ei miellyttänyt häntä. Hän, Arvi, näytteli aina ulospäin puhdasta kilpeä — katastroofiin asti.

— Oy. Tuontiaitta antaa minusta kyllä tarpeelliset tiedot. Käänny sen puoleen, virkkoi hän.

— Oh, kaikella muotoa, jos se sinua rauhoittaa, nauroi Otto. — Kaipa sinäkin sitten haluat suosituksia, vai mitä? Voit kääntyä minun mummuni puo-

leen. . . Asiasta toiseen, missä aioit olla yötä?

— Hm, hotellissa kai, venytteli Arvi. — Kenties asioitten kehityttyä näin pitkälle voit kuittaa vastaan lainata minulle satasen. Kirjoitan Helsinkiin vielä tänä iltana. Kuten sinulle jo sanoin, en voi saada mitään suurempia summia irti ennen kuin muutaman viikon kuluttua, mutta paljonkos minä nyt siihen mennessä tarvitsisin henkilökohtaisiin tarpeisiini. . .

— Piruakos hotelliin menet? Asu täällä toistaiseksi — voit maata ateljeessa. En minä mitään hyväntekeväisyyttä aio harjoittaa — tämä on kaikki sijoitusta.

— Suurkiitos sitten. Minun on kuitenkin käytävä vielä ulkona — aseman säilytyshuoneessa on salkkuni ja siinä yöpaita ynnä hammasharja.

— All right, minä lähden mukaan. Pepita laittaa sinulle makuutilan tuohon ottomanille sillä aikaa.

Herrat lähtivät. Ulkona oli jo alkanut hämärtää ja Kesäravintolasta kantautui kaupungille katkonaisia sävelryöppyjä, joissa saattoi erottaa tangon pehmeän, intohimoisen, miltei pyörryttävän rytmin.

Porttikäytävässä seiso i Kalle Janatuinen ikuinen savuke suupielessään ja kainalossaan pitkävärtinen luuta. Gurli potkiskeli soraa katuojassa ja tuuletti

mielipiteitään kesänvietosta kaupungissa. Hän huomasi Laineen ja Cederin astuvan kadulle ja riensi nykäisemään isäänsä:

— Tuossa se on — se Laineen sedän veli!

Kalle Janatuinen kirahti ja veti hattunsa hiukan enemmän silmille. Sitten hän luotuaan vaivihkaisen katseen taiteilijan seuralaiseen ryhtyi lakaisemaan portin edustaa, jossa ei totisesti ollut mitään lakaisemista. Vai tuon näköinen se nyt oli, se uusi haissi? Ei paljon minkään väärsti noin päällisin puolin, mutta arvasikos niitten sisäpuolen ulkokuoresta? Ei. Hän ei ollut herroja näkevinään, mutta ei siitä apua: ne saamarit pysähtyivät.

— Iltaa, ystäväni Janatuinen, tervehti Otto läimäyttäen talonmiestä suurella kädellään olalle niin voimakkaasti, että Kalle parka niiasi.

— Hrr, pani talonmies.

— Kamferrtitipat auttavat, jos noin kovasti heikottaa, neuvoi taiteilija. — Kuulkaas, Janatuinen, tämä herra tässä on minun hyvä ystäväni, niin hyvä, että meidät on sahattava toisistamme irti, jos tiemme joskus menevät eri tahoille, ja hän jää nyt asumaan herrasväki Laineelle. Toimittakaahan huomenna meille

asianmukainen ilmoittautumiskaavake ja avainpari lisää. Onko selvä?

— Hrr!

— Suurenmoista. Kiitos, Janatuinen. Tarjoaisin savukkeen, mutta tähän ette polta, muistaakseni. . . Hyvää yötä, Janatuinen.

— Pirkele, ynisi Janatuinen surkeasti herrojen lähdettyä. Hän tuli samassa vilkaiseeksi Gurliä ja Gurli nauroi. Talonmiehen laihat posket lensivät tummanpunaisiksi ja hän kahmaisi lujasti luudanvartta. Mutta silloin oli tyttö jo kaukana pihalla.

Lopeteltiin »yögrogia» ennen makuullemenoa.

— Oy. Ars Ab:n malja, sanoi Otto Laine ja kulautti lasistaan. — Ei silti, että minä olisin niin järin ihasnutunut koko yritykseen. Se merkitsee työtä eikä työ ole minulle ollenkaan terveellistä. Mutta Pepita tuntuu olevan aivan haltioissaan ajatuksesta ja niin ollen tahtoo Jumalakin sitä. Hmh — eiköhän lopultakin olisi helpompi elää naisitta? Ensin loi Jumala miehen ja lepäsi seitsemän päivää ja sitten hän loi naisen, mikä jälkeen ei kukaan ole saanut levätä. . .

Hän iski silmää vaimolleen ja tämä purskahti makeaan nauruun. Arvi käänteli lasiaan.

— Kyllä minä otan ikävimmän työn osakseni, lupasi hän. — Enkä minä aio vitkastella yhtään. Ensi töiksi tarvitsen sellaisen luottamusta nauttivan juristin, joka soveltuu erikoisesti meidän tarkoituksiimme.

— Saamasi pitää. Miehen nimi on Juhani Laukkanen.

— Aha. Tutustun häneen huomenna. Kuules nyt. . .

Ja Arvi Ceder alkoi kehitellä suunnitelmiaan, mutta taiteilija huitaisi kädellään. Tänä päivänä oli jo puhuttu tarpeeksi. Pepita haukotteli avoimesti, ja Arvista tuntui, ettei hänen ammottava suunsa suures-tikaan eronnut n. s. seitsemän leivän uunista.

— Mennään makaa, ehdotti Pepita. — Hyvä yötä!

Hän nousi ja herrat nousivat myös. Otto saattoi vieraansa ateljeehen. Hän käveli huoneen poikki ja laski uutimet ikkunain eteen sekä pysähtyi sitten miettivän näköisenä katsomaan erästä taulua.

— Vieläkö muistat, mikä tämä oli? kuulusteli hän ja Arvi tuijotti häntä hieman kummastuneena.

— Totta kai — Cézanne'in akvarelli.

— Presiis. Siinä on vain se erikoisuus, ettei Cézanne ole sitä maalannut.

Herra Ceder vihelsi hiljaa. Otto kohenteli silmälasiaan ja hymyili.

— Kumpihan meistä tämän pisnessi-aatteen oikein mahtoi keksiä? mumisi hän.

IV.

JENNY LEHTONEN PÄÄSEE MUKAAN.

Jenny Lehtonen istui kirjoituskoneensa ääressä varatuomari Laukkasen toimistossa ja toivoi. Hän ei toivonut, että voittaisi päävoiton raha-arpajaisista tahi että Clark Gable materialisoituisi hänen vieres­ sään. Sellaiset joutavat haihattelut hän jätti rippikou­ lutyttöjen ja amatöörien haudottaviksi. Hän oli käy­ tännöllisen koulukunnan toivoja ja hänen teoriansa oli, että määrätty prosentti toivomuksia saattoi toteu­ tua, jos ne olivat järjellisiä ja jos niitä oli paljon.

Hän toivoi juuri tällä hetkellä, että joku lennättäi­ si jäätelöannoksen hänen eteensä, tahi että huonees­ sa ei olisi niin jumalattoman kuuma, tahi että Juha­ ni Laukkanen kutsuttaisiin Kerholle, tahi että isä ym­ märtäisi, että nuorelle neitoselle oli paljon tärkeäm­ pää päästä ylioppilastutkinnon jälkeen hiukan hen­ gähtämään ja löytämään itsensä kuin istuutua kont­ torituolille, tahi että . . .

Silloin koputettiin ovelle ja Kohtalo astui huonee­ seen Arvi Cederin hyvin leikatussa puvussa. Jennyn toivomukset joutivat hetkeksi taka-alalle.

— Hyvää päivää, tervehti Arvi Ceder ja hymyili

hiukan, sillä Jennyllä oli sievät, pyöreät kasvot, suuret siniset silmät, suu kuin herttaässä ja pilvi vaaleita kiharoita kaiken tämän sulouden kehyksenä. Jenny ei vastannut hymyyn, vaikka se häntä miellyttikin, mutta tervehdykseen kyllä.

— Onko tuomari tavattavissa? jatkoi herra Ceder ripustaen hattunsa messinkikoukkuun oven vieressä.

— Hetkinen, minä katson.

Jenny nousi ja Arvi Ceder merkitsi muistiinsa, että hänellä oli miellyttävällä tavalla täyteläinen, sirotekoinen vartalo. Arvi Ceder ei suinkaan halveksinut kauniimpaa sukupuolta, vaikka hän vanhojen, väsyneitten aviomiesten seurassa vähättelikin naisia ja julisti olevansa vannoutunut vanhapoika. Päinvastoin hän saattoi olla hyvinkin altis naisellisille suloille, niinkuin tuonnempana saamme havaita. Nytkin hän tunsii pientä, miellyttävää väristystä liiviensä vasemmanpuoleisen ylätaskun seutuvilla ja toivoi tytön tuntevan jotakin vastaavan tapaista. Jahka tässä ehtisi laukaista pari puhuvaa katsetta ja hymyn, niin kenpä ties. . .

Jenny katosi viereiseen huoneeseen ja palasi heti.

— Tuomari ottaa vastaan hetkisen kuluttua. Olkaa hyvä ja istukaa.

Pirpanalla oli miellyttävä ääni, alto — ei, sittenkään, pikemmin matala mezzosopraano.

Arvi Ceder istuutui. Jenny palasi kirjoituskoneensa ääreen ja koetti jatkaa siitä, mihin oli keskeyttänyt, mutta huomasi muutaman sanan kirjoitettuaan olevansa väkevästi tietoinen toisen läsnäolosta. Omituisista — tavallisestihan hän ei välittänyt kävijöistä tuon taivaallista. Mutta nyt hän tunsu, että häntä kohta puhuteltaisiin ja tiesi myös, ettei voisi pysyä »virallisena». Arvi Cederin olemuksessa oli jotakin Buddhan, Napoleonin ja Valentinon viehätysvoimasta.

— Te olette juuri nyt vallan väärässä paikassa, sanoi herra Ceder pyyhkien otsaansa ja leyhyttäen itseään nenäliinalla, — teidän pitäisi istua Kesäravintolassa annos mansikkajäätelöä nenänne alla ja pieni, raikas tuulenpuuska hiuksissanne.

Jenny ummisti silmänsä ja naputteli näkemättä edelleen. Mies oli tungetteleva, mutta hänellä oli ihana, matala basso. Olkoon. Kas niin, nyt pöytäkirja oli pilalla! Hän suuttui itselleen vielä enemmän kuin Arvi Cederille.

— Saakeli, mutisi hän, kiskaisi paperiarkin koneesta, rypisti sen palloksi ja heitti paperikoriin.

— Häiritsinkö? kysyi Arvi Ceder osaaottavasti.

Jenny pyörähti tuolillaan kiukkuisen näköisenä ja — purskahti nauruun.

— Oletteko ajatustenlukija? kysyi hän.

Arvi Ceder tyytyi hymyilemään. Hän saattoi nyt katsella tyttöä tarkemmin ja yritti jonkinlaista ylimalkaista analyysiä. Luja leuka: tyttö oli todennäköisesti niitä, jotka eivät kesyyntyneet täydellisesti koskaan; hieman liian ulkonevat poskipäät: itsepäisyyttä; katse ensin merkillisen kova ja tunteeton, mutta sitten epävarma. Silmät erän laajentuessa se pehmeni ja ikäänkuin syveni — vai oliko se vain optillinen valhe? Kasvojen ilme oli tällä hetkellä hiukan samantapainen kuin La Giocondalla, mutta kuka on todistanut, ettei Mona Lisa lopultakin ollut vain tyhjä, sieluton miehennielijä, joka osasi vääntää kasvoilleen tuon naamion, jottei Lionardo huomaisi, miten hänen aivonsa ponnistelivat eräitten yksinkertaisten aritmeettisten tehtävien kimpussa. . . ?

Heikko puna nousi Jennyn kasvoille. Tyttö oli viehättävä joka tapauksessa, ajatteli Arvi. Hän aikoi juu-

ri vastata, kun varatuomari aukaisi ovensa.

Hän nousi, hymyili tytölle vielä kerran ja siirtyi varatuomarin sanktumiin. Jenny pisti uuden, neitseellisen puhtaan arkin koneeseensa. Äskeiset toivomukset palautuivat mieleen, mutta niistä oli nyt osapuilleen yhtä paljon hauskuutta kuin tyhjiksi läpsähtäneistä markkinailmapalloista.

Varatuomari Laukkanen tervehti Arvia kohteliaasti ja arvokkaasti, osoitti kulunutta nojatuolia kolhitun, ruskean pöytänsä kupeella ja istuutui itse natisemaan kirjoitustuoliin. Hän osasi olla kiinnostuneen ja hajamielisen näköinen yhtäaikaan eikä hänen liikkeistään uhkuvassa omanarvontunnossa ollut mitään toivomisen varaa. Juhani Laukkanen oli harjoitellut kaksikymmentä vuotta. Arvi silmäili häntä sisimmässään varsin huvitettuna. Niin tyyris kuin pikkukaupungin juristi, ei ole kukaan, mieltä hän.

— Tjaha, äänsi Juhani Laukkanen. — Millä tavalla voin olla avuksi?

Arvi Ceder löi itsekseen vetoa seinällä riippuvan muotokuvan kanssa siitä, että tuomari nyt panisi sormenpäätänsä vastakkain. Hän voitti.

— Monella tavalla toivoakseni, vastasi hän. — Ky-

symyksessä on liikkeen perustaminen, tai oikeammin yhtiön. Nimeni on Arvi Ceder ja olen helsinkiläisen Oy. Tuontiaitan entinen johtaja.

— Ceder . . . Ceder, hymisi Laukkanen ja näytti etsivän katosta apua muistilleen. — Eräs Bernhard Ceder, raumalainen, on parhaita ystäviäni. Sukuako?

— Bernhard Ceder on serkkuni.

— Ah — mies parkahan istuu jo kolmatta vuotta Kakolassa. Minä sanoin hänelle aina, että —

— Me emme sittenkään voi tarkoittaa samaa henkilöä, keskeytti Arvi, — sillä minun serkkuni nauttii edelleenkin kansalaisluottamusta.

— Oo, tietysti . . . hahhah . . . no, Bernhard Cederhän on niin tavallinen nimi . . . hassu sattuma. Tjaha, vai perustetaan täällä uusi yhtiö? Ja te tarvitsette sitä varten lakimiehen? Hyvin viisasta, kaukonäköistä ja luottamusta herättävää. No niin, saanko kuulla?

Varatuomari Laukkanen sai kuulla, että herra Arvi Ceder, taiteilija Otto Laine ja rouva Pepita Laine (synt. Sanchez) aikoivat perustaa Oy. Ars Ab:n, jonka kotipaikkana olisi Liisankaupunki, jonka tarkoituksena oli harjoittaa taideteosten ja -esineitten sekä taide- ja käsiteollisuustuotteiden samoin kuin kaikenlaisten

antikviteettien kauppaa ja joka aloittaisi toimintansa mahdollisimman pian. Heti yhtiön tultua rekisteröidyksi avattaisiin myymälät Liisankaupungissa ja Helsingissä ja tuonnempana niiden lukumäärä lisättäisiin tarpeen mukaan. Osakepääomaksi oli ajateltu 1 miljoonaa markkaa jaettuna 1000 osakkeelle à 1000 mk. Näistä jäisi 600 edellämämainitun trion huostaan, 100 luovutettaisiin neljännelle pääosakkaalle ja loput 300 siroteltaisiin yhteiselle kansalle (tietysti mahdollisimman suurin erin, vaikkakaan ei vähemmälle kuin kymmenelle henkilölle). Nyt oli kysymyksessä neljännen pääosakkaan löytäminen ja nopeasti toimitettava osakemerkintä.

— Tässä on ehdotus yhtiöjärjestykseksi, lopetti Arvi Ceder ja kaivoi paperin taskustaan.

Juhani Laukkanen oli kuunnellut päätään nyökytellen ja ylähuultaan imeskellen. Hän otti paperin ja luki sen huolellisesti.

— Mikäpä siinä, mikäs. . ., mumisi hän ja istui siten hetken ääneti silmät viiruina.

Arvi Ceder oli sytyttänyt savukkeeseen. Hän nojautui taaksepäin ja nauhlitsi katseensa muotokuvaan seinällä. Taas hän löi sen kanssa vetoa ja voitti.

— Mahdollisesti, sanoi Laukkanen hitaasti, — mahdollisesti voisin itse ryhtyä neljänneksi pääosakkaaksi. Mutta ennenkuin varmasti päätän, haluaisin tehdä muutamia omantunnonkysymyksiä.

Luottaen Otto Laineelta saamiinsa tietoihin Juhani Laukkasesta, kertoi Arvi Ceder siekailematta, mistä oli kysymys. Ensin kohotti tuomari torjuvasti käsiään ja katseli hurskaasti kattoon, mutta sitten alkoivat hänen silmänsä kiilua yhä himokkaammin tuuheitten kulmakarvojen alla ja Arvi alkoi varmistua siitä, että kaikki sujuisi suunnitelmien mukaan. Tuomari katsoi kuitenkin tarpeelliseksi ennen antautumistaan uhrata hiukan moraalille, minkä vuoksi hän pudisteli päätään ja huokasi:

— Hyi, hyi, herra Ceder, herra Ceder. Ihmisen pitäisi seurustella siveästi ajatustensa kanssa, jotteivät ne synnyttäisi huonoja lapsia. Ei silti, että minä osaisin elää, niinkuin opetan. Joo, luulen, että voin auttaa teitä — ja ryhtyä neljänneksi pääosakkaaksi. Ja silmäillänpäs nyt lakia osakeyhtiöistä. Sen neljäs pykälä tulee aluksi olemaan paras apumme: »Jos sellainen ehto tehdään, että joku on oikeutettu osakkeita vastaan panemaan yhtiöön muuta nimitettyä omai-

suutta kuin rahaa, taikka että yhtiö muuten on joltakulta ottava vissiä omaisuutta, taikka jos jollekulle pidätetään yhtiön perustamisesta joku etu yli kohtuullisen palkkion tehdystä työstä, niin on se ehto ollaksensa pätevä, pantava yhtiöjärjestykseen, ynnä ilmoitus omaisuudelle määrätystä arvosta tahi edun perusteesta.» Juuri niin.

Herrat syventyivät pykälään ja löysivät siitä paljon mahdollisuuksia ja sitten he päättivät tavata Otto Laineen luona illalla, minkä jälkeen he puristivat kättä täydessä yhteisymmärryksessä. Arvi Ceder oli jo laskenut kätensä oven kahvalle, kun hän yhtäkkiä kääntyi ja tokaisi:

— Voitteko antaa lomaa tuolla etuhuoneessa istuvalle apulaisellenne täksi iltapäiväksi?

Varatuomari Laukkanen oli hämmästynyt. Ensin hän rypisti kulmiaan hiukan, mutta hymyili sitten happamesti:

— Täytyy kai voida . . . minä sanon hänelle.

— Oh, kyllä *minä* sanon — älkää vaivautuko, nauroi herra Ceder. Ja nyökättyään vielä kerran hyvästiksi hän lähti hämmästyttämään Jenny Lehtosta.

Ollakseni totuudenmukainen täytyy minun sanoa,

ettei Arvi Ceder ollut mikään synnynnäinän veijari. Tottumus ja jännityksen tarjoama nautinto tekivät hänestä sen, mikä hän oli. Hänen olemuksessaan dualismi oli paljon jyrkempi, selväpiirteisempi, kuin peräti »hyvissä» tai kauttaaltaan »huonoissa» ihmisissä. »Enkeli» (tosin heiveröinen) ja »perkele», joista Ahlqvist-Oksanen, laulaa, yrittivät hänessä elää omaa elämäänsä samanaikaisesti ja tietäähän sen, mitä sellaisesta tulee: mies kuin riepu mielijohteittensa kynsissä. Nytkin, hänen istuttuaan tunnin Jenny Lehtosen seurassa Kesäravintolan vilpolassa, hänestä alkoi tuntua kuin olisi hän voinut valita paremman osan kuin Oy. Ars Ab:n perustajan — paremman sanan kristillismoraalisessa merkityksessä. Jenny alkoi vaikuttaa. Eipä silti, että olisi menty persoonallisuuksiin vielä. Niin kiirettä pidetään vain piikaromaaneissa. . . .

Arvi Ceder aikoi juuri kysyä, sallisiko neiti Lehtonen, että hän, Arvi, ottaisi toisen lemon squashin asemesta rommia ja kuumaa vettä, vai oliko hän, neiti Lehtonen, väkijuomien vihollinen, kun joku rykäisi läheisyydessä. Seuraavassa silmänräpäyksessä läimähti suuri käsi herra Cederin olalle ja kimeä ääni

lausui:

— No mutta jiumaliut', eikös tässä vain olekin vanha tuttu huijari?

Arvi kääntyi äkisti ja käyttäytyi jokseenkin samoin kuin edesmennyt rouva Lot tämän aloittaessa suolapisnessinsä. Vidar Kaitero! Vidar Kaitero sittenkin Liisankaupungissa! Ja mikä sen juuttaan tänne lennätti juuri nyt?

Herra Ceder tunsi itsensä osapuulleen yhtä onnelliseksi kuin kirahvi, joka on potenut viikon päivät vaikeata anginaa.

— Hei hei, äänsi hän haluttomasti.

— Mistäs tulet, kustas tulet? lauloi Kaitero ja veti itselleen muitta mutkitta tuolin kumarrettuaan neiti Lehtoselle. — Kerro, mutta esittele ensin.

— Johtaja Kaitero, neiti Lehtonen, mumisi Arvi ja katsoi neiti Lehtosta anteeksipyytävästi. Neiti Lehtonen silmäili johtajaa kylmästi. Olkoonpa vain jokin hiomaton timantti, mutta ei tällainen rempseys kuitenkaan sopinut.

Arvi Ceder vääntelehti tuolillaan ja koetti katseillaan pahoinpidellä Kaiteroa, mutta Kaiterolla oli mursun nahka. Se kesti merivettä, kuten hänellä it-

sellään oli tapana sanoa.

— Hei, neiti, ääretön whiskygrogi, kolme jääpalaa ja pusu, tilasi Vidar Kaitero tarjoilijattarelta ja jatkoi sitten: — Aukaise nyt suusi, mies, ja näytä, että osaat puhua. Oletko täällä kansaa puijaamassa, vai muuten vain week-endiä viettämässä? Tämä Ceder on sitten pirun sliipattu mies, huomautti hän Jenny Lehtoselle, joka alkoi näyttää vaivautuneelta.

— Älä lörpöttele, mutisi Arvi Ceder. Hän tuijotti nyt itsepintaisesti joelle, missä pari silitysrauta-Lockwoodia tuntui tekevän kaikkensa saadakseen toisensa yliajetuiksi, ja mietti, miten saisi narratuksi Kaiteron muualle. Kyllä Kaiterokin osasi käyttäytyä joskus ihmisiksi, mutta nyt se nähtävästi suorastaan härnäsi häntä.

— Minun täytyy lähteä nyt, ratkaisi Jenny probleemin.

— No, mikä kiire neidille tuli? hämmästyivät Vidar Kaitero.

Jenny ei vastannut ja Ceder viittasi valkopuseroisen Heben luokseen. Hän maksoi laskun ja sitten he nousivat. Kaitero tarttui Cederin hihaan.

— Kuules, veljeni, minä haluan puhua kanssasi.

Johan sen sanoin.

— Perhana, ähkäisi Arvi Ceder ja kiskoi käsivartensa irti.

— So, so, veli, älä manaa, vaikka kärsisitkin. Muista Jobia, joka kärsi vielä enemmän, mutta vain skraabej händäns eikä kironnut koskaan.

Arvi Ceder otti hattunsa ja katsoi Kaiteroa kapein silmin.

— Jos Job olisi tuntenut sinut, olisi hän kiroillut kuin mustalainen, jupisi hän. — Terve!

Hän oli niin kuohuksissaan, että tuskin huomasi tyttöä astellessaan tämän vieressä Rantapuistikon poikki Torikadulle. Kadun kulmassa Jenny pysähtyi.

— Hyvästi, herra Ceder, ja — kiitoksia!

Äänessä oli selvästi kylmää narkästystä. Arvi hahtui. Ohoh, olivatko asiat menossa pilalle? Ei sillä tavalla sentään. . .

— Enkö saa saattaa teitä? Älkää nyt pahastuko minulle tuon tompelin takia. Minun asemassani oleva liikemies joutuu pakostakin tutustumaan monenlaisiin ihmisiin, tottahan sen ymmärrätte. Ja, lisäsi hän hiukan epävarmasti, — johtaja Kaitero on kyllä tavaltaan kunnan mies hänkin. Etevä liikemies, mutta läh-

töisin oloista, joissa ei opita seurustelutapoja.

Jenny oli alkanut astella eteenpäin hypistellen käsilaukkuaan. Hyvä isä, miten hurmaava tuon miehen ääni oli ja miten viehättävän pyytävästi hän osasi katella. Suututti vieläkin, mutta, mutta . . .

— Katsokaas, minulla ei ole oikeastaan ollenkaan tuttavias täällä, jatkoi Arvi Ceder — enkä tahtoisi —

— Kyllä te pian tuttavias saatte, keskeytti Jenny.

Arvi Ceder pysähtyi ja kiepautti tyttöä, niin että he joutuivat vastakkain.

— Neiti Lehtonen?

— Mitä?

— Milloin saan tavata teidät jälleen?

— Onko sillä niin väliä?

Herra Ceder löi valttiässän pöytään. Hän hymyili.

Katse Jennyn silmissä sulii. Hän puraisi huultaan ja sanoi hiljaa:

— Voittehan soittaa toimistoon.

Ja sitten hän kääntyi ja lähti puolijuoksua torin yli. Muutaman askelen otettuaan hän huusi olkansa yli:

— Hyvästi ja kiitos vielä kerran. Olisi ollut hauskaa, ellei tuota johtajaa olisi ilmestynyt sinne . . .

Arvin sydän teki iloisen kiepin. Hän seisoi tuokion

paikallaan katsellen tytön jälkeen, mutta muisti sitten Kaiteron. Ja siinä silmänräpäyksessä hänen mielentilansa muuttui. »Enkeli» sai knock-outin ja »perkele» pani hänet painumaan aika hölkkää takaisin Kesäravintolaan.

Vidar Kaitero oli jo ehtinyt tyhjentää groginsa, kun Arvi Ceder istuutui pöydän ääreen uudelleen. Tuokion he katselivat toisiaan ääneti, epäluuloisesti, ja sitten Kaitero virnisti ilkeästi. Hänen hailea katseensa saattoi toisinaan suorastaan raivostuttaa.

— Mitä sinä täällä teet? tiukkasi Arvi.

— Samat sanat. Kuule, on se kohtalo välistä leikkisä, eikö olekin? Lähettää kaksi varasta samoille markkinoille, noin runollisesti puhuen, kaksi vanhaa ystäväystä, jotka ovat tottuneet työskentelemään yhdessä, mutta jotka ilmeisesti nyt pitävät toisiaan viidentenä pyöränä vaunuissa.

— Älä valehtele. Minä olen etsinyt sinua ja vielä eilen olisin ollut valmis yhteisiin suunnitelmiin —

— Mutta nyt et enää ole, keskeytti Kaitero. — Luuletko, etten sitä hoksannut heti. . . Mutta minäpä olen edelleenkin valmis yhteishommiin ja oli oikein Luojan lykky, että sinut tapasin. Lyö vain kortit pöytään ja

tyhjennä sydämesi vanhalle ystävälle, onhan sinulla tavallisesti ollut soipa kärsä. Minulla ei tätä nykyä ole mitään erikoista kiikarissa, ei ainakaan niin tärkeitä, etten ehtisi ottaa osaa sinunkin yrityksiisi.

— Ei sovi. Minulla on jo enemmän kuin tarpeeksi yhtiökumppaneita. Missä sinä olet oleskellut?

Kaitero tilasi uuden grogin ja sytytti sikarin.

— Mikkelissä.

— No, sitä vähän aavistin. Luulin ensin sinun olevan täällä, mutta kun poliisilaitos ei tiennyt sinusta mitään, arvasin, ettet ole täällä edes käynytkään.

— Älä pistele. Kerro mieluummin, mitä sinä täällä hommaat. Et suinkaan sinä kaikkea aikaasi kuluta pissväsköjen seurassa.

— Kuule, pidä suusi tiukemmalla. Neiti Lehtonen on tabu.

— Ahaa — no, anteeksi sitten. En olisi äskenkään häirinnyt, jos olisin tiennyt. Mutta kas, minä kun niin välttämättä tahdoin päästä kontaktiin kanssasi.

Arvi Ceder oli nyt selvillä Vidar Kaiteron rahasiain tilasta. Poikki, tai melkein poikki, niinkuin hän itsekin. Ei se muuten olisi ollut noin innostunut. Eikä sillä ilmeisesti ollut mitään tähtäimessäkään vie-

lä. Hän tuumi hetken, ottaisiko vanhan toverinsa mukaan yritykseensä, mutta arveli sitten paremmaksi asettua vielä toistaiseksi odottavalle kannalle. Vidar ei kaikiste ollut enempää miellyttävä kuin hyödyllenkään kumppani, jota paitsi saaliin jakajia oli nytkin jo enemmän kuin tarpeeksi.

— Hm, vai tahdoit? mumisi hän. — Mikä sinut Mikkelistä karkoitti?

— Savolaisten kierous ja epäluuloisuus. Minä tietysti yritin tuota vanhaa, koettua joukkohallusinatiota: sanoin nähneeni rahaa siellä ja siellä, mutta tämäpä joukko ei nähnytäkään, mitä minä näin, vaan neuvoi minua yrittämään jossakin muualla. Onko olemassa ketään niin vaikeasti suggeroitavaa kuin savolainen liikemies? Minä en ainakaan usko. Ja sitten minä —

— Ja sitten sinä suutuit savolaisiin, keskeytti Arvi Ceder, — ja vielä enemmän suutuit itseesi ja ruuvasit koipesi irti ja potkit itsesi niillä tänne Liisankaupunkiin osumatta kertaakaan harhaan. Joo, joo, sen pituinen se. Mutta sinuna minä nyt jatkaisin matkaani, sillä minun puulaakissani ei ole vakanssia.

— Soo, sepä nähdään. . .

— Nothing doing, usko pois. Enhän minä voi sinua täältä karkoittaa, mutta uskoisin kumminkin, että meille kummallekin olisi parempi, että nyt toimisimme eri tahoilla. Sitä paitsi minä aion heittää koirankonstit hiiteen.

— Ahaa — *où est la femme?* Neiti Lehtosenko vaatteissa?

— Lähdetkö pois Liisankaupungista?

— Enpä tietenkään.

Arvi Ceder sytytti savukkeen ja katseli mieltävästi palavaa tulitikkua heittäen sen pois vasta sitten kuin se poltti hänen sormiaan.

— Maksa laskusi, niin lähdemme. Minä en riskeeraa pitää sinua irrallasi täällä. . .

Herrat lähtivät.

V.
OY. ARS AB.

Oy. Ars. Ab. oli perustettu ja se oli aloittanut toimintansa Liisankaupungin ainoassa kuusikerroksisessa rakennuksessa Kalle Janatuisen suureksi mieliharmiksi, mutta talon isännistön iloksi. Alakerrassa olevista liikehuoneustoista suurin oli nimittäin ollut jo pari vuotta tyhjänä, koska alkuasukasliikemiehet pitivät sen vuokraa liian korkeana. Arvi Ceder & Kumpp. eivät olleet yrittäneetkään tinkiä. Sopimus oli allekirjoitettu molemminpuoliseksi tyytyväisyydeksi ja nyt toljaili Liisankaupunki ihmetellen, imarreltuna ja kuitenkin epäluuloisesti päätä pudistellen mahtavia näyteikkunoita, joissa raffinoidun yksinkertaisilla säkkikangastaustoilla riippui ihmeellisiä tauluja, joissa oli vielä ihmeellisemmät hinnat. Mustalle sametille asetettu jade-veistos, jonka alapuolella oli ilmoitus »T'ang dynastia» ja terra-värinen etruskilainen malja hopeanharmaalla jalustalla olivat sensatioita, jotka synnyttivät enemmän puheenporinaa kuin »Loistohotelli»-elokuva — ja sitä oli kuitenkin näytelty »Eldoradossa» kolme viikkoa yhteen kyytiin, mikä Liisankaupungissa oli ennätys. Entä sitten liik-

keen sisustus! Djisis-Kraist — joko tämä firma aloit-
taisi uuden epookin kaupungin historiassa tai sitten
nähtäisiin vuoden kuluttua loistavin konkurssi, mitä
näillä main oli koskaan tehty — mutta joka tapauk-
sessa: hienoa, hienoa!

Osakemerkintä oli, kiitos Laukkasen suhteitten ja
Arvi Cederin n. s. supliikin, sujunut vallan mainios-
ti. Yhtiöjärjestys oli täynnä rotanreikiä perustajille,
mutta nämä reiät oli naamioitu niin taitavasti, et-
tei maallikko olisi niitä huomannut, vaikka olisi et-
sinyt lakikirja kourassa. Niinpä olikin yhtiö muodos-
tettu rauhallisessa ja asiallisessa kokouksessa ja hal-
litukseen oli valittu herrat Ceder, Laine ja Laukka-
nen ynnä silmänlumeeksi Liisankaupungin tyttöly-
seon ranskan- ja englanninkielen lehtori Johannes
Ferdinand Somero. Osakkaat, perustajia lukuunotta-
matta, olivat suorittaneet osakemaksunsa kokonai-
suudessaan ja selvänä rahana, niinkuin yhtiöjärjes-
tys edellytti, ja kun perustajatkin olivat saaneet ko-
koon rahaa sen erotuksen verran, joka oli olemassa
heidän asianmukaisesti arvioidun kauppavaraston-
sa ja osakemäärien nimellisarvon välillä, saatiin rul-
janssi käyntiin, ja hrat Ceder, Laine, Laukkanen ja

Kaitero (ynnä rouva Pepita Laine) hieroivat tyytyväisinä kämmeniään. Perustavassa kokouksessa oli rouva Laine luovuttanut osakkeistaan kymmenen herra Kaiterolle varsin abstraktista vakuutta — silmäniskua ja herra Kaiteron älyä — vastaan, mutta siihen ei kenelläkään ollut mitään huomauttamista. Hienoimman leikkauksen oli epäilemättä tehnyt ystävä Ceder. Hän hankki itselleen 20,000 mk. tuomari Laukkasen asettamalla ja taiteilija Laineen siirtämällä vekselillä ja matkusti sitten Helsinkiin muka joitakin arvopapereitaan realisoimaan, mutta todellisuudessa keskustelemaan taidekauppias B. H. Kivirannan kanssa. Keskustelun tuloksena oli, että taidekauppias säikähti, sillä tekeillä oleva yhtiö ei ollut mikään halveksittava kilpailija, ja säikähdyksissään hän osti puolet herra Cederin osakkeista, jotka kuitenkin siirrettiin hänen nimiinsä vasta vuoden kuluttua yhtiön perustamisesta. Näistä sadasta osakkeesta maksoi taidekauppias Kiviranta käteisellä 60,000 mk., vaikka summa kauppakirjaan merkittiinkin suuremmaksi. Jottei lukija pitäisi taidekauppiasta aivan aasimaisen herkkäuskoisena, tulkoon mainituksi, että hän tunsi herra Cederin entuudestaan. No niin, kun aika tuli,

saattoi siis Arvi Ceder huolettoman näköisenä lyödä denaarinsa pöytään ja panna niiden viereen asiakirjan, jonka mukaan hän 120 osaketta vastaan luovutti yhtiölle 120,000 mkn arvosta sekalaista omaisuutta.

Uudella yhtiöllä oli siis heti käytettävissään huomattavia käteisvaroja ja kyllä niitä käytettiinkin. Liisankaupungin myymälän pystyyn paneminen ei nieltyt vallan mahdottomia, mutta kun Vidar Kaitero siten Oy. Ars Ab:n edustajana lähti kartuttamaan varastoja, tarvittiin niinkuin sodankäynnissä ensiksi rahaa, toiseksi rahaa ja kolmanneksi rahaa. Venäläiset emigrantit luovuttivat hollantilaisia mestarejaan, kullattuja ikonejaan ja vanhoja korujaan vain käteismaksusta, eivätkä Etelä-Pohjanmaan ryijynomistajiemännätkään huolineet tunnusteita. Mutta hätää ei ollut lainkaan. Pankit myönsivät luottoa, sillä tunnettiinhan Laukkanen ja tunnettiin Laine. Puoli vuotta kului työssä ja touhussa, ja tammikuussa, seitsemisen kuukautta sen jälkeen kuin herra Ceder ensin oli ilmestynyt Liisankaupunkiin, aukaisi Oy. Ars Ab. myymälän myöskin Helsingissä. Tulkoon tässä sivumennen mainituksi, että tämä myymälä sai huoneuston taidekauppias Kivirannan omistamassa liikepalatsis-

sa, joka erinäisistä syistä oli bulvaaniyhtiön nimissä. Menestys hymyili siis lempeästi Arvi Cederille, eikä ainoastaan menestys, vaan myös eräs nuori nainen, neiti Jenny Lehtonen.

Arvi Ceder asui yhä edelleen Laineitten luona. Pari kertaa hän oli hiukan tuumiskellut asunnon vuokraamista muualta, mutta kun mieleen vähitellen oli juurtunut ajatus yhteisen kodin perustamisesta Jennyn kanssa, jäivät nuo epämääräiset tuumailut silleen. Mitäpä tässä hätäilemään — parempi odottaa Jennyn ratkaisevaa sanaa ja sitten katsottaisiin asunto yhdessä. Kunpa tyttö vain sanoisi tuon sanansa pian eikä pitäisi halstarilla niinkuin tähän asti. Tulvaisuus näytti muissa suhteissa kokolailla ruusunhohteiselta, ja olihan ihmisen joskus vakiinnuttava — jollakin tavalla.

Eräänä iltana herra Ceder tuli aikaisin kotiin sekä väsyneenä että pahantuulisena. Jenny oli ollut tavallista kylmempi, vihjaillut jotakin hänen kevytmielisyydestään ja salaperäisyydestään liikeasioissa (olihohan Laukkanen lärvännyt roskaa?) ja itkeä pillittänyt, kun hän oli yrittänyt lyödä kaiken leikiksi. Koko aamupäivän hän oli saanut juosta pankeissa imar-

telemassa johtajia ja hoitelemassa pitkiä papereita. Hetkittäin tuntui siltä kuin olisi tullut ryhdytyksi hiukan liian suurisuuntaiseen hommaan sittenkin. Mutta toiselta puolen: ei nappipelilläkään mitään voittanut. Turhaan tässä hermostui — häntä pystyyn vain! Mitähän, jos ottaisi oikein tuplagrogin virkistykseen. . .

Hän oli riisunut hattunsa ja päällystakkinsa eteisessä ja ehtinyt jo laskea kätensä ateljeeoven kahvalle, kun yhtäkkiä pyörähtikin kannoillaan ja meni ruokailuhuoneen ovelle. Pepita rouva osasi laittaa sellaisen cocktailin, että se olisi piristänyt kuolluttakin. »Nyt Lukullus kääntyy haudassaan», oli Otto Laineen tapana sanoa, kun hän kumosi emäntänsä »spesiaaleja».

Arvi koputti, mutta ruokasalista ei kuulunut hiiskahdustakaan. Hiljaa hän aukaisi oven ja kurkisti huoneeseen. Ensin hän luuli sitä tyhjäksi, mutta sitten kuului kaari-ikkunoitten luota, sohvan vaiheilta, pari niiskutusta.

— Pepita, kuiskasi hän.

Uusi niiskaus.

Arvi hapuili sähkönappulaa ja seuraavassa sil-

mänräpäyksessä syttyi kolmihaaraisessa kattokruunussa suuri, punertava pallo.

Pepita makasi sohvalla valtavana, melkein muodottomana kasana, joka värisi kuin hyytelö. Herra Ceder oli aivan ymmällään.

— Pepita. . . Pepita hyvä, mikä sinua vaivaa?

Pepita ponnistausi istualleen ja katseli herra Cederiä kyynelsumun läpi. Hänen kasvonsa olivat punaiset ja turvoksissa, ja tummat hiukset pörhöttivät joka taholle. Hän ei suinkaan ollut kaunis nähtävyys milloinkaan — nyt hän olisi voinut säikäyttää helsinkiläispoliisinkin, mietti Arvi. Ja kuitenkin oli noissa suurissa kasvoissa samalla jotakin liikuttavaa. Arvi astui lähemmäksi.

— Oletko sairas, Pepita?

— Oui — sairas. Sydan kipe. Otto lyö minu!

— Mitä sinä tarkoitat? Onko Otto lyönyt sinua?

— Oui — tanaan. . . monta kertaa.

— No, mutta miten se on mahdollista? Mikset lyönyt takaisin? Kyllä sinä Oton nujerrat.

— Mina, mina — lyödä Otto! Dios — eiko sina ymmärrä? Ottohan on minun mies, herra, cap de casa. . .

— Älä nyt, saamari soikoon, ole noin antiikkinen.

Pepita pyyhki kasvojaan suurella nenäliinalla ja kumartui ottamaan lattialle pudonneen puuterirasian.

— Mina sanoin Ottolle, että mina rakastan Vidar Kaitero.

— Kiesus, ihminen!

Arvi Ceder istuutui ja vihelsi hiljaa. Oliko tuo brobdingnagilainen hullu?

— Otto sanoi, että han pirs . . . pirs . . . no . . .

— Pirsetti, ehdotti Arvi.

— Ei, että han pirskehtää minun aivot seinille.

Arvi räjähti nauruun. Tämähän oli aivan mahdollista, tämä oli hirvuttavaa. Pepitan punoittaviin silmiin tuli ruma katse. Hetkisen näytti siltä kuin kävisi herra Cederin huonosti.

— Suo anteeksi, Pepita, pyysi Arvi. — Minä — minä vain ihmettelin, miksi maailmassa juuri Kaitero on löytänyt armon silmissäsi. Onko — hm — onko hän tunnustanut sinulle rakkautensa?

— Ei! Pepita purskahti uudelleen itkuun.

Ja sitten hän yhtäkkiä ryntäsi pystyyn ja tempasi Arvi Cederin syleilyynsä ja nyyhkytti hänelle surunsa. Arvi yritti pyristellä vastaan, mutta luopui pian ja rukoili sen sijaan ensi kerran kymmeneen vuoteen

Luoja armahtamaan häntä. Mutta Luojalla oli ilmeisesti kiireellisiä asioita muualla.

Pepita kertoi, ettei hänellä ja Otolla ollut koko heidän avioliittonsa aikana ollut mitään sanottavaa riittä, mutta että hän, Pepita, ei nyt voinut rakkaudelle mitään, että hän kyllä tavallaan piti Otosta edelleenkin, mutta että Vidar Kaitero merkitsi enemmän, että hän tahtoi erota Otosta, jos vain Vidar Kaitero. . .

— Kuule nyt, ihminen, sanoi Arvi Ceder tukahtuneesti, sillä hänen päänsä oli ankarassa puristuksessa kahden suuren ja pehmeän kukkulan välissä, — kuule nyt, ihminen, hellitä vähän otettasi, niin sanon sinulle jotakin.

Pepita hellitti.

— Sinä olet siis rakastunut Kaiteroon, mutta et tiedä, välittääkö hän sinusta, sanoi Arvi pyyhkien hikeä kasvoiltaan. — Otaksutaan, että hän välittää. Sitä myöten olisi siis kaikki hyvin. Mutta siihen sen pitää päätyäkin. Rakastakaa toisianne vaikka kuinka paljon, mutta älä havittelekaan eroa Otosta. Ei Kaitero ole mikään naitava mies. Eikä hän sinua naiseksi kuitenkaan, siitä olen ihan varma. Rauhoita sinä siis Ottoa, kun hän tulee kotiin — ja rakasta Kaiteroa Oton tietä-

mättä. Jukoliste, ihminen, sinähän vaarannat kukoistavat afäärimmekin, jos alat käyttäytyä kuin hupsu.

Pepita oli rauhoittunut hiukan. Hän istuutui jälleen sohvalle ja alkoi rapsia ihojauhetta kasvoihinsa.

— Mutta mina tahdon Vidar Kaitero, huokasi hän hetken kuluttua. Mina tahdon rakastaa Vidar Kaitero. Kuule, Arvi, kysy hanelta. . .

Arvi Ceder katseli emäntäänsä silmät sikkarassa. Sitten hän tuijotti hajamielisen näköisenä pitkällä astiakaapilla olevia vanhoja tinamaljakoita. Ja yhtäkkiä tarttuivat hänen sormensa koneellisesti alahuuleen ja alkoivat venyttää sitä. »Aate» alkoi jälleen kiteytyä hänen väsymättömissä aivoissaan.

— All right, minä rupean puhemieheksi, virkkoi hän lopulta ja aurinko nousi Pepitan laajoilla kasvoilla. — Mutta muistakin rauhoittaa Ottoa. Muistatko?

— Oui — mina muistan. Mina sanon, että mina puhun leikki. Mina sanon, että mina kiusoin hanta. Mutta, lisäsi hän huolestuneena, — ehka Otto on nyt matkustaa pois. . . han aina matkustaa pois, kun riitelee. On pois kolme, neljä, monta päivää.

— Älähän huoli, kyllä hän palaa. Ja nyt, Pepita, leikipäs Borgian tättiä ja sekoita minulle myrkkymalja,

sillä minä tarvitsen totisesti piristystä eikä pieni tempaus olisi pahitteeksi sinullekaan.

Vidar Kaitero istui huoneessaan yksityishotelli »Emmauksessa» ja lopetteli päivällistään. Piti olla vaatimaton joskus, kun tuli välillä törsätyksi enemmän kuin lompakko sieti. Hän pisteli vastahakoisesti poskeensa liian kauan kiehuneita perunoita ja sitkeää kinkkua, kun Arvi Ceder koputti ovelle ja heti sen jälkeen astui huoneeseen.

— Älä välitä, jatka vain harjoituksia, kehoitti herra Ceder, sysäsi sanomalehtipinkan tuolilta ja istuutui.
— Kylläpäns nyt herkuttelet vaatimattomasti.

— Täytyy, murisi Kaitero, nielaisi viimeisen kinkunpalasen ja pyyhki huulensa lievästi puhtaaseen ruokaliinaan. — Vaikka kyllä tämä ellottaa. Tässä kapakassa ei saa mitään muuta kuin perunoita ja huonoa sikaa, niin huonoa, ettei kehtaa katsoa kunnon sikaa silmiin enää sen jälkeen kuin on syönyt tätä, mutta minkäs teet. Korottakaa palkkaani.

— Haist' itte! Sinä pistät jo nyt provisioneina taskuihisi puolet hankkimasi rihkaman ostohinnoista ja nostat vielä lisäksi lähes kolmetuhatta kuukaudessa. Rellestäisit vähemmän, niin riittäisi paremmin. Vis-

kaahan minulle savuke! Minulla on muuten sinulle asiaa, niin että pidähän korvasi auki.

Kaitero heitti pois hammastikun, massutteli huuliaan ja siirtyi mukavampaan tuoliin ikkunan luokse.

— Ann' tulla. Ne sinun asiasi eivät nykyisin yleensä ole olleet mitään hauskoja, mutta koska minä tavoittelen kirkasta kruunua, niin kärsitään pois. Mutta sen väärennetyn joss-puikkopidikkeen ostosta älä rupea haukkumaan enää — harmittaa tarpeeksi jo muutenkin.

Arvi Ceder irvisti.

— Älä pelkää. Nyt on kysymys tärkeämmästä asiasta. Kuulehan, sinua rakastetaan. Nainen rakastaa sinua, Kaitero.

Vidar Kaitero tuijotti häntä tuhmannäköisenä.

— Kuka — mitä sinä höpiset? kysyi hän hitaasti.

Herra Ceder nosti huolellisesti oikean säärensä toisen yli, järjesteli hiukan hyvinsilitettyjä housujaan ja imaisi savukettaan.

— Pepita Laine on rakastunut sinuun.

Tuokion hiljaisuus. Sitten:

— Hyi hitto! Se tuli sydäimestä ja Arvi purskahti nauruun.

— Älä hitottele ollenkaan — sanoi hän — vaan kuuntele! En minä ole tullut tänne minkäänlaisen altruismin ajamana, tasoittamaan tietä kahdelle sydämelle, onnellistuttamaan Pepitaa ja sinua. Minulla on syvemmät syyt.

— Totta kai. Tiedänhän minä, ettei sinulla ole mitään moraalia.

— Ettes häpee! Vaikka — jatkoi herra Ceder miettivästi — jos moraalisuus merkitsee kunnioitusta eräitä yhteiskunnallisia sovinnaisuuksia kohtaan ja ainaista itsekkäitten halujen hillitsemistä, niin olen kylmä moraaliton. . . mutta se ei kuulu tähän. Etkä sinä ole oikea forumi tuomitsemaan minua. Saamari — minähän käyn ihan pehmeäksi. Korvat auki nyt, hevoshuujari! Suuri afääri Kaiterolle ja Cederille.

Kaitero rykäisi ja kohensi asentoaan tekopyhä vakavuus kasvoillaan.

— Pepita Laine on rakastunut sinuun, jatkoi Arvi Ceder. — Ja sinä olet hyvä ja rakastut häneen nyt tällä hetkellä, syvästi ja intohimoisesti. Asia salataan Otto Laineelta useistakin syistä, niin että pelaa korttisen mukaisesti. Pepitalla on satakahdeksankymmentä Oy. Ars Ab:n osaketta. Nämä osakkeet hän on val-

mis luovuttamaan sinulle, kun olet rakastanut häntä uskollisesti ja intohimoisesti 2—3 kuukautta. . . ei, älä keskeytä, minä tunnen rakastuneet naiset — ja sitten sinä myyt ne minulle seitsemästäkymmenestä-tuhannesta markasta, minkä summan minä suoritan sinulle käteisellä. Osakkeita ei siirretä enempää sinun kuin minunkaan nimiini toistaiseksi, mutta sinä laadit kuitenkin sellaiset asiakirjat, ettemme joudu riitaan hyvän ystäväni Rikoslain kanssa. Pepita luovuttaa sinulle osakkeet esim. pantiksi lainasta, jonka otat hänelle ja jolla saadut rahat hän pelaa arvopaperipörssissä: siinä on varsin laatuunkäypä virallinen meriselitys, kun aika tulee. Bueno?

Vidar Kaitero oli kuunnellut ensin epäuskoisen, mutta vähitellen tarkkaavan näköisenä. Hän katseli miettivästi lihavia sormiaan, mutta ei vastannut mitään. Arvi Cederin silmät loistivat pahanilkisesti.

— Ajattelehan, Kaitero, seitsemänkymmentätuhatta Suomen markkaa! Pistät rahat taskuusi, katoat ja aloitat tällä plus siihen mennessä pimittämilläsi varoilla kunniallisen, terveen, onnellisen elämän josakin idyllisessä sopessa. Nait herttaisen, tyhmän tytön ja saat puoli tusinaa pieniä Kaiteroja (joista Herra

maata varjelkoon). Ja kun minä olen hoitanut omat asiani loppuun, noudatan esimerkkiä.

Vidar Kaiteron naamalle levisi yhtäkkiä iloinen virnistys.

— Olet sinä aika roisto!

— Jos minä olen roisto, on jokainen jalo illusioni rikos, sanoi Ceder juhlallisesti.

— Kai minun on pakko suostua, tuumi toinen.

— Koska et muuta voi, pilkkasi herra Ceder ja nousi. — Kaikki pienet yksityiskohdat saat valmistella itse. Mutta älä yritäkään temppuiluja — minun silmäni valvoo. Toimeen ryhdyt heti, mikäli mahdollista. Se ei tuota mitään vaikeuksia, sillä Pepita on, niinkuin sanotaan, läöpällään.

— Kunpahan kysymyksessä olisi joku toinen, valitti Kaitero.

— Siinä tapauksessa olisin koettanut hoitaa jutun yksin, sanoi Ceder ja viskasi savukkeenpätkänsä uunin eteen. — No niin, good luck, Kaitero!

Hän huiskautti kättään ja aukaisi oven.

— Sano nyt edes kahdeksankymmentätuhatta niistä osakkeista, yritti Kaitero.

— Kuusikymmentäviisituhatta, sillä nyt muistan,

että olet minulle viisituhatta velkaa, sanoi herra Ceder kylmästi.

Kaitero alistui.

Arvi Ceder oli aloittanut nuotanvetonsa.

VI.
RAKASTUNEITA IHMISIÄ.

Maaliskuinen pakkasviima tunki paksujenkin vaatteitten läpi ja Jenny Lehtosen hampaat kalisivat, kun hän riisui päällystakkinsa varatuomari Laukkasen eteisessä. Hän hieroi käsiään, painoi ne hetkeksi lämmintä uuninkylkeä vasten ja meni toimistohuoneeseen, missä työtoveri, Elina Järvi, paksu, mustasilmäinen tytöntyllykkä jo istui punaista nenäänsä, n. s. tomaattia, puuteroimassa.

— Jee, mutta kyllä on kylmä, hytisi Jenny. — Onko täällä edes lämmitetty tänään?

— On, etkö tunne — ja haista? Ovat taas sulkeneet pellit liian aikaisin.

— Joko Liero on käynyt aamutervehdyksellä? (Liero oli Laukkasen lempinimi.)

— Ei eikä käykään. Pöydälläsi on kirjelippu, jossa hän ilmoittaa matkustaneensa aamujunalla Helsinkiin. Palaa ylihuomenna aamulla. Siitä huolimatta on työmääräyksiä pariaksi viikoksi. Luuleekohan se meitä roboteiksi?

Jenny syleili uunia. Väsytti, vilutti ja oli muutenkin paha olla. Viime aikoina hän oli tuon tuostakin ollut

selittämättömän alakuloisen, painostavan mielialan kouraisussa. Pohjimmainen syy oli tietysti hänen epämääräisessä suhteessaan — jos sitä nyt saattoi suhteeksi kutsua — Arvi Cederiin. Hän tiesi rakastavansa Arvia, ikävöi häntä, nautti sanomattomasti hänen läheisyydestään, mutta vaistosi samalla suistuvansa turvallisilta raiteilta, jos antaisi tunteilleen määräysvallan. Mitään sormin tunnusteltavaa todistusta siitä hänellä ei ollut, mutta sellaista ei kaivattukaan. Naiset luottavat usein — ja täydellä syyllä — pelkkiin ounasteluihin.

Jenny oli koettanut (ainakin ajoittain) harrastaa itessään n. s. terveen järjen puhtaaksiviljelyä, osittain taipumuksesta, osittain siksi, että se oli »muodissa». Rakkaus Arvi Cederiin oli ensimmäinen vakava ristiriita hänen tähän asti sanoisinko aneemisen tunne-elämänsä ja järkensä välillä. Ja siinä ristiriidassa joutuisi järki vähitellen häviölle, sen hän tunsu päivä päivältä yhä selkeämmin, ja se jollakin tavalla suututti ja suretti. . .

Hän nosti peltikuvun kirjoituskoneen päältä, otti esille asiakirjapinkan ja koetti keskittää ajatuksensa työhön. Elina rupatteli lakkaamatta, mutta hän ei

viitsinyt kuunnella. Elina oli kakara, vuotta nuorempi kuin hän.

Ja sitten soi puhelin. Elina tarttui kuulotorveen, mutta ojensi sen seuraavassa silmänräpäyksessä toverilleen iskien samalla tietävän näköisenä silmää ja näyttäen pilaantuneita alahampaitaan.

Arvi Ceder toivotti hyvää huomenta ja tiedusteli »Jennichenin» vointia. Mistä tämä kohteliaisuus? Eihän Arvi tavallisesti soittanut tänne toimistoon. Jenny oli hyvillään, mutta eihän sitä sopinut näyttää — Elinankaan vuoksi.

— Laukkanenhan on matkoilla, vai mitä? uteli Arvi. — Kaitero sanoi nähneensä hänen astuvan Helsingin junaan tänä aamuna.

— Pitää paikkansa — miksi sitä kysyt?

— Hm. . . et kai sinä satu tietämään, missä asioissa hän on matkustanut sinne?

Arvin ääni oli selvästi levoton ja Jenny alkoi ihmetellä.

— En — ei hän tavallisesti pidä minua uskottu-
naan! Jennyn äänessä oli hiukan pippuria.

— Saakeli, manasi Arvi hiljaa langan toisessa päässä ja tyttö heristi korviaan. Nyt oli jotakin vi-

nossa. Hän tiesi kyllä, että Laukkasella oli liikeasioita Cederin kanssa ja että hän oli Oy. Ars Ab:n juristi, mutta siihen sitten hänen tietonsa loppuivatkin, sillä näistä asioista Laukkanen huolehti aina itse. Ja taas hän alkoi epäillä, että tässä salamyhkäisyydessä ja Arvin haluttomuudessa puhua liikeasioistaan mitään, oli jotakin valonarkaa. Silmänräpyksen ajan hän melkein vihasi Arvia.

— Noituaksesiko sinä minulle soitit? kysyi hän ja nyt oli äänessä etikkaakin. — Siinä tapauksessa: hyvästi!

— Haloo, haloo, huusi Arvi hätäisesti. — Kuule nyt, odotahan. . . älä nyt, kulta Jenny, tuolla tavalla äkämysty. Katsos, minulla olisi ollut eräitä tärkeitä kysymyksiä pohdittavana Laukkasen kanssa ja ihmettelin, miten hän juuri nyt matkusti. . . ja. . . ja tuota. . . ja miksi hän matkusti ja —

— Ja millä tavalla hän matkusti ja niin edespäin, keskeytti Jenny. — Kovinpa suuri huoli sinulla nyt on Lierosta. (Elina tirskahti ja sai kiukkuisen silmäyksen.)

— No niin, näes, minun olisi pitänyt puhua hänen kanssaan, ennenkuin hän matkusti. Asiasta toiseen,

saanko tavata sinua tänään?

— Minä en ole mikään asiasta toiseen, minä olen pääasia tai sitten en mitään, pamautti Jenny ja Elina tirskahti taas.

Hetken äänettömyys. Sitten kuului Arvin ääni matalana ja nöyränä:

— Tiedäthän sinä, että sinä olet pääasia. Älä viitsi olla minulle vihainen. Minulla on näinä päivinä ollut kaikenlaisia liikehuolia.

Jenny tunsu heltyvänsä, mutta naisen tavoin hän kieltäytyi tunnustamasta sitä itselleenkaan.

— Ei sinulle kannata murritella, vastasi hän ja tehosti vielä tätä eufemismia ivallisella naurahuksella. — Mene nyt hoitamaan asioitasi vain.

— Halloo, älä lopeta vielä. Etkö voi pistäytyä aamiaistunnilla täällä konttorissani?

— En.

Jenny heltyi heltymistään.

— Entä illalla? Menisimmekö elokuviin?

Jenny antautui. Hän vilkaisi Elinaa, joka teeskenteli välinpitämättömyyttä, ja sanoi sitten:

— En minä elokuvista välitä, mutta jos tapaat minut Obstbaumin kulmassa kello seitsemältä, voimme

kävellä vähän aikaa ja mennä vaikka johonkin kahvilaan.

Ja sitten hän pani päättävästi pois kuulotorven ja istuutui jälleen kirjoituskoneensa ääreen. Mutta pitkään rupeamaan hän ei saanut mitään tehdyksi. Ajatukset kiertelivät Arvi Cederiä. Tänään pantaisiin toistisesti asiat selviksi. Hän, Jenny, oli saanut kyllikseen tästä »hippasilla» olost.

Otto Laine purjehti kotia kohti kuin kuunari myrskyssä. Luovien välit olivat pakostakin lyhyet, sillä hän enemmän vaistosi kuin näki, että liikkuma-alaa toiselta puolen rajoittivat talojen seinät ja toiselta puolen katuoja, mutta eteenpäin päästiin ja se oli pääasia. Vielä tunti sitten, hänen istuessaan Korvisten majatalossa, penikulman päässä kaupungista, kahden autonkuljettajan ja yhden kulkukauppiaan hyväntekijänä, olivat hänen aivonsa kihisseet sekavia ajatuksia — nyt niitä hallitsi vain yksi ainoa: tätä tietä mennään kotiin, nukkumaan. Auto oli jättänyt hänet pirssiin Seurahuoneen edustalle, sillä, jumalaut', aikamies — hik — pystyy kävelemään kotiin jalkaisinkin! Ja nyt sitä mentiin. Pari vastaan tulijaa oli nähtävästi myöskin seilissä, koska — ohopp — törmättiin yhteen, mut-

ta ei sentään tapahtunut vahinkoa. Nyt mentiin sänkyyn — nukkumaan. Uhhuh! Kun saisi nyt nukkua sata vuotta. Ensin spuglata ja sitten nukkua . . .

Tuossa oli lopultakin portti, ja tuossa ovi. Portin vieressä seisoi tuttu mies. Kalle Janatuinen, talonmies. Taiteilija pysähtyi ja huojui hiljalleen edestakaisin. Hänestä tuntui, että hänen oli sanottava jotakin talonmies Janatuiselle. Se nauroi, pahas.

— Hei, Jah-Jahnatuinen. Terrveisiä Katariina II:n talonmieheltä. Sanoi tuntevensa teidät hyvin niiltä ajoilta, jolloin yh-yhdessä hoiditte laiskamatojanne Pietari Paavalin gospitalissa. Kroonilliseksi oli vaiva päässyt hänellä niinkuin teilläkin.

— Onpas nyt maalari täynnä! iloitsi Janatuinen.

— Häh. . . täynnä? Niin olenkin. Parempi on olla täynnä kuin tyhjä. Minulleko hymyilette, Jah-Jahnatuinen? Ei silti, hymyilkää vain. Mies, jolla on pää täynnä viinaa, on ki-hieltämättä koomillinen. Mutta olettekos tullut ajatelleeksi, että talonmies, jolla on pää täynnä sahajauhoja, on vielä koomillisempi?

— Hieh-hieh-hieh, nauroi Janatuinen.

— Älkää naurako tuolla tavalla, varoitti Otto Laine totisena. — Hatara kallonne voi särkyä.

Kalle Janatuinen säikähti ja hänen suunsa loksah-
ti kiinni. Vasta kun taiteilija heilautti hänelle kättään
ja irvistäen lähti purjehtimaan ovelle, huomasi hän,
että tuo kirottu kluttari taas oli saanut viimeisen sa-
nan.

Otto Laine lysähti hissien penkille ja tuijotti typerä-
nä valkoisia luunappuloita. Pitäisi painaa ylintä tie-
tysti, mutta kun ei tahtonut jaksaa. Mahtoikohan Pe-
pita olla kotona? Pepita — niin. Jumaliste, miten hän
vihasi Pepitaa. Ja miten hän rakasti Pepitaa. Pepita
oli maailman paras kumppani, mutta nyt hän oli tul-
lut hulluksi. Ihan seinähulluksi. Mitä hän oli puhu-
nut Kaiterosta, tuosta kierosta lurkista? Eih, ei jak-
sanut vatvoa enää sitäkään asiaa. Piti päästä nukku-
maan. . .

Hän nousi vaivalloisesti ja horjahti eteenpäin,
mutta sormi osui kuitenkin oikealle nappulalle ja his-
si lähti uristen liikkeelle. Se pysähtyi pienellä nykäyk-
sellä ja Otto kiskaisi ovet auki paiskaten ne taas kiinni
jäljessään. Oman ovensa edessä hän pysähtyi ja ryh-
tyi kopeloimaan avainkimppua taskustaan, mutta ei
vetänytkään sitä esille, vaan pyöräytti ovikellon kam-
pia pitkään ja vihaisesti.

Kului hetkinen ennenkuin Pepita aukaisi. Hän huudahti pelästyneenä nähdessään Oton ja peräytyi kynnykseltä. Otto melkein kaatui eteiseen, mutta saavutti jälleen tasapainonsa ja viskasi hattunsa nurkkaan.

— Otto, *nom d'un nom* — minkälaisessa kunnossa sinä olet!

— Mikäsh minua vaivaa?

— Voi, hyvä mies, annahan, kun autan takin päältäsi. Mennään ateljeehen, Ceder on poissa.

Hän melkein raahasi Oton ateljeen ovelle levottoman ja onnettoman näköisenä. Otto heittäytyi nojatuoliin ja vaati whiskyä. Sitä ja soodavettä oli onneksi Cederin »yöpöydällä» — matalalla rahilla — ja olipa siinä puhdas lasikin.

Otto kulautti juoman kurkkuunsa ja katseli vaimoaan harrittavin silmin. Hän etsi silmälasejaan taskusta, mutta löytämättä.

— Mikä sinua vaivaa, Otto?

Pepitan lihavat posket tutisivat ja mustat silmät katselivat pelokkaina vuoroin miestä, vuoroin ateljeen ovea.

— Vaivaa? mutisi Otto. — Ei mikään. Minä olen

henkisesti ja ruumiillisesti terve. To — hik — tosin minä synnyin hampaattomana, niin että Richard III kylä siinä suhteessa oli minua edellä, mutta minä synnyin myös kyssättömänä ja siinä suhteessa taas minä olen Richardia edellä. Mikä minua vaivaisi? Kuinka kauan minä olen ollut poissa? Hik!

— Mutta Otto. . .

— Kuinka kauan minä olen ollut poissa? koveni Otto.

— Toissapäivänähän sinä lähdit. Etkö sinä muista sitä? Missä sinä oikein olet ollut?

Otto virnisti.

— Juomassa. Meitä oli neljä hyljättyä rakastajaa. Kolme Katariina toisen ja yksi Pepita Sa-Sanchezin. Lanskoj, Mamonoff, Miklashevskij ja minä.

— Otto, sinä hourit. Voi, kulta, rakas Otto. . .

Ja silloin Otto purskahti itkuun. Hän itki kuin pieni lapsi.

— Älä itke, Otto, älä itke, pyysi Pepita ja toivoi, että piru veisi Oton. Mutta nyt täytyi pysyä tyynenä vain. Hän tiesi kokemuksesta, miten Ottoa oli käsiteltävä silloin kuin hän oli ottanut lasin — ei, kymmenen lasia — liikaa. — Älä itke, minä olin paha.

Otto kohotti päätään. Hän yritti katsoa Pepitaa silmiin, mutta sangen luultavaa on, että hän yhden silmäparin asemesta näki kaksikymmentä ja oli epävarma siitä, mihin niistä katsoisi.

— Eikö se ollutkaan totta, se, josta puhuit? kysyi hän.

— Ei, ei, vakuutti Pepita. Hänen silmänsä välähtivät omituisesti, mutta sitä ei Otto huomannut. — Minä olin tuhma. Tahdoin tehdä sinut mustasukkaiseksi. Meillä naisilla on päähänpistomme.

— Das ewig weibliche, mumisi Otto. Kyyneleet lakkasivat vuotamasta.

— Etkö sinä ole väsynyt?

— Olen, myönsi Otto kuuliaisesti. — Minä menen nukkumaan.

Hän nousi työläästi ja suuteli veltosti Pepitan lihavaa leukaa.

Vaimonsa käsikynkässä Otto kompuroi kylpyhuoneeseen, minne Pepita jätti hänet hetkeksi huutamaan Ulrikkia, ja sitten mentiin suoraan makuuhuoneeseen, missä madame Laine aivan liikuttavalla tavalla huolehti miehestään riisumalla hänet ja peittämällä hänet huolellisesti. Lopuksi hän vielä suostut-

teli hänet nielemään valeriaanaa. Otto huokasi ja ummisti silmänsä.

Vähän aikaa Pepita istui liikkumatta leveän vuoteen jalkopäässä ja katseli sankaria omituinen ilme kasvoillaan. Sitten hän nousi ja aikoi sammuttaa valon. Mutta Otopa ei nukkunutkaan. Hän nousi istualleen ja hänen harrittavista silmistään näkyi, ettei valeriaana suinkaan ollut häntä selvittänyt.

— Anna ykky! komensi hän.

— Mitä ihmettä? Nuku nyt, maanitteli Pepita.

— Anna ykky! tiukkasi Otto korostaen viimeisen sanan viimeistä tavua.

Pepita pudisti kärsimättömänä päätään ja ojensi hänelle savukkeen. Se ei kuitenkaan kelvannut. Hän tarjosi vesilasillista. Otto pani sen pöydälle ja komensi;

— Ykky!

— Herra siunatkoon, mikä se sinun ykkysi on sitten? tuskastui Pepita.

— Ykky!

Pepita ojensi hänelle sanomalehden, kirjan, ehdotti konjakkiryppyä, pulveria, mutta Otto vain pudisti päätään ja kertasi:

— Anna ykky!

Keksimättä enää mitään tarttui Pepita hänen korviinsa ja pamautti suudelman keskelle hänen suutaan. Autuaallisesti hymyillen laski Otto päänsä jälleen pielukselle ja ummisti silmänsä. Ykyn arvoitus oli ratkaistu.

Pepita odotti, kunnes kuuli hänen kuorsaavan, sammutti sitten lampun ja meni »carrambaa» mutisten ruokasaliin.

Siellä istui kalpea Vidar Kaitero sohvan reunalla, hattu ja päällystakki polvillaan.

— Han nukku — enfin, ilmoitti Pepita viehättävällä suomenkielellään. — Han on ihan humala. Ah, Vidar, suutele minu!

Ja Vidar upposi hänen valtavaan syliinsä.

Mutta seinän takana veteli Otto hirsiiä aavistamatta mitään maailman pahuudesta.

VII.

»ZWISCHEN HIMMEL UND ERDE.»

Pakkanen ja tuuli olivat vain kiihtyneet illalla eikä Jennyä haluttanut ollenkaan lähteä kävelemään. Mutta Arvi oli tavattava. Mitähän, jos kutsuisi hänet tänne kotiin, neitsytkammioon. Isä oli matkoilla ja Ville velikin oli lähdössä johonkin kokoukseen. Täällä saataisiin keskustella rauhassa ja — suudella ja . . . Jenny tunsi poskiensa kuumenevan. Hän tiesi, miten kävisi.

Arvi tuli heti kello seitsemän jälkeen. Kello kahdeksaan asti jätämme heidät rauhaan, mutta sitten on lähdettävä kuokkavieraksi, jottei tähän tarinaan jäisi aukkoja.

Jennyn pehmeänharmaata huonetta valaisi vain keltakupuinen pöytälamppu, uudenaikainen, maljakkoa muistuttava kapine, joka yhdeksässä tapauksessa kymmenestä on enemmän koristeellinen kuin hyödyllinen. Nyt oli kuitenkin kysymyksessä kymmenes tapaus: herra Ceder tiesi mainiosti, miten erilaiset valaistukset vaikuttavat nuoren naisen mielialaan, ja hän oli muina miehinä sammuttanut kattolampun sillä välin kuin Jenny nouti kahvia keittiöstä.

He olivat vähitellen siirtyneet korituoleista leposohvalle ja Arvi oli laittautunut loikovaan asentoon Jennyn istuessa hänen vieressään tuhkakuppi sylissänsä. Kummallakaan ei ollut paljon sanottavana juuri tällä hetkellä. Vain katseet puhuivat äänetöntä kieltään niinkuin aina »heidän saatuaan toisensa». Näky ei ole erikoisen miellyttävä sivustakatsojalle, mutta me emme nyt voi sitä välttääkään.

Herra Ceder pudotti savukkeensa tuhkakuppiin.

— Sinä kultainen, kultainen tyttö, mumisi hän ja ojensi kätensä vetääkseen Jennyn lähemmäksi.

— Älä nyt — odotahan, kun saan tuhkakupin pöydälle ensin.

Jennyn tummansinisissä silmissä oli pehmeä, kostea katse ja äänessäkin oli uusi sävy. Hän kumartui, työnsi toisen kätensä Arvin pään alle ja suuteli häntä.

— On niin hyvä olla, ettei tahto voita olla, mutisi Arvi silmät ummessa, ja sitten hän naurahti. — Muistui yhtäkkiä mieleen muuan kortti, sanoi hän kuin selitykseksi. — Sain sen ylioppilasvuosinani eräältä osakuntatoverilta, joka joutui hoitamaan keuhkojaan Sveitsissä. Sieltä alppien rinteiltä hän lähetti minul-

le tervehdyksensä: »Hier liege ich zwischen Himmel und Erde und ganz beinahe zu mir liegt die Jungfrau.» Nyt minä voisin lähettää hänelle samanlaisen tervehdyksen.

— Hyi sinuas, hymyili Jenny ja hankasi nenäänsä hänen poskeensa. — Ja taivaan ja maan välilläkö sinä vain riiputkin? Sinunhan pitäisi olla seitsemännessä taivaassa, jatkoi hän.

Uusia suudelmia. Uusia hyväilyjä. Uusia äitelyyksiä. Hyvä Jumala, miten koomillinen rakastunut ihminen onkaan — ja miten kadehdittavan onnellinen.

Yhtäkkiä Jenny kävi totiseksi. Hän otti Arvin käden omiensa väliin ja katseli eteensä pieni ryppy kulmakarvojen välissä.

— Mikä nyt tuli? Arvi kohottautui kyynärpänsä varaan.

— En tiedä, — voi, en minä osaa sinulle selittää. Minusta vain tunnut toisinaan niin vieraalta. Sinussa on jotakin, jota en ymmärrä, josta en pääse selville. Ja se tekee minut levottomaksi. Sinä olet jollakin tavalla salaperäinen.

— No, eikö juuri siinä piile eräänlainen viehäytys? nauroi Arvi.

— Hm.

Arvi Ceder väisteli tytön kirkasta, tutkivaa katsetta ja hypisteli hänen tummansinisen jumperinsa hihaa.

— Tuo aamullinen puhelinkeskustelumme on nyt antanut aihetta tyytymättömyyteen? kysyi hän. Jennystä tuntui, että hän ei enää mielellään kajonnut asiaan.

— No, sekin... ja moni muukin seikka. Katsos, meillä naisilla on paljon primitiivisen ihmisen ominaisuuksia. Me vainuamme asioita. Älä nyt pahastu, mutta minua vaivaa usein sellainenkin tunne, ettet ole suora ja rehellinen minua kohtaan.

Arvi vääntäytyi istualleen, työnsi sormensa Jennyn vaaleaan kiharapilveen ja napsautti suudelman poskelle, tuollaisen »kasvispusun», johon sulhanen ja aviomies turvautuvat, kun argumenttivarasto on loppussa tai kun halutaan välttyä joutumasta heikolle jälle.

Jennyltä pääsi kärsimätön äännähdys ja tuokion ajan hän jälleen tunsi omituista kylmyyttä sydänalassa. Mutta sitten hän ravisti pois tuon ilkeän tunteen ja koetti vakuuttaa itselleen, että suotta maalasi pöpöjä

seinille.

— Arvi!

— Mitä kultaseni?

— Miksi sinä et koskaan kerro mitään itsestäsi? Minähän en oikeastaan tiedä sinusta muuta kuin että olet kolmekymmentäkaksivuotias ja Oy. Ars. Ab:n toimitusjohtaja ja että vanhempasi ovat kuolleet ja että sinulla on hurmaava hymy.

Herra Ceder mutristeli huuliaan.

— Oh, kyllä sinä vielä ehdit kuulla elämäntarinani moneen kertaan. Se ei sitä paitsi ole millään tavalla mielenkiintoinen.

Jenny piirteli tyytymättömän näköisenä etusormellaan kuvioita hänen kämmenpohjaansa. Sitten hän huokasi. Kaipa kaikki vähitellen kirkastuisi. Tuntuihan nyt jo paljon helpommalta kuin vielä aamulla. Kihlaus oli fait accompli ja jo se seikka oli pudottanut painon sydämeltä.

He alkoivat neuvotella kihlauksen julkaisemisesta ja pienistä kihlajaiskekkereistä. Tuli siinä mainitukseksi Laukkanenkin ja Arvi aikoi juuri ryhtyä utelemaan, oliko Laukkanen koskaan puhunut toimistossa mitään Oy. Ars Ab:n asioista, kun eteisestä kuului

ääntä. Tyttö poukahti jaloilleen.

— Ville tulee kotiin, sanoi hän. — Hyvät ihmiset, onpa aika kulunut nopeasti. Ei, älä nouse — mikä kiire sinulla on? Tuskinpa Ville täällä käy, ja mitäpä, vaikka kävisikin. Täytyyhän hänen kuitenkin saada tietää kihlauksestamme.

Oven takaa kuului askeleita ja Jenny riensi sytyttämään kattolampun. Melkein samassa silmänräpäyksessä maisteri Lehtonen aukaisi oven koputettuaan sille huolimattomasti. Hän pysähtyi melkein kynnykselle ja katseli heitä hieman ihmeissään. Tervehdittiin ja Jenny alkoi änkyttää esittelyn tapaista, mutta Ville veli selitti, että se oli tarpeetonta, koska hän oli jo tutustunut herra Cederiin Kerhossa. Oli helppoa huomata, etteivät herrat pitäneet toisistaan, sillä kumpikin näytti jäykältä ja hieman kiusaantuneelta.

Maisteri istuutui kehoittamatta ja sytytti savukkeen. Jenny meni hänen luokseen ja tukisti häntä ikäänkuin »tunnelman kohottamiseksi», mutta veli vain mulkoili häntä pyöreillä kalansilmillään, jotka aina näyttivät hiukan pilkallisilta. Ja sitten Jenny kertoi, että hän oli mennyt kihloihin johtaja Cederin kanssa.

— Ahaa, äänsi Ville maisteri ja mittaili katseellaan Arvia, josta tällä hetkellä tuntui kuin olisivat hänen vaatteensa olleet liian ahtaat. — Vai kihloihin? Ihan omine lupinesi? Voitkos sinä elättää miehen sitten?

— Ville! huusi Jenny lehahtaen punaiseksi.

Arvi Ceder tunsu suuttuvansa, mutta ennenkuin hän ehti sanoa mitään oli maisteri kiirehtinyt tyyntyttämään heitä.

— Nonoh, sosoh, minähän vain skoijaan. Tui tui, Jenny, tui tui, tirehtööri. Huumori sijansa saakoon.

— Sinun huumorisi on monesti aika vaikeatajuista, nurisi Jenny, mutta hän oli sentään jo leppyneen näköinen, kun palasi Arvin viereen sohvaan.

Ilta oli auttamattomasti pilalla. Keskustelusta ei tahtonut syntyä mitään. Maisteri yritti pari kertaa härnätä herra Cederiä, mutta sai vastauksen »paluupostissa» ja tyytyi sitten pöläyttelemään savupilviä kattoa kohti. Hänen ilmeensä julisti kihlautuneille sanoja selvemmin, ettei hän aikonut nikahtaakaan paikoiltaan ennenkuin Arvi lähtisi. Jenny potki sohvän edessä olevaa riepumattoa ja vaihtoi silloin tällöin Arvin kanssa paljon puhuvan silmäyksen, mutta maisteri Lehtonen ei ollut tätä silmäkieltä näkevi-

näänkään.

— Aiotko sinä kirjoittaa kihlauksestasi isälle, vai kirjoitanko minä? kysyi Ville lopulta. — Hän ehtii hyvin saada kirjeen Turkuun, sillä hän viipyy siellä vielä kolmisen päivää.

— Onko sillä nyt niin kiire? tuhahti Jenny. — Hoida sinä oma kihlauksesi aikanaan, kyllä minä hoidan omani.

Jälleen äänettömyys. Velirietas ei ymmärtänyt lähteä. Jenny kuiskasi jotakin Arvin korvaan ja Arvi naurahti. Kuiskuttelua jatkui. Ville maisteri suipisti huulensa vihellykseen eikä ollut tietääkseen. Tilanne alkoi tuntua aivan sietämättömältä. Vihdoin Jenny kysyi osaaottavan näköisenä, eikö Villen aika tullut pitkäksi, hänellä ja Arvillä kun oli tällaista kahdenkeskistä, mutta Ville vain huitaisi ylhäisesti kädellään ja sanoi, että hänellä oli kuusi vekseliä ja että miehelle, jolla on kuusi vekseliä, on kolme kuukautta kuin huraus vain. Ei hänelle aika käynyt pitkäksi koskaan.

Ei se lähtisi, juutas.

Arvi Ceder nousi. Hän ei aikonut kauemmin sieittää tuon maisterisnulkin lapsellista kiusantekoa. Saisihan hän tavata Jennyn huomenna jälleen ja silloin

otettaisiin myös Ville Lehtonen käsittelyn alaiseksi.

— Tjaha, nyt minun on mentävä. Tapaamme kai huomenna aamupäivällä — minähän voin soittaa sinulle vielä tarkemmin ajasta.

— Tapaamme, tietysti tapaamme, visersi Jenny.

Arvi nyökkäsi armollisen näköisenä maisterille ja lähetti samalla silmäniskun, jonka merkitystä Ville Lehtonen sitten mietti loppuillan, minkä jälkeen hän Jennyn saattamana meni eteiseen. Jenny paukautti mielenosoituksellisesti oven kiinni jäljessään.

Kun hän palasi, istui Ville veli yhä paikallaan savuke suupielessä ja kädet melkein kyynärpäätä myöten housuntaskuissa.

— Mitä sinulla on Arvi Cederiä vastaan? kysyi Jenny.

— Paljon, ilmoitti maisteri lakoonisesti.

— Esimerkiksi?

— Minä olen tavannut tuon miehen vain kahdesti, mutta minä olen psykologi ja voisin pitää hänestä pitkän esitelmän. Kuule, Jenny, älä heitä helmeä sialle.

— Ph, pani Jenny. — Mikä sinä itse sitten luulet olevasi? Ja olipa hän nyt sitten sinusta millainen ta-

hansa, niin olisit kuitenkin voinut olla hiukan kohteliaampi ja hienotunteisempi.

— Minä olen hienotunteinen ainoastaan kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina ja tilipäivinä, sanoi maisteri kuivasti. — Olisit itse ollut sitä ja valmistellut meitä, sekä isää että minua, hiukan.

— Äh, mene pois!

Maisteri kohautti olkapäitään ja meni.

Arvi Ceder puski kaulus pystyssä kireässä pakkasviimassa asuntoaan kohti. Suututti tuo Jennyn velijuippi. Se saattoi vielä käydä tukalaksi, jos tahtoi — tuollainen valpas, suulas poika. Mutta eiköhän sitä saisi löylytetyksi ennenkuin se ehti aikaansaada vahinkoa — löylytetyksi niin perusteellisesti, että se menettäisi halunsa sekaantua toisten asioihin. Asia oli otettava harkittavaksi lähiaikoina, sopivassa tilaisuudessa. Nyt oli paljon muuta, tärkeämpää, ajateltavaa. Laukkasen hommista oli saatava selko, taidekauppias Kivirantaa oli rauhoitettava, Kaiteroa ja Pepita Lainetta oli pidettävä silmällä — apropoo, olikohan Otto kotiutunut? — ja ennen kaikkea oli ryhdyttävä valmistelemaan Helsinkiin suunniteltua taidehuutokauppaa. Se herkkä, hiukan sentimentaali mielentila,

jonka vallassa hän oli ollut pidellessään Jennyä sylissään, oli taas tipotiessään. Kevytmielinen veijari Ceder oli lähettänyt haaveksivan sulhasen levolle.

Kalliokadulla paiskasi tuuli suuresta kinoksesta polttavan lumiryöpyn hänen kasvoilleen ja melkein sokaistuna hän hoippui Isonkadun kulmaan, missä törmäsi vastaantulijaan. Kumpikin ähkäisi.

— Kas, pentele, Cederkö siinä . . . ? sanoi tuttu ääni.

— Hei . . . Kaitero . . . Mistä sinä tulet?

— Ensimmäisestä lemmenkohtauksesta Euroopan vahvimman naisen kanssa.

— Ahaa; kuinka on päästy alkuun?

— Kiitos kysymästä. Kuule, eikö sitäkin asiaa hoitamaan voitaisi perustaa osakeyhtiö?

— Olet aivan liian optimistinen. Sellaisen yhtiön osakkeet eivät olisi edes sen paperin arvoisia, joille ne on painettu. Aherra pois vain, sinä. Lopussa kiitos seisoo. Hei!

Herra Ceder veti lakkinsa vielä enemmän silmille ja jatkoi matkaansa tuulen soittaessa Bachia puissa ja talojen välissä.

Arvi Cederin puuhat olivat jo parin viikon ajan saaneet varatuomari Juhani Laukkasen kuopimaan

pitkää leukaansa. Mies oli nähty Seurahuoneella ja Kerhossa keskusteluissa eräitten liisankaupunkilaisten rahanomistajien kanssa — hän oli ylen salaperäinen ja jutteli vastahakoisesti Oy. Ars Ab:n asioista. Hän harrasti vilkasta kirjeenvaihtoa Helsingin kanssa ja tilaili ulkolinjapuheluja enemmän kuin yhtiön asiain olisi luullut vaativan. Pienessä kaupungissa eletään enemmän tai vähemmän lasikaapissa.

Juhani Laukkanen totesi olleensa varomaton, kun ei ollut ottanut herra Cederin entisyydestä mitään selkoa ryhtyessään hänen kanssaan liikehommiin. Mutta asiahan oli korjattavissa vieläkin. Ceder oli kehoittanut pyytämään tietoja helsinkiläiseltä Oy. Tuontiaitalta. Varatuomari Laukkanen kirjoitti Oy. Tuontiaitalle pitkän kirjeen ja samalla hän kirjoitti myös yksityisetsivä Julius Rapakivelle Helsinkiin, ja hengitti sitten muutaman päivän tasaisesti.

Oy. Tuontiaitta vastasi parin päivän kuluttua. Sen kirje oli naputettu paksulle liinapaperille, jonka ylälaidassa oli upea kaksiväriinjetti ja liikkeen nimi kohokirjaimilla painettuna. Allekirjoittanut toimitusjohtaja F. F. Lindroos suositteli siinä herra Arvi Cederiä, joka kymmenellä eri tavalla oli ansioitunut

Oy. Tuontiaitan palveluksessa sen kaupallisena johtajana, mitä sydämellisimmin vastaavanlaatuisiin toimiin, ja ilmoitti samalla, että herra Ceder oli vaka-varainen henkilö, jolla oli mitä parhaita liikesuhteita ympäri Suomen. No, tähän saakka oli siis kaikki niin-kuin olla piti.

Mutta sitten kirjoitti yksityisetsivä Julius Rapakivi ja hän oli herra Cederiin nähden paljon pessimistisempi, jota paitsi hän kertoi, että Oy. Tuontiaitta oli hiukan hämäräperäinen liike, josta Helsingin raastuvanoikeus toivoi itselleen paljon iloa jonakin päivänä.

Ja varatuomari Laukkanen sai jälleen aihetta kuopia leukaansa. Hän ei kuitenkaan aprikoinut kauan, mitä nyt tekisi, vaan paiskasi hammasharjan, puhtaan kauluksen ja flanelliyöpaidan asiakirjasalkkuun ja matkusti Helsinkiin, missä ensin meni hra J. Rapakiven puheille ja sitten Oy. Tuontiahan konttoriin, joka sijaitsi eräässä kalustetussa huoneessa Arkadiankadun varrella. Konttorissa hän tapasi sekä liikkeen johtajan että sen johtokunnan puheenjohtajan, jotka kumpikin mukavuuden vuoksi asuivat konttorihuoneessa, ja sai puoli tuntia kestäneen keskustelun ai-

kana kuulla, että huonojen konjunktuurien vuoksi sitä nyt toimittiin näin vaatimattomasti, mutta että parempiakin päiviä oli nähty ja nähtäisiin ja että Arvi Ceder oli kaikin puolin all right. Liikkeen tällä haavaa omistamat inventaarit supistuivat pinkalliseen hienoja kirjelomakkeita ja reumaattisen kirjoituskoneeseen.

Varatuomari Juhani Laukkanen palasi Liisankaupunkiin rumia sanoja ladellen ja mielessään vakaa aikomus panna herra Ceder lujille.

Hän soitti Cederille heti kotiuduttuaan ja pyysi häntä käymään luonaan, ja toivotettuaan sisimmässään tuomarin sinne, mihin kaikki juristit joutuvat kuolemansa jälkeen, lupasi herra Ceder tehdä niin. Matkallaan Laukkasen toimistoon hän pahoitteli vilpittömästi, ettei laki sallinut hänen irroittaa tuomarin toista päätä ruumiista ja ripustaa sitä jonkin lipputangon huippuun missä sillä olisi hyvä olla.

Istuttiin Juhani Laukkasen sanktumissa. Arvi Ceder tuijotti seinällä riippuvaa muotokuvaa, joka kaikesta päättäen esitti tuomarin isää ja kuritushuoneasiakasta samassa persoonassa, ja tuomari tuijotti eteensä ja naksutteli laihoja sormiaan.

Laukkanen oli puhunut jo moniaan minuutin ajan, mutta herra Ceder tuskin kuunteli. Vasta kun tuomari mainitsi Tuontiaitan, hän heristi korviaan.

— Joo, minä menin sitten Arkadiankadulle ja ajoin hissillä viidenteen kerrokseen ja löysin firman huoneesta, jossa oli kaksi vuodetta, kaksi risaista tuolia ja ruskea pöytä. Kummankin vuoteen reunalla istui mies, joista toinen söi makkaravoileipää ja ryyppäsi pullosta kolmannen luokan olutta palan painikkeeksi, ja toinen luki sanomalehteä. Tämä viimemainittu herra esittäytyi liikkeen johtajana, mutta minusta tuntui, ettei hän tiennyt liikeasioista tuon taivaallista, vaikka ehkä olisi osoittautunut hyvinkin älykkääksi, jos hänen kouraansa olisi pistetty tislauskoje ja peruna, ja toinen herra oli johtokunnan puheenjohtaja. Herra Ceder, tarvitseeko minun jatkaa?

Arvi Ceder huitaisi kädellään ja hymyili.

— Ei, ei — tunnen herrat.

Varatuomari Laukkanen käänsi päätään ja nautitsi Cederiin katseen, jossa oli paheksumista, moitetta, surua ja epäluuloa — ennen kaikkea epäluuloa. Mutta se katse oli hukkaan heitetty, sillä Arvi Ceder tuijotti itsepintaisesti muotokuvaa. Laukkanen huokasi.

— Minä ihmettelen, mistä te saitte kuusikymmentätuhatta käteistä silloin kuin yhtiötä perustettiin.

Herra Ceder irroitti vastahakoisesti katseensa kuvasta.

— Kuulkaas nyt, tuomari, onko tämä jonkinlainen poliisikuulustelu?

— Minä olen sijoittanut viisikymmentätuhatta markkaa tähän yritykseen, väisti Laukkanen.

— Ja nostitte viisikymmentätuhatta viitenäkymmenenä osakkeena palkaksi siitä, että porasitte muuttaman hengitysreiän yhtiöjärjestykseen. Oy. Ars Ab. on saanut erinomaisen startin. Mikä teitä oikein pu-
ree?

— Yhtiö on aloittanut toimintansa lupaavalla tavalla, mutta lopussa kiitos seisoo, ja koko hökötyks tuntuu olevan vielä hauraammilla savijaloilla kuin tiesinkään. Te haudotte joitakin omia suunnitelmianne.

Juhani Laukkasen ääni oli kohonnut kohoamistaan ja viimeisiä sanojaan hän säesti naputtamalla rystyjään pöytään.

Arvi Cederin hermostuneisuus oli kadonnut. Hän oli taas oma itsensä, varma ja hiukan ylimielinen. Laukkanen ei nähtävästi aavistanut mitään hänen

hommistaan Kivirannan kanssa. Turhaan hän oli näinä päivinä ollut levoton.

— Jokaisella meistä on tietysti oma nahka lähinä, haukotteli hän. — Ette suinkaan te koeta uskotella minulle, että tekään vakoilette minua *yhtiön* eduista huolehtiaksenne. Uskokaa nyt, kun sanon, että voitte olla huolehti: minun hommillani ja Oy. Ars Ab:n asioilla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Jos, kuten alussa mainitsitte, olenkin ollut keskusteluissa eräitten täkäläisten liike- ja rahamiesten kanssa, mitä en suinkaan kiellä, niin se ei liikuta teitä vähääkään. Minulla on aina ollut monta rautaa tulesa.

— Kulutatte voimianne liikaa — hajoitatte ne . . . yhtiön asiat jäävät syrjään, marmatti Laukkanen.

— Voimiaan kannattaa kuluttaa vain yrityksiin, jotka tuottavat osinkoja tai keräävät yleisöä, ja sellaisia mahdollisuuksia ei ole liiaksi, sanoi herra Ceder. — Käsitän kyllä, että lakimies aina epäilee toisiakin ihmisiä kieroudesta, mutta esimerkiksi tällä kertaa se on aivan turhaa.

Hän nousi, taputti Laukkasta olkapäälle, hymyili ja heitti savukkeenpätkänsä tuhkakuppiin. Laukkanen ei pitänyt hänen tuttavallisuudestaan eikä hänen

äänensävystään, mutta minkäs teit. . .

Arvi Ceder lähti ja hyräili mennessään tunteellisesti.

Pitkän aikaa seisoj Laukkanen laihana, kuivana ja synkkänä ikkunansa ääressä katsellen harmaata taivasta, joka tuprutteli lunta melkein tyhjälle kadulle ja mustille asfalttikatoille. Mutta sitten hän yhtäkkiä virnisti. Hän muisti, että Ceder oli heidän keskustelunsa alussa *pariinkin otteeseen pyyhkinyt hikeä otsaltaan*, ja kuitenkin ei huoneessa suinkaan ollut lämmin.

— Et sinä minua huiputa, jupisi hän.

VIII. HERRA CEDER MENESTYY.

Fortuna on nainen. Voidakseen pitää sitä kurissa »täytyy sitä lyödä ja kolhia», sanoo Macchiavelli. Kuten nainen ainakin on Onni rouva suopein nuorille ihmisille, koska he ovat rajumpia, vaativampia ja häikäilemättömämpiä kuin kypsyneeseen, varovaan ikään ehtineet.

Tämän tiesi herra Cederkin ja pahoinpiteli sen vuoksi järjestelmällisesti onneaan, m. m. tekemällä väkivaltaa Oy. Ars Ab:n kirjanpidolle, kuitenkin varoen visusti jättämästä jälkeensä mustelmia tai naarmuja. Niinpä Oy. Ars Ab. ensimmäisessä varsinaisessa yhtiökokouksessa saattoikin, kiitos herra Cederin järjestelyiden, tehdä päätöksen 7 % osingon jakamisesta, mikä tietysti oli omiaan suuresti lisäämään luottamusta sen tulevaisuuteen. Melkein heti yhtiökokouksen jälkeen herra Ceder matkusti Helsinkiin neuvottelemaan taidekauppias B. H. Kivirannan kanssa.

Ensi työkseen hän ilmoitti Kivirannalle, että tämä nyt saattoi irroittaa osakkeittensa talongeista asianomaiset kupongit ja jättää ne hänelle, Cederille, joka

suorittaisi niistä 7,000 mk. ja sen jälkeen hän tiedusteli, halusiko herra taidekauppias kenties 100 osaketta lisää. B. H. Kiviranta vastasi lakooniseen tapaansa myöntävästi ja hinnaksi sovittiin riitelemättä 75,000 markkaa. Vielä tehtiin myös sopimus siitä, että kaikkien osakkeiden muodollista siirtoa Kivirannalle lykättäisiin vielä vuodella, koska siitä oli etua kummallakin sopimuspuolelle. Näin oli Arvi Ceder päässyt omistamistaan osakkeista varsin tyydyttävällä tavalla.

Keskusteltiin sitten taidehuutokaupasta, joka oli suunniteltu pidettäväksi Oy. Ars Ab:n Helsingin myymälässä syksyllä. Arvi Ceder teki parhaansa mukaan selkoa »varastosta» ja viskeli ympärilleen nimiä ja vuosilukuja, jotka saivat taidekauppiaan pariinkin otteeseen pyöristämään pieniä siansilmiään. Mainittiin Tiepolo ja Poussin ja Brouwer ja Gauguin ja van Dongen ja punastuttiin innostuksesta, mutta kun taidekauppias sitten alkoi udella tarkempia tietoja taulujen aiheista ja väreistä ja käsittelytavoista ja edellisistä omistajista, oli herra Ceder pieti ja hän vastasi aika epämääräisesti näihin sopimattomiin kysymyksiin. Kerran tuijotti Kiviranta jo otsa kurtussa vieras-

taan, mutta silloin keksi herra Ceder viitata Otto Laineeseen ja hänen tarkkoihin tietoihinsa asioista, ja taidekauppiaan orastava epäluulo katosi.

Arvi palasi Liisankaupunkiin tyytyväisenä ja toivehikkaana. Hän oli nyt tehnyt ensimmäisen tuntuvan »leikkauksensa». Tyhjin käsin hän oli lähtenyt peliin, keinotellut itselleen 80,000 mk. pelipanokseksi ja pistänyt puhtaana voittona taskuunsa yli saman verran sekä lisäksi vielä nostanut palkkaa 4,600 mk. kuukaudessa. Ja enemmän oli tulossa, jos vain Kai-tero hoiti korttinsa oikein. Ennemmin tai myöhemmin tapahtuisi kyllä jonkinlainen katastroofi, mutta siihen mennessä olisi hän, Arvi Ceder, jo laittautunut turvaan.

Nyt saattoi ruveta ajattelemaan naimisiinmenoa.

Isoltakadulta löysivät herra Ceder ja neiti Lehtonen kolme huonetta ja keittiön sekä kaikki mukavuu- det käsittävän kyyhkyslakan, joka pian pantiin asut- tavaan kuntoon, pehmustettiin matoilla ja pieluk- silla ja koristettiin tauluilla ja kahdellakymmenellä kaktuslajilla. Jenny Lehtonen erosi kaipauksetta va- ratuomari Laukkasesta, taputti kihlautuneen naisen ylemmyydellä Tomaattinenää poskelle ja sai muuan-

na kauniina heinäkuun aamuna Liisankaupungin Sannonista lukea, että »avioliittoon oli ensimmäisen kerran kuulutettu toimitusjohtaja Arvi Armas Ceder ja kanslisti, neiti Jenny Eleonora Lehtonen, kumpikin Liisankaupungista». Ville veli ja isä Lehtonen pysyivät itsepintaisesti tätä naimiskauppaa vastustavalla kannalla vakuuttaen — vetoamuksista ja todistelusta välittämättä — edesmenneen tohtori Lutheruksen tavoin, että »siinä he seisoivat eivätkä muuta voineet», mutta loppujen lopuksihan tämä oli kahden kauppa ja Jenny antoi heidän motkottaa. Oma pesä ja Arvi merkitsivät enemmän kuin mikään muu.

Heidät vihittiin kauniina sunnuntaipäivänä Liisankaupungin kirkossa, joka tilaisuudessa oli niin täynnä väkeä, ettei sinne olisi enempää mahtunut. Arvi oli tosin unohtanut pyytää urkuria mukaan, niin että soitotta saatiin olla, mikä nolotti Jennyä hiukan ja huvitti Liisankaupungin vanhempaa naisväkeä, mutta pappi oli sitten kaunopuheisempi kuin oli odotettu ja kaikki sujui suurin piirtein niinkuin sujua piti. Isä Lehtonenkin pehmeni sikäli, että menojen jälkeen taputti vävyään olkapäälle, mikä liikutti Ville veljeä siinä määrin, että hän puolestaan pusersi rikki kroko-

tiilinkyynelen silmänurkassaan.

Nuorikot lähtivät lyhyelle häämatkalle, mutta palasivat kuitenkin jo elokuun aikana Liisankaupunkiin. Päivät kuluivat aluksi kuin ihanassa unessa. Pienet epäsoinnut häipyivät rakkauden valoisaan juhlahymniin ja pienet solmut langassa aukaistiin yhdessä, hellävaroen. Joskus yllätti herra Ceder kyllä itsensä toteamassa, ettei hän pitänyt Jennyn lujasta leuasta, mutta sitten hän kohotti katseensa vaaleaan kiharapilveen ja unohti leuan. Toisinaan moitti Jenny miestänsä vilpistelystä, mutta unohti sen kuullessaan hänen syvän, pehmeän äänensä.

Tuli syyskuu.

Eräänä iltana aukaisi Arvi Ceder Vidar Kaiteron oven »Emmaus»-hotellissa ja paiskautui pyytämättä risaiseen nojatuoliin. Kaitero kohotti kysyvästi kulumiaan. Hän seisoi peilin edessä partaansa ajaen, pahantuulisena ja kyllästyneenä. *Hänen* lemmentarinsa oli alkanut käydä hermoille jo aikoja sitten.

— Aiotko sinä lähteä jonnekin? kysyi Ceder huolimattomasti ja mietti mielessään, että Kaiteron niska kävi päivä päivältä paksummaksi ja punaisemmaksi.

— Öh, murahti Kaitero pyyhkien saippuavaahtoa

parranajokoneesta paperinpalaseen.

— Puhuitko eilen Pepitalle osakkeista?

— Puhuin. Ja saat uskoa, että Cicero ja Demosthenes olisivat rukoilleet minua rupeamaan heidän opettajakseen, jos olisivat kuulleet vuodatukseni.

Arvi Ceder hymähti ja rummutti sormillaan tuolin käsinojaa. Hänen ohjaajantoimensa huvinäytelmässä »Vidar ja Pepita» ei koskaan lakannut huvittamasta häntä.

— No, mitäs Pepita?

Kaitero pesi kasvonsa ja kuivasi ne hitaasti. Mitäs Pepita. . . Pepita oli valmis mihin vain. Ja kyllä oli aikakin. Hän, Kaitero, oli saanut enemmän kuin kylkseen kaikesta. Viikon sisällä olisi juttu selvä ja sitten hän sanoutuisi irti, jättäisi hyvästit koko hommalle. Hän oli valmis tekemään työtäkin mieluummin kuin jatkamaan teerenpeliä jättiläisnaisen kanssa. Se oli monella tavoin liian vaarallista hommaa. Eiköhän vain Ottokin epäillyt jotakin, vaikka oli ryhdytty kaikkiin mahdollisiin varovaisuustoimenpiteisiin.

Arvi Ceder katseli häntä alahuultaan venytellen. Asiat luistivat niin kuin niiden pitikin luistaa. Kaitero oli saanut tarpeekseen ja häipyisi heti saatuaan

osuutensa rahoista. Itse asiassa ei viisiseitsemättätuhatta ollut liikaa melkein puoli vuotta kestäneestä lemmentarina-painajaisesta. Ja — muutenkin oli parempi, että Kaitero lähti.

— Hmh, äänsi hän. — Olet ansainnut rahasi, sillä myöntää täytyy, että Pepita Laine on — hm — varsin valtava mieltietyksi. Jo hänen fyysillinen —

— Lakkaa nyt, voihkaisi Kaitero ja istahti vuoteensa laidalle. — Ihme, että minä vielä olen eheä. Jospa hän edes olisi nuorempi. Mikähän siinä on, että kolmikymmenvuotias nainen melkein aina näyttää vanhemmalta kuin nelikymmenvuotias mies?

— Kolmikymmenvuotias nainen on tavallisesti aina yli neljäkymmenen, nauroi Ceder. — Mutta eiköhän Pepita olisi Pepita seitsentoistavuotiaanakin. No, pianhan hänestä pääset. Milloin saat dokumentit?

— Luultavasti tänään tai huomenna. Minun pitäisi tavata hänet tunnin kuluttua. Otto istuu tänä iltana Kerhossa.

Ceder nousi ja otti hattunsa. Päälystakkiaan hän ei ollut riisunutkaan.

— Kerhoon menen minäkin. Kukin huvittelee omalla tavallaan. Morjens!

Liisankaupungin Kerho asustaa matalassa puutalossa Isonkadun varrella. Sen suojissa — isossa ruokasalissa, biljaardihuoneessa ja pianohuoneessa — on melkein aina joku sen jäsenistä, jotka pääasiassa on rekrytoitu kaupungin raha- ja liikemiespiireistä. Siellä siteeraa pankinjohtaja Harvia Aleksis Kiveä kyllästyneelle, punatukkaiselle kassaneidille, siellä päästelee tukkukauppias Grönlund partapensaastaan kuuluisia mahanaurujaan, siellä keksii megafooniääninen Littonen uusia dynamiitticocktaileja, sinne eksyy monias kesäleski nauttimaan tilapäisestä vapaudestaan parempiosaisten seurassa. Kerho on keidas sangen monelle Liisankaupungin kameeleista, joilla ei muuten olekaan paljon valitsemisen varaa.

Arvi Ceder tervehti Kerhon hoitajatarta, joka keltaisen kassatiskin takana hääräsi pullopatterin kimpussa, kohteliaalla kädenheilautuksella ja tiedusteli, oliko taiteilija Laine tallella. Kolmileukainen neiti Carlson soi hänelle rasvaisen hymyn ja vakuutti, että taiteilija oli pianohuoneessa hyvässä seurassa, joka ei varmaankaan olisi pahoillaan lisäyksestä. Herra Ceder meni katsomaan.

Otto Laine istui suuressa, kellervänharmaalla pe-

gamoidilla päällystetyssä sohvassa grogilasi edessä ja pienoistorpeedo muistuttava sikari suussa. Hänen naamansa punoitti, hänen silmälasinsa kimaltelivat ja hänen huulillaan oli hymy, joka aina säästi hänen münchhauseniaadejaan. Molemmin puolin pyöreätä pöytää istuivat nojatuoleissaan Julius Harvia, pankinjohtaja, ja Ville Lehtonen, filosofian maisteri.

Arvi Ceder nyökkäsi heille ja sai meluavan kutsun (maisteri Lehtonen tosin ei tainnut aukaista suutaan) liittyä veljespiiriin, jonka tunnelma jo oli korkealla.

Otto Laine jätti juttunsa lopettamatta, siemaisi lasinsa tyhjäksi ja tiedusteli, mitä veli Ceder halusi syödä ja juoda. Hän puolestaan suositteli muikunmätivoileipiä sekä maukkaina että terveellisinä ynnä Skotlannissa tislattua whiskyä, mutta pian, koska hän, lasien tultua täytetyiksi uudelleen, halusi kertoa, miten eräässä aikaisemmassa inkarnatiossaan opetti Kaarle V:lle pokeria.

Soitettiin »neitiä» ja »neiti» tuli rintavana ja keikistellen, hiukset vesionduloituina ja huulilla kirkuvaa punaa.

— Voileipiä! Puolikas Special Reserve'ia! Soodaa!

Kahvia, neiti, kahvia, makiata kuin synti, kuumaa kuin helvetti ja pimeätä kuin yö! Ja puolikas punssia, neiti, jääkylmää! Pankaa se puolikas hetkeksi liki sydäntänne, neiti, niin se jäähtyy sopivasti.

Huone oli täynnä savua ja ääntä.

Arvi paiskautui Oton viereen sohvalle ja siirsi edestään maljakon, jossa nuokkui pari kuihtunutta yrttiä. Oikeastaan häntä kadutti, että hän oli tullut. Otto ei nyt ollut sillä tuulella, että hänen kanssaan sopi yrittää keskustelua tärkeistä asioista, ja Ville Lehtonen oli seurassa liikaa. Häntä, Arvia, ei oikeastaan haluttanut ollenkaan ruveta osanottajaksi »meritais-teluun» ja sellainen tässä nyt ilmeisesti oli kehitymässä. Kalvoi vähäinen levottomuus senkin takia, että Jenny ei pitänyt tällaisesta.

Julius Harvia kaatoi whiskyä hänen lasiinsa, paljon whiskyä ja vähän soodaa, sillä makua piti juomassa olla. Niin oli kieltolaki opettanut. Ceder pudisteli sileää, mustaa päätään.

— Älkää viitsikö, johtaja, minähän pökerryn heti, esteli hän.

— Juo pois vain, yllytti Lehtonen, katsellen häntä ilkamoivilla kalansilmillään.

— Kimauttakaa vain siitä ja oikein aika mekosta, intoili Harvia. — »Ymmärrä Aapo, miehen lapsekas yskä. Suo, että kerran mekin taidamme sanoa: ’ja sitten me ryypättiin’, koska harmaapäisinä ukkoina ker-toilemme entisistä sankartöistämme nuorisolle.» Kippis, herra Ceder! Hei, Otto, mikä se sinun juttusi oli?

Otto pääsi taas tarinan alkuun ja Arvi tuijotti ikävystyneenä kömpelötekoista tempera-maisemaa pianon yläpuolella. Olisihan hänen pitänyt arvata, että oli suotta tulla tänne Oton kanssa puhumaan. Mutta asialla oli kiire — Kiviranta pommitti kirjeillä ja ulkomailtakin oli tänään tullut tiedusteluja. Taidehuutokauppaa ja arvokasta taidehuutokauppaa ei pidetä joka päivä. No, hän istuisi vielä puoli tuntia ja lähtisi vannotettuaan Oton pysymään kotona aamupäivällä huomenna.

Mutta sitten ryntäsivät huoneeseen Littonen ja maisteri Somero. Tai — pysyäkseni totuudessa: Littonen ryntäsi ja Somero koetti häntä pidättää (ikäänkuin Littosta olisi mikään pidättänyt silloin kuin hän oli saavuttanut »kolmannen asteen» — kumonnut neljännentoista ryyppynsä). Arvin aikomukset menivät myttyyn.

— Olettekos nähneet Topi Tuiteria? huusi Littonen. — Minne on kadonnut minun hyvä ystäväni Topi Tuiteri?

Hän huitoi paistinpannun kokoisilla käsillään, pörrötti Harvian niukkoja hiuksia ja iski murheellisen näköisenä pianosta pari akordia, jotka panivat kattokruunun heilumaan. Somero koetti hillitä häntä, mutta istuutui sitten naurahtaen Lehtosen viereen ja totesi, että Littonen oli Littonen.

Otto Laineen juttu oli jälleen katkennut ja hän murahti kiukkuisesti. Herra Ceder päätti käyttää tilaisuutta hyväkseen.

— Kuule, sanoi hän, — taidehuutokauppaa on ryhdyttävä järjestämään huomispäivänä. Asialla on kiire. Mehän emme edes vielä tiedä, mitä voimme saada esille. Puhuin sinulle siitä jo pari viikkoa sitten, mutta et ole pannut rikkaa ristiin.

— Olenpas, penäsi Otto. — Pahustako sinä hätäilet?

Arvi aikoi juuri vastata, kun »neiti» saapui kanta-muksineen, pannen pöydän koreaksi. Littonen syökyi pianotuolilta pystyyn, oli kompastua rikkinäiseen mattoon, ja tanssi sitten »neidin» luo.

— Hiljaa, veli, hiljaa, varoitti Harvia.

— Ole itte hiljaa, mölysi Littonen ja halasi »neitiä». — Osaan minäkin siteerata Kiveä. Kuulepas nyt, Lilli; »Minulla on *niin* lystiä — sinä pyörit silmissäni kuin apinja markkinoilla ja kuitenkin tahtoisin sinua hellästi suudella. Kyllä tämä on kuolema, ja minä saan saatanan kuraasin. Hih!»

Lehtonen irvisti. Hän ei pitänyt Littosesta. Hän piti hyvin harvoista ihmisistä.

»Neiti» rimpuili Littosen sylissä ja Harvia arveli, että Littonen olisi toimitettava hermoparantolaan.

— Ota ryyppy, Littonen, ja rauhoitu, murisi Otto Laine.

— Vai hermoparantolaan? kimmahdi Littonen. — Minä olen oma hermolääkärini. Piruako minä hermoparantolalla teen, valeriaanalla ja luminaaliruiskeilla? Minä parannan itseni Couén menetelmällä. Hyvä supliikki on enemmän arvoinen kuin koko suomalainen farmakopea.

— Nyt se on ihan sekaisin, mutisi Somero.

— Herra Littonen, tyynnytteli »neiti», — herra Littonen, mennäänkö biljaardiin katsomaan kauppias Gröndahlia. Hän kaasi äsken kokonaisen grogin par-

taansa ja nyt hän puhdistaa sitä, unohtamatta karvaakaan, ihan kuin kissa. Sitä on sitten hauska katsella. Mennäänkö?

He lähtivät ja Arvi kääntyi jälleen kumppaniinsa.

— Kuule nyt, se taidehuutokauppa. . . .

— Mitä? heristi Harvia korviaan. — Taidehuutokauppa? Aikooko Oy. Ars Ab. järjestää taidehuutokaupan?

— Kyllä se on tarkoitus, myönsi Arvi hiukan vastahakoisesti. — Tämä meidän eksperttimme vain ei ole tietääkseenkään, vaikka asia on ollut vireillä jo kauan.

— Älä piipitä, murisi Otto. Mutta sitten hänen naamansa silisi. — Siitä tuleekin hieno huutokauppa, sanoi hän. — Rembrandtia, Whistleriä — aih!

Herra Ceder oli potkaissut ystävänsä sääreen. Hän oli kyllä tullut tapaamaan Ottoa puhuakseen huutokaupasta, mutta puhuakseen kahdenkesken hänen kanssaan. Kivirannan ja ulkomaalaisten kirjeet olivat säikähdyttäneet häntä. Uskallettaisiinko loppujen lopuksi sittenkään tarjota taiteentuntijoille Arsin suurimpia »harvinaisuuksia»? Hän oli muistanut eräitten tauluväärennysten aiheuttamat suurs-

kandaalit ja pelko oli puristanut hänen sydämensä kylmään kouransa. Totuuden Arsin aarteitten laadusta tiesi vain viisi ihmistä: Otto ja Pepita Laine, Vidar Kaitero, Laukkanen ja hän itse. Kiviranta ei aavistanut mitään, Somero ei tiennyt mitään. Nyt Otto, tuon nauta, alkoi kuulutella Liisankaupungin juoruaville herroille nimiä, joita ei ehkä lopuksikaan uskallettaisi painattaa huutokauppaluettelon.

Otto Laine piteli molemmin käsin säärtään ja mulkoili Arvia.

— Mitä sinä oikein leikit? Muuliaasiako? kimmahatti hän.

— Vahinko vain — suo anteeksi! Mutta eikö jätetä tätä huutokauppa-asiaa sittenkin huomiseksi. Tulen tapaamaan sinua aamupäivällä.

Hänen silmäniskunsa oli hukkaanheitetty.

— Meillä on kahdeksan Zornin etsausta, jotka maksavat painonsa radiumia, kehui Otto. — Ja eräältä venäläiseltä emigrantilta saimme ostetuksi Brouwerin, joka on roikkunut ruhtinas Menshikovin suuressa galleriassa. Arvaapas, Harvia, mitä se maksaa. . .

— Minä olin kerran eräässä Gummesonin huutokaupassa Tukholmassa, puuttui Somero uneliaasti

puheeseen. — Siellä myytiin muuan Teniersin maalaus yli sadastatuhannesta riikintaalarista —

— Pyh, mitäs tuo, keskeytti Otto.

— Ja sitten se oli väärennetty, jatkoi Somero ykskantaan.

Nyt oli Otto vedetty täyteen käyntiin. Arvi Ceder vapisi levottomuudesta.

— Oy. Ars Ab. tietää, mitä myy, sanoi taiteilija. — Me tiedämme kaiken spektroskoopi- ja x-sädetutkimuksista. Meitä avustaa eräs tsaarinaikaisen Venäjän kuuluisimpia asiantuntijoita, vanha Eremitaashi-äijä, professori Stjepanov, joka nykyisin asustaa pakolaisena Helsingissä. Euroopan-kuuluisuus! Oy. Ars Ab. ei huoli nykyaikaisilla keinotekoisilla väreillä maalattuja varhaisrenessanssimestareita. Röntgen-koepaljastaa ne heti. Orgaaniset värit absorboivat jok'ikisen säteen, kun nämä taas läpäisevät mineraalivärien. Sen väärentäjän, joka tahtoisimme meille syöttää tekeleensä, täytyisi tuntea väärentämänsä mestariteoksen värien kemiallinen kokoonpano, hänen täytyisi ottaa huomioon aine, jolle mestari maalasi ja sitä paitsi tuntea eräitä kemiallisia niksejä saadakseen teokselleen ikää. Vaskipiirrosten, etsausten ja sensel-

laisten väärentäminen on sittenkin helpompaa. On sattunut, että joku väärentäjätaituri on hankkinut itselleen esim. arvottoman maalauksen van Eyckin ajoilta, poistanut miltei kokonaan alkuperäisen maalauksen ja sitten sutannut toisen päälle käyttäen suurella vaivalla kokoonpanemiaan värejä »van Eyckin ajoilta». Vernissa ja pieni kemiallinen käristys ovat olleet moitteettomia. Taulu on pantu x-säteiden vaikutuksen alaiseksi. Kaikki on ensi silmäyksellä ollut all right, mutta sitten on jossakin nurkkauksessa paistanut olutpulloetiketin kokoinen väriläiskä, joka on syntynyt tekijän huolimattomuudesta — alkuperäinen värin sideaine on loppunut ja tuollaista länttiä varten ei ole kannattanut tehdä uutta: pannaan siis toista, ei sitä kuitenkaan huomata, eikä ymmärretä, vaikka huomataankin. *You bet*, että se on ymmärretty. No, vaskipiirros on helpompi väärennettävä, vaikka senkin tuntee. Alkuperäinen vaskipiirros näyttää aina reunan, jonka vaskilevyn taite jättää märkään paperiin. Tämä reuna voidaan kuitenkin saada jäljennökseenkin, jopa siihen saadaan samat tahratkin kuin alkuperäisessä paperissa on. Ainoa varma tuntomerkki on viivojen reliefluonne: al-

kuperäisessä väri on paperin pinnalla, ei itse paperissa. Etsauksia väärennetään helpoimmin — usein ei ole kysymys varsinaisesta väärennyksestäkään, vaan uusintapainoksesta, joka on otettu säilyneestä, terästetystä etsauslevystä. Herra Jumala, esimerkiksi Zornin etsauksia, joista tekijä ei tiedä mitään, on kaupassa vaikka millä mitalla, samoin ukko Rembrandtin ja monen muun. Värillisiä englantilaisia mezzotintoja, joista maksetaan huimaavia hintoja — mitä saateria!

Arvi Ceder oli antanut ystävälleen uuden potkun. Hän oli huomannut, että Ville Lehtonen tuijotti Ottoa silmissään samanlainen ilme kuin uistinlusikkaa uteliaasti tarkkaavalla hauella. Pari kylmää väristystä tanssi slow-foxia herra Cederin selkäpiissä.

— Tuota — eiköstä lähdetä jo? änkytti hän julmistelevalle jättiläiselle. — Minulla on mukanani kirje Kivirannalta ja haluaisin sinun lukevan sen vielä tänään.

Hän vaikeni äkkiä huomattaessaan Ville Lehtosen katseen siirtyneen Laineesta häneen itseensä. Taas nuo väristykset! Hän oli hermostunut kuin albinohiiri — ei tiennyt enää oikein, mitä puhui, mitä pelkäsi. Onneksi Otto ei vastustellut, vaan haukotteli, niin että

oli tipahduttaa tekohampaansa.

Ulkona satoi. Kirkonkello paistoi pienen puistikon yläpuolella kuin vaaleankeltainen, kostea melooni, ja katulyhdyt olivat saaneet omituisesti tuikkivan coronan. Muuan hurjistunut auto suhahti heidän ohitseensa roiskuttaen kuraa housunlahkeille. Sen kääntyessä torille kuului voimakas pamaus ja heti sen jälkeen jarrujen vihlovaa kitinää.

— Kumi puhki, mutisi Otto. Pikkukaupunkilaisen tapaan hän aikoi lähteä töllistelemään lähimmäisensä onnettomuutta, mutta Ceder nykäisi hänet seuraavassa kulmauksessa kotikadulle. Nyt olisi voinut puhua niistä asioista, jotka kärvensivät sydäntä, mutta ajatukset pyörivät toivottomassa sekamelskassa. Otto oli kymmenesti kirottu lörppö. Ties' taivas, mitä mies oli puhunut ihmisille jo tätä ennen. Ja mitä se Lehtosnulikka oikein oli mahtanut tuijottaa?

— Tulen tapaamaan sinua huomenaamalla kello kymmenen, sai hän sanotuksi, kun he pysähtyivät Oton asunnon edustalle.

— Eikös kolmelta, ärisi Otto. — Antaisit ihmislapsen nukkua.

Hän kopeloi avainkimppua taskustaan, mutta en-

nenkuin hän sai sen esille avautui ovi ja Vidar Kaitero astui kadulle.

— Sapristi, hämmästyi Otto. — Mitä sinä täällä kuhkit?

— Pistäysin ohimennessäni viemässä teille pari kirjaa, jotka lainasin pari viikkoa sitten, selitti Kaitero.

— Eikö tämä ulko-ovi ollut kiinni? tiukkasi Otto.

— Oli, mutta Janatuinen sattui seisomaan portin edustalla. Lainasin pari kirjaa taas, rouvasi luvalla, sanoi malttinsa saavuttanut Kaitero ja taputti pakettia kainalossaan.

— Hm! No, hyvää yötä sitten.

Hän pamautti oven kiinni jäljessään. Ceder ja Kaitero alkoivat astuskella rinnan toria kohti.

— Jopa piti läheltä, henkäisi Kaitero.

Herra Ceder nauroi.

— No? äänsi hän sitten käyden äkkiä vakavaksi.

Kaitero taputti uudelleen pakettia kainalossaan.

— Sanoin taiteilijalle lainanneeni pari kirjaa, sanoi hän, — mutta en ollut oikein täsmällinen. Minä sain 180 kirjaa. Tosin kussakin on vain neljä sivua ja irtolehti välissä. . .

Arvi Ceder pysähtyi.

— Poika! Ihanko totta?

— Minulla on samat periaatteet kuin Laineen mummulla, virkkoi Kaitero juhlallisesti, — minä en koskaan valehtele, ellei se ole välttämätöntä. Tule huomenna »Emmaukseen», niin murramme leivän yhdessä ja aukaisemme tämän paketin. Kello kaksitoista.

Arvi Ceder meni kotiin. Hänen mielensä oli jälleen valoisa. Omituinen luonne: välistä kuin alkoholi mehun pinnalla, välistä lyijyä raskaampi, valui sinne tänne kuin elohopea, ominaispaino tuntematon. Onnistunut kaappaus pani näkemään kaikki asiat uudessa valossa. Oikeastaanhan Oton tämäniltainen lörpöttelykin oli omiaan vain keventämään mieltä, kun nyt tarkemmin harkitsi asiaa. Otto oli ottanut kaikki mahdollisuudet huomioon, hän taisi ammattinsa. Ja mitä Lehtoseen tuli — äh, tietysti kaikki oli ollut vain mielikuvitusta.

Kerhon pianohuoneessa tarttui Ville Lehtonen ammattiveljensä Johannes Ferdinand Someron takin ylimpään napinreikään.

— Sinähän olet Oy. Ars Ab:n hallituksessa?

— Olen, myönsi Somero.

— Mitä sinä tästä huutokaupasta tiedät?

— En yhtikäs mitään, sanoi Somero unisesti.

— Ceder mainitsi Kivirannan — tarkoitti kai sitä helsinkiläistä taidepomoa, vai mitä? Mitä tekemistä Kivirannalla on Arsin kanssa?

— Ei mitään, minun tietääkseni! Somero oli ikävystynyt.

— Omituista. Kuule, onko sinun mielestäsi Ceder luotettava mies?

Johannes Somero irroitti kärsivän näköisenä Lehtosen hyppysen takistaan ja, muistaen viisaan neuvon »aikaa säästäaksesi vastaa aina myöntävästi ja unohda se sitten», mutisi:

— On, on. . .

IX.

TALONMIES JANATUISELLA ON HUONO ONNI.

Joku rikkiviisas on sanonut, että äärimmäisyydet koskettavat toisiaan, mutta ainakin talonmies Janatuinen ja hänen vaimonsa muodostivat siinä suhteessa poikkeuksen. He olivat lakanneet koskettamasta toisiaan melkein heti Gurlin syntymän jälkeen, ja mitä pitemmälle vuodet kuluivat, sitä enemmän he loittonivat toisistaan. Rouva Janatuinen, tai käyttäkösemme naapurien nimitystä, Janatuiska, oli jo ulkonaisesti miehensä täydellinen vastakohta, paksu ja pyöreä, ja mitä hänen sielunelämänsä tulee — no niin, paljon vähemmän ihmeellisistä asioista on kirjoitettu tohtorinväitöskirjoja. Jos Kalle Janatuinen oli yksinkertainen sielu, oli hänen parempi puoliskonsa sitä monimutkaisempi. Kohtalo oli totisesti mahtanut olla toisellakymmenellä vie dessään heidät yhteen.

Rouva Janatuisella oli tarmoa kahden edestä, hänellä oli kerkeä kieli ja mielipiteitä: hän oli sosialisti ja vihasi harvainvaltaa. Hän . . . mutta miksipä jatkaisin? Hän ei kuitenkaan näyttele tässä tarinassa mitään erikoisen huomattavaa osaa. Ja teillä on toivoakseni hänestä jo jonkinlainen kalpea käsitys.

Ei ole ihme, jos hän Janatuisesta joskus tuntui taa-kalta. Sellaisina hetkinä saattoi Kalle huokaista:

— Vaimo on Herran lahja, sanotaan, mutta sellai-nen lahja, jota Herra ei tunnu huolivan mistään hin-nasta takaisin.

Rouva Janatuinen, Janatuiska, oli kantanut kau-naa Laineita kohtaan, ei suinkaan mistään myötätun-nosta miestänsä kohtaan, vaan periaatteesta. Kaikki ihmiset, joiden taloudellinen asema oli parempi kuin Janatuisten, olivat jollakin tavalla epäilyttäviä. Ja kos-ka hän kantoi kaunaa Laineita kohtaan, oli hän ynseä myös herra Cederille, heidän »sukulaiselleen». Mut-ta tämä tunne muuttui sympatiaksi, kun herra Ceder keksi Oy. Tarvikkeen.

Olen jo aikaisemmin kertonut, että Arvi Cederillä pitkin kevättä ja kesää oli ollut neuvotteluja eräitten liisankaupunkilaisten liikemiesten kanssa, neuvotte-luja, jotka m. m. olivat hermostuttaneet varatuoma-ri Laukkasta. Nämä neuvottelut johtivat vähitellen Oy. Tarvikkeen perustamiseen — mutta antakaamme kauppias Janatuisen kertoa. Kauppias Jantuinen oli talonmiehen veli, toisin sanoen Janatuiskan kadeh-dittu ja salassa ihailtu lanko, sekatarvarasaksa.

Kauppias pistäysi eräänä syyskuun iltana veljensä luo, tarjosi kättä Janatuiskalle, markan sikarin veljelleen ja nahistuneen appelsiinin Gurlille, minkä jälkeen hän istuutui Janatuisten nakkilalaiseen keinutuoliin ja pani kätensä ristiin.

— Minusta tulee johtaja Janatuinen, ilmoitti hän ohuella falsettiäänellä ja puristi sitten huulensa tiukasti yhteen odottaen, minkä vaikutuksen uutinen teki.

— Eehei — mitä sinä puhut? toimitti Janatuiska laskien kahvipannun kädestään. Hänen äänessään oli hämmästyttä ja jonkinlaista ylpeyttä.

— Jaa, tuumi talonmies ykskaikkisesti ja kurkotautui pöydällä olevaa Kylän Lehteä kohti.

Gurliin ei ilmoitus tehnyt mitään näkyvää vaikutusta. Hän oli kuorinut appelsiininensa ja halveksi sen sisälmystä sydämensä pohjasta.

Johtaja Janatuinen kierteli dubleeketjuaan, jossa riippui kellonavain ja torahammas, joka hyvin olisi voinut olla kotoisin hänen omasta suustaan. Kenties olikin. Ja sitten hän hymyili.

Sedän yskäisy havahdutti Gurlin. Hän katsoi pitkään isänsä veljeä.

— Onko setä saanut karamellin? kysyi hän.

Gurli osasi olla humoristinen aavistamatta sitä itse. Ei sitä muuten tällä kertaa huomannut kukaan muukaan.

Janatuiska sai tulen liedessä palamaan ja istuutui sitten siniruutuisella vahakankaalla peitetyn pöydän ääreen.

— Kerro nyt, pyysi hän, vaikka hyvin tiesi, että Aapeli kertoisi pyytämättäkin. Ei Aapelia koskaan tarvinnut kehoittaa puhumaan itsestään.

— Joo, tänne perustetaan nyt iso yhtiö ja ehkä myöhemmin tavaratalo. Ja minusta tulee yksi sen yhtiön johtajista. Se on yksi konsoortti, joka sen perustaa ja johtaja Seeteri, se taitekaupan johtaja, joka asui tässä samassa talossa aikaisemmin, on sen uutemkin yhtiön hallituksessa. Tämä osakeyhtiö Tarvike ottaa haltuunsa kaikki tämän kaupunkin siirtomaa- ja sekatarvikaupat. Me entiset omistajat jäämme kukin kaupparamme johtajaksi ja saamme palkkaa suunnilleen saman, minkä olemme aikaisemmin panneet vuosivoittona taskuun. Sitä paitsi lunastaa Oy. Tarvike liikkeemme osakemäärällä, jonka arvo vastaa liikkeen inventtausarvoa — ymmärrättekös? Ei me sitten

enää muuta kuin leikkaamme kuponkeja ja nostamme varman palkan. Ei mitään tappionvaaraa enää. Ja kun se tavaratalo valmistuu, ja Tarvikkeen pienet haaraliikkeet lopetetaan, niin meistä tulee osastonjohtajia.

Kalle Janatuinen oli yrittänyt seurata selitystä otsarypissä. Hän pureksi savukettaan ja ohuet kulmakarvat kiemurtelivat hänen otsallaan kuin onkimadot.

— Mutta kuinkas sellainen kannattaa? kysyi hän.

— Voi, voi, mikseikäs se kannata, hymähti Aapeli alentuvasti. — Kattos nyt, kun me yhtymme, niin me voimme tehdä suurempia ostoja kuin tähän asti ja niin muotoin etullisemmin. Kilpailu lakkaa ja me määräämme hintamme niinkuin tahtomme. Uudet yrittäjät ostetaan heti pois. Meillä on suuria suunnitelmia, mutta niistä ei puhuta vielä. . .

— Voi mies parka, pudisteli Kalle Janatuinen päätään. — Kyllä sinä nyt olet istunut pirun kelkkaan, se on vissi ja varma. Kyllä minä nämä Seeterit tunnen. Pääset omaisuudestasi, niin että paukahtaa.

— Eikös minun kauppani ole kukoistanut tähän asti? tiukkasi Aapeli Janatuinen.

— No, on varmasti, vahvisti talonmiehen vaimo.

- Noh! Enkösinä minä siis ole liikemies?
- Olette te liikemies, setä, myönsi Gurli.
- Noh! Kyllä minä tiedän, mitä minä teen.

Johtaja Janatuinen otti arvokkaasti vastaan kälyn-
sä tarjoaman kahvikupin ja kaatoi puolet sisällöstä
teelautaselle jäähtymään.

Kälyn kunnioitusta uhkuva ilme ja veljen ilmei-
nen hämmennys saivat Aapeli Janatuisen hetken ku-
luttua jatkamaan juttuaan. Hän kertoi, että ei ol-
lut tullut ainoastaan kuuluttamaan uutista, vaan
myös tarjoamaan veljelleen tilaisuuden »päästä e-
teenpäin». Hän oli valmis myymään veljelleen yhden
niistä seitsemästä osakkeesta, jotka hän saisi maksuk-
si liikkeestään. Oy. Tarvikkeen osakkaat olivat siinä
onnellisessa asemassa, että he paitsi osinkoa saivat
myös huomattavan alennuksen kaikissa yhtiön liik-
keissä. Osakkeen hinta oli 3,000 markkaa.

Kalle Janatuinen käyttäytyi varsin omituisesti.
Hän räjähti nauruun. Mutta sitä hänen ei olisi pitänyt
tehdä, sillä tämä nauru herätti Janatuiskan uinuvan
oppositiohalun ja voimme helposti arvata, miten sit-
ten kävi. Kalle Janatuisen säästöistä, joita oli kaikki-
aan 6,340 mk. 70 p. säästöpankkikirjan mukaan, siir-

tyi aikanaan, Oy. Tarvikkeen tultua perustetuksi, lähes puolet veljen säästöihin koreata osakekirjaa vastaan.

Me tiedämme siis nyt, mitä herra Ceder oli puuhaillut kaikessa hiljaisuudessa.

Vähäistä ennen kuin Oy. Tarvikkeen yhtiöjärjestys vahvistettiin, oli Vidar Kaitero näytellyt loppuun osuutensa Oy. Ars Ab:n lyhyessä, mutta loistavassa historiassa. Arvi Ceder oli heti rientänyt myymään Pepita Laineen osakkeet taidekauppias Kivirannalle, saaden niistä 140,000 markkaa ja voittaen siis kaupassa 75,000: — mitä on pidettävä kunnioitettavana puhemiehen palkkiona niin helposti järjestetystä afääristä kuin Vidar Kaitero—Pepita Laine oli ollut.

Ehdin jo vihjaista, että Oy. Ars Ab:n historia oli lyhyt, mutta loistava. Minä lörppö! Älkäämme tällä tavalla hätäilkö.

Pari päivää sen jälkeen kuin herra Ceder oli palannut pääkaupungista ja suorittanut Kaiterolle tämän osuuden Pepitan »dokumenttien» hinnasta, soitti Otto Laine hänelle ja ilmoitti omasta puolestaan saaneensa loppuun valmistukset huutokauppaa varten. Sopiko Cederille, että hän tuli keskustelemaan asias-

ta? Sopi, sopi. Koko ilta oli vapaa. Arvi Ceder pyysi Jennyä panemaan pöydän koreaksi ja soitti puolestaan sitten Kaiterolle (joka jo oli jättänyt erohakemuksensa yhtiölle), kehoittaen häntä käymään Pepitan luona »paijaamassa tyttö parkaa hiukan». Ei ollut viisasta katkaista suhteita heti kaappauksen jälkeen. No, sen ymmärsi Kaiterokin, vaikka kernaammin olisi tahtonut olla ymmärtämättä, ja Ceder ystävä hieroskeli käsiään mennessään avaamaan oven ystävänsä Laineelle.

Tämä tapahtui samana päivänä, jolloin Aapeli Janatuinen kävi veljensä luona paistattelemassa tulevaa johtajantitteliään kälynsä ihailussa. Talonmies oli täynnä katkeria ajatuksia seisoessaan Liisankaupungin ainoan kuusikerroksisen talon porttikäytävässä ilta-postia odottelemassa. Hän toivoi, että beel-sebub korjaisi Otto Laineen, että Luoja heittäisi herra Cederiä tulikumalla tiilikivellä, että Oy. Tarvike tekisi konkurssin, ennenkuin se oli perustettukaan, että veli Aapeli menettäisi puhekykynsä ja että Janatuiska karkaisi Tivolin »kahlekuninkaan» kanssa. Hän, Kalle Janatuinen, oli tällä hetkellä niin täynnä syntistä pahuutta ja kiukkua maailmaa kohtaan, että ihan

häntä itseäänkin hirvitti. Teki mieli ryhtyä johonkin, josta mainittaisiin, kuten on tapana sanoa, mutta ei keksinyt mitään.

Hän etsi innoitusta uudesta savukkeesta ja siirsi ruumiinpainonsa vasemmalta jalalta oikealle. Ja yhtäkkiä hän muisti nähneensä Vidar Kaiteron, sen »Seeterin hantlankarin», menevän B-portaan ovesta sisään vajaan kymmenen minuuttia sen jälkeen kuin Otto Laine oli mennyt ulos. Sellaista oli tapahtunut ennenkin.

Eedla, Janatuiska, oli jo kauan sitten tiennyt kertoa, että Kaiterolla ja rouva Laineeha oli yhteisiä iloja, joista Otto Laine ei tiennyt mitään. Kun talonmies nyt ankarasti mietti asiaa, alkoi tämä tuntua hänestä enemmän kuin todennäköiseltä. Tavallisesti hän suhtautui kylmästi akkojen juoruihin, mutta tässä oli nyt pykälä, sen hän tunsu, johon kannatti syventyä. Alitajunnassa mouri jokin ajatuksen itu, joka ei kuitenkaan ottanut pukeutuakseen selkeään muotoon. Mutta tulipa siihen Gurli apuun.

Tyttö nykäisi isäänsä takinhelmasta ja kysyi, eikö hän jo lähde sisään. Äiti oli keittänyt iltakahvin.

— Äläs nyt, kun saan postin ensin, sanoi talon-

mies.

— Kyllä posteljooni sen tuo niinkuin ennenkin, virkkoi Gurli. — Tule nyt vain, niin saat nähdä jotakin — elleivät ne vielä ole lakanneet.

— Mitä — ketkä — mistä lakanneet? pöhköili isä Janatuinen.

Gurli nauraa kikersi.

— Laineen setä ja täti. Pussaavat toisiaan ikkunan edessä. Minä seisoin pitkän aikaa katselemassa pihalla. Siellä on rullakartiini alhaalla, mutta varjot näkyvät.

Kalle Janatuinen hätkähti. Sanaa sanomatta hän kääntyi ja meni pihaan. Laineitten makuuhuoneen ja keittiön ikkunat antoivat pihalle. Hän pysähtyi ja tiiraili kuudenteen kerrokseen. Laineitten makuuhuoneen ikkunain keltaiset kaihtimet olivat aivan oikein alhaalla, mutta näkyvissä oli vain yksi silhuetti, suuri ja helposti tunnettava. Sitten sekin katosi.

Vai Laineen setä ja täti pussailemassa? Ei sitten likikään. Kalle Janatuinen nauroi hiljaa. Että viisaat ihmiset joskus saattavat olla niin hemmetin tyhmiä — mennä nyt ikkunan eteen toimittamaan tuollaisia asioita.

— Mene sisään, tiuskaisi hän Gurlille. — Sano äidille, että minä kyllä tulen kohta. Ainakin puolen tunnin kuluttua. Minulla on hiukan hommaa vielä.

Gurli lähti ja Kalle Janatuinen palasi porttikäytävään. Hänen tavallinen välinpitämätön asenteensa maailmaan ja sen toilauksiin oli poissa — passiivisuus oli hetkeksi irtautunut — hän tunsu väkevästi, että hänelle nyt oli annettu tilaisuus purkaa ainakin osa patoutuneesta vihastaan Otto Lainetta ja hänen vaimoan kohtaan. Häntä suorastaan vavahdutti se nautinto, jolla hän ryhtyi kehittämään häijyä suunnitelmaa.

Hän mietti. Pääasia oli tietysti, että pariskunta tuolla ylhäällä oli yllätettävä. Mutta ehtisikö Laineen saada paikalle? Ja mistä hänet löytäisi? Ja millä syyllä hänet hälyttäisi tänne? Mitähän, jos soittaisi. . . Kerhossa se tietysti oli, kluttari. Tai ehkä Cederin luona. Tuolla, kadunmitan päässä, oli Seppälän sauna. Sieltä voisi soittaa.

Kalle Janatuinen ei harkinnut asiaa sen enempää, ei pysähtynyt miettimään, mitä sanoisi Laineelle, vaan lähti koipiensa ja mielijohteensa viemänä Seppälän saunaan kohden. Seppälän Hilturi istui itse kas-

sassa.

— Ehtoota, sanoi Janatuinen. — Annas, kun mä soitan täältä.

— Ehtoota vain, tervehti Hilturi vinoa hammastarhaansa väläyttäen. — Siinä on tarinakone seinässä. Soita pois!

Talonmies soitti ensin Kerhoon, mutta Laine ei ollut siellä. Sitten hän soitti Cederille. Siellä se oli, kluttari.

— Jaa, hyvää iltaa, täällä on talonmies. Kun tarttisi päästä sinne teitin huoneustoon. Lämpöjohdossa on jokin vika, eikä meinaa löytyä.

— Eikö rouva ole kotona? tiedusteli Oton ääni.

— Kyllä teiltä valoa näkyy, mutta ei sieltä kukaan vastaa, vaikka soitin ovikelloa.

— Minä koetan soittaa sinne, ilmoitti Otto ja talonmies noitui itsekseen. Sitä mahdollisuutta hän ei ollut ottanut huomioon. Mutta sitten kuului taas taiteilijan ääni hiukan levottomana. — Taitaa olla parasta, että tulen itse. Olen siellä neljännestunnin kuluttua.

Talonmies hirtti kuulotorven koukkuun ja virnisti Hilturi rouvalle.

— Huhhuh, kohta räjähtää, sanoi hän. — Antakaas

mulle pullo sitruunasoodaa virkistykseksi.

— Mikä räjähtää? ihmetteli Hilturi rouva. Hän aukaisi sitruunasoodapullon, täytti siitä kaksi lasia ja heitti talonmiehen nikkelikolikot kassalaatikkoon.

— Pari lihaläjää vain, vastasi Janatuinen salaperäisesti. — Kippis, Hilturi!

— Kippis! Kerro nyt!

— Ähhäh! Tämähän on melkein yhtä hyvää kuin vesijohtovesi. Saat kuulla huomenna, en minä nyt ehdi. . . hieh-hieh-hieh. . .

Ja nauraa pärskien lähti Janatuinen taas pimeään iltaan.

He tapasivat B-portaan ulkopuolella, taiteilija ja hän. Otto Laine oli närkästyneen näköinen, otsa ryppyssä ja terävät juonteet suupielessä. Talonmies oli näön vuoksi hakenut työkaluvajasta hohtimet, ruuviavaimen ja vasaran. Mentiin hissiin ja noustiin kuudenteen kerrokseen. Janatuinen huomasi, miten ilme Laineen kasvoilla yhä tiukkeni ja ryppy otsassa syveni. Taiteilija aukaisi oven hiljaa, hajamielisenä, ihan kuin ei olisi muistanutkaan enää, että talonmies oli mukana. Eteisen katosta riippuvaan pergamenttikupuun leimahti valo. Otto Laine laski hattunsa koreal-

le funkispöydälle ja asteli melkein varpaisillaan makuuhuoneen ovelle. Talonmies seurasi henkeään pidätellen.

Epäröityään silmänräpäyksen verran aukaisi Otto oven ja Kalle Janatuinen kurkki hänen olkapäänsä yli herrasväki Laineen kaikkein pyhimpään.

Mihinkä minä surkeasta tilanteesta pääsen?

Vaaleansinisen makuuhuoneen toisella pitkällä seinällä oli itämaisella matolla peitetty ottomani ja ottomanilla oli veistosryhmä, joka kenties olisi voinut miellyttää itse Rodiniakin, mutta joka ei missään tapauksessa olisi sopinut julkiseen näyttelyyn.

Tuokion ajan vallitsi huoneessa täydellinen hiljaisuus. Sitten kuului käheä kirkaisu ja veistos hajosi kahteen osaan. Kalle Janatuinen vilkaisi Otto Lainetta. Mies oli sääliittävä näköinen. Hän piteli kakkuloita oikeassa, vapisevassa kädessään ja nojasi vasemalla ovipieleen. Hänen huulensa tärisivät ja lihavat posket muistuttivat keltaisenvihreätä hyytelöä. Mutta tätä kesti vain silmänräpäyksen verran. Yhtäkkiä syöksyi veri takaisin hänen kasvoihinsa ja kaukana toisistaan olevat vaaleat silmät kapenivat häijyn näköisiksi raoiksi.

— Ah — onko tämä lemmenkohtaus, vai Vidar Kaiteron hyvästijättö Liisankaupungille? kehräsi hän kuin kissa.

Kaitero ja Pepita olivat loitonneet toisistaan. Pepita istui ottomanin toisessa päässä ja Kaitero seisoi ikkunan luona aivot sekavana vyyhtenä ja polvet tustisten. Kalle Janatuinen katseli heitä kuin lumottuna. Tilanne oli jännittävämpi kuin jännittävinkään Kylän Lehden kertomus.

— Nom de Dieu — mina . . ., änkytti Pepita lopulta katsoen vuoroin miestään ja vuoroin Kaiteroa ja purskellen tolkuttomana rystysiään.

— Jatka, jatka, kehoitti Otto, mutta Pepita heittäytyi suulleen ottomanille ja purskahti itkuun.

— Mitä Kaiterolle kuuluu? tiedusteli Otto kääntyen »talon ystävään». — Hyvää kai, hyvää kai. Saatana! Lähdetkö sinä, vai lähdenkö minä? karjaisi hän sitten yhtäkkiä ja hyökkäsi Kaiteroa kohden nyrkit sojossa.

— Älä nyt, hyvä mies, säikähti Kaitero, — älähän nyt. Tämä on väärinkäsitys. En minä ole aikonut —

— Vidar! huudahti Pepita, jonka itku katkesi yhtä äkkiä kuin se oli alkanutkin. — Vidar, sina sanoit, että

sina rakastaa minu. Ala valheile, Vidar!

Mutta Vidar ei välittänyt Pepita rouvasta tuon taivaallista, vaan napitti hermostuneesti takkinsa ja lähti Ottoa kiertäen ovea kohti. Pepita säntäsi pystyyn. Hänen mustat silmänsä paloivat ja posket olivat tummanpunaiset. Kalle Janatuinen mietti itsekseen, että kluttarin rouvalla oli maailman rumin suu silloin kuin hän suuttui.

— Vidar!

Pepita liikutti käsivarsiaan kuin semafori, mutta Vidar ei kuullut, ei nähnyt. Vidarille ei merkinnyt mitään muu mitään kuin turvallinen pakotie. Mutta Otto oli yhä oven läheisyydessä suurena ja peloittavana.

— Vidar, älä jättää minua!

Vidar luikerteli kuin käärme ovea kohti. Otto Laine väistyi syrjään ja kumarsi hänelle kohteliaasti.

— Hyvää yötä, Kaitero! Älä pysähdy Kauriin kääntöpiirin tällä puolella, kun nyt lähdet, sillä minä voisin unohtaa kuka minä olen ja kuka sinä olet ja menetellä kanssasi kuin omani kanssa ja omani kanssa minä menettelen näin!

Hän tarttui erään tuolin selkänojalla riippuvaan pyjamatakkiinsa ja repäisi sen kahtia. Kaitero harp-

pasi ovelle. Pepita riensi hänen jälkeensä ja olisi arva-
tenkin hyökännyt hänen kimppuunsa, ellei Otto oli-
si asettunut tielle ja työntänyt hänet takaisin huo-
neeseen. Baskittaren suuret kasvot olivat nyt melkein
mustanpuhuvat ja hän sähisi kuin käärme:

— Vidar! Cochon — muerto de hambre! *Cabron!*

Kalle Janatuinen oli vetäytynyt eteiseen ja olisi
mielellään vetäytynyt vielä kauemmas, sillä hän oli jo
nauttinut tarpeekseen. Vidar Kaitero läimäytti ulko-
oven kiinni jäljessään ja hänen askeleensa kopisivat
portaissa. Talonmies tarttui lakkiinsa, jonka oli laske-
nut eteisen pöydälle, mutta Otto Laine iski samassa
hänen käsivarteensa.

— No, Kalle, missä se vika on? kysyi taiteilija lem-
peästi ja potkaisu makuuhuoneen oven kiinni. Hän
raahasi Janatuisen lämpöpatterin luo ja laski käten-
sä sille. — Tämähän on aivan lämmin!

— Kyllä siinä vain vika on, murisi Janatuinen.

— Etsikää ja löytäkää se ja korjatkaa se sitten. Mut-
ta pitäkää kiirettä, että sen tiedätte!

Janatuinen etsi ja taiteilija seurasi hänen kintereil-
lään. Makuuhuoneessa oli aivan hiljaista.

— No, eikö ala löytyä? tiukkasi Otto parinkymme-

nen minuutin kuluttua.

— Kyllä kai se on jossakin muualla, murisi talonmies.

— Sitä minäkin, sanoi Otto Laine. Hän kahmaisi suurella kourallaan talonmiestä käsivarresta, pudisteli häntä hetken kuin kissa hiirtä ja paiskasi hänet sitten eteisen nurkkaan, niin että seinät tärähtivät. Janatuinen näki auringon, kuun, Neptunuksen ja Otavan yhtäkaa. Ja sitten ne katosivat ja tilalle ilmestyi Oton punoittava naama, joka kähisi:

— Sinä viheliäinen itikka!

Talonmies parka sai pari korvatillikkaa, jotka tuntuivat ensin irroittavan hampaat hänen suustaan ja sitten pään niskasta. Älähtäen hän lyyhistyi punaiselle käytävämatolle ja nosti kädet pään suojaksi. Hetkistä myöhemmin oli »kluttari» jalallaan siirtänyt hänet portaisiin ja heittänyt työkalut hänen jälkeensä.

Janatuiska aloitti poliisikuulustelun repeytyneen takin ja nenäveren johdosta, mutta ei saanut vastausta. Kalle Janatuinen pesi hampaita kirskutellen kasvonsa, muutti toisen takin ylleen ja meni ulos — vaikka kello oli yksitoista illalla. Hän riensi ystävänsä, kirvesmies Mäkisen luo ja joi itsensä humalaan.

Kotimatalla keho kahden tienoissa yöllä hän viskasi nyrkinkokoisen kiven Seurahuoneen ikkunasta sisälle ja sai kaksi viikkoa myöhemmin 500 markkaa sakkoa juopumuksesta ja häiriönteosta.

Laki on köyhiä vastaan.

X.

JENNY CEDER ON VILPISTÄ VIHAINEN.

Ennenkuin Vidar Kaitero lopullisesti eliminoitiin Oy. Ars. Ab:sta ja pari päivää ennen Oy. Tarvikkeen perustavaa kokousta sattui tapahtuma, joka pani herra Cederin hetkeksi ristimään kätensä ja toivomaan, että hän olisi kulkenut kaitaa tietä eikä leveää. Hänen luokseen nimittäin saapui yksityisetsivä Julius Rapakivi Helsingistä.

Maisteri Ville Lehtonen ei ollut saanut mielestään taidekauppias Kivirantaa, jonka nimen herra Ceder oli kevytmielisesti tullut maininneeksi Kerhossa. Ville Lehtonen epäili herra Cederiä yhtä paljon kuin hän luotti omaan ihmistuntemukseensa, siis sangen väkevästi, ja vihdoin hän päätti uskoa epäilyksensä myös lakimies Laukkaselle, ensiksi, koska Laukkanenkin epäili Cederiä (mikä oli käynyt ilmi eräässä Kerhon kokouksessa), toiseksi, koska Laukkanen kuului Oy. Ars Ab:n hallitukseen ja kolmanneksi, koska Laukkanen oli juristi. Laukkanen riensi heti kirjoittamaan Rapakivelle ja viikkoa myöhemmin tämä soitti Cederin ovikelloa.

Olisi synti sanoa, ettei Arvi Ceder hätkähtänyt,

kun yksityisetsivä ojensi hänelle nimikorttinsa. Hän osasi kuitenkin pitää naamansa kurissa, jaksoipa vielä hymyilläkin pyytäessään hra Rapakiveä istuutumaan. Vaikkei Arvi Cederillä ollutkaan varsinaista »pokerinaamaa», oli elämä kuitenkin kouluttanut hänestä melkoisen näyttelijän.

Suosiollinen Fortuna rouva ja optimismi, seikkailunhalu ja kevytmielisyys olivat panneet Arvi Cederin keikkumaan lain ja rikoksen välisellä raja-aidalla, kunnes lopulta paiskaisivat hänet jommallekummalle puolen. Se ei kuitenkaan tapahtunut vieläkään — hän ei pudonnut, vaikka aidakset rusahtelivatkin. Julius Rapakivi oli häntä heikompi — siinä syy.

Julius oli pieni, musta, kaljupäinen mies, jonka kylmät silmät ja veltto suu muodostivat omituisen vastakohtan. Tuo suu tynnytti herra Cederiä melkoisesti. Sellaisella suulla varustetulla miehellä ei saattanut olla järkkymättömiä periaatteita — niin, tuskinpa periaatteita ollenkaan.

Julius Rapakivellä oli pehmeä, miltei naisellinen ääni ja omituinen tapa liikutella otsanahkaansa puhuessaan. Hän veti housujaan tuuman verran ylemmäksi istuutuessaan ja puhkesi sitten puhumaan, ta-

saisesti ja vuolaasti.

Johtaja Cederin toiminta Oy. Ars Ab:n ohjaksissa oli antanut aihetta levottomuuteen eräälle — hm — toiselle Arsin lähellä olevalle henkilölle, joka oli antanut hänen, J. Rapakiven, tehtäväksi ottaa tästä toiminnasta lähemmin selkoa. Oli m. m. mainittu taidekauppias B. H. Kivirannan nimi Arsin afäärien yhteydessä. J. Rapakivi oli saanut selville, että Kiviranta omisti lähes 400 liikkeen osaketta, mistä asianlaidasta Oy. Ars Ab:n hallitus ei tiennyt mitään — johtaja Cederiä ehkä lukuunottamatta. Ars oli Kivirannan pahin kilpailija ja päinvastoin. Mitä tämä kaikki merkitsi?

Arvi Ceder katsoi pikkumiestä sekä pelokkaasti että ihailevasti. Olipas terävä ipana huulistaan huolimatta.

— Minulla ei ole asiasta aavistustakaan, vastasi hän. — Oletteko varma, ettette ole erehtynyt?

— Yhtä varma kuin paavi sielunsa autuudesta, vakuutti yksityisetsivä juhlallisesti. — Te tapasitte Kivirannan parisen viikkoa sitten. Miksi?

— Oh, hän on tuttaviani. . .

— Te nostitte samana päivänä huomattavan raha-

summan Liikepankista. Kivirannan shekillä. Kiviranta ei tee jalomielisiä lahjoituksia.

Arvi alkoi hermostua yhä pahemmin.

— Kuulkaa, mitä te oikeastaan tarkoitatte? Mikä oikeus teillä on kuulustella minua? Mitä te sanoisitte, jos minä alkaisin viskellä teille tuollaisia kysymyksiä?

— Minä luultavasti osaisin vastata niihin, tokaisi Rapakivi vikkellästi. — Kiviranta on ostanut teiltä suuren määrän Arsin osakkeita ja ostaa niitä lisää, jos vain saatte hankituksi niitä hänelle. Muodollisesti eivät myymänne osakkeet ole vielä Kivirannan omia, sillä niitä ei ole siirretty hänen nimelleen, mutta se on tietysti sivuseikka ja johtuu siitä, ettei siirto voi tapahtua ilman jonkun Arsin hallituksen jäsenen suostumusta, milloin kysymyksessä on yhtiöön kuulumaton henkilö. Niinhän yhtiöjärjestyksessä sanotaan.

— Kylläpä te olette taitava, virkkoi Arvi teeskennellyn ihailevasti. Hän olisi virittänyt Te Deumin, jos salama tällä hetkellä olisi iskenyt J. Rapakiveen. — Mutta jos te tarkoitatte, että minulla on joitakin vehkeilyjä —

— Miksi te perustatte Oy. Tarvikkeen? keskeytti yksityisetsivä pehmeästi. Hänen otsanahkansa heilui

hitaasti ylös alas ja alahuuli lerpatti tavalla, joka toi mieleen vanhan, murheellisen ruunan.

Arvi ei kyennyt hetkeen vastaamaan mitään. Hän mietti kuumeisesti, mihin nyt ryhtyisi. Uhmaaminen ei voinut tulla kysymykseenkään, antautuminen vielä vähemmän. Paras keino kaiketi oli »laulaa sireenin laulua eli Crocodilin itkua», niinkuin Ganander sanoo Mytologiassaan. Mutta epävarmaa oli sekin. Tietysti oli tuon pienen nuuskijan pestaaminen Laukkasen hommaa, kenenkäs muuten? Nyt oli kysymys vain siitä, paljonko Rapakivi oli ehtinyt lörpötellä »työnantajalleen» tai muille Arsin osakkaille. Herra Ceder rummutteli pöytää sormillaan ja kakisteli kurkkuaan.

— Tietääkö kukaan muu näistä mainitsemistanne asioista? kysyi hän varovasti. — Ja minkätähden te oikeastaan olette tullut minun puheilleni, kun jo olette olevinanne kaikesta selvillä?

Julius Rapakivi pyysi ja sai sikarin. Hän puraisi sen pään poikki, sytytti sen huolellisesti ja nojautui taaksepäin tuolissaan. Tjaa, oikeastaan kaiketi oli hänen asiansa kysyä ja herra Cederin asia vastata, mutta olkoon menneeksi. J. Rapakiven tiedot olivat toistaiseksi vain hänen omaisuuttaan ja hän oli tullut herra

Cederin luokse saadakseen valaistusta pariin epäselvään kohtaan ynnä katsomaan, eikö asioita voitaisi saada järjestykseen kaikessa hiljaisuudessa, sillä hänen »klienttinsä» ei halunnut julkista skandaalia ainakaan vielä. Oli siis täysin herra Cederin edun mukaista, että herra Ceder oli täysin vilpitön häntä kohtaan.

— Paljonko Laukkanen maksaa teille vaivoistanne? pamautti herra Ceder.

Yksityisetsivän otsanahka suoritti pienen rumban ja hän otti sikarin suustaan katsoen sen päätä pahastuneen näköisenä. Sitten hän varovasti raaputti pikkusormensa kynnellä päätään ja loi surullisen katseen ikkunalla oleviin kaktuksiin.

— Minä saan matkakulut ja tuhatviisisataa markkaa. Miksikä sitä salaisin? mumisi hän. — Minun täytyy myös elää.

Arvi Ceder oli kyllä viimemainitusta asiasta eri mieltä, mutta hän nyökkäsi kuitenkin. Sitten hän yhtäkkiä kääntyi, tarttui puhelimeen ja soitti »Emmaus»-hotelliin. Parin minuutin kuluttua oli Vidar Kaitero langan toisessa päässä.

— Hei, Ceder täällä! Tule heti tänne asuntooni ja

ota mukaasi ne kaksikymmentä Arsin osaketta, jotka sinulla on vielä jäljellä. Terve!

Rapakivi oli jälleen pannut sikarin suuhunsa ja lievää puistatusta tuntien kääntänyt katseensa kaktuksista. Kaktukset muistuttivat häntä aina kuolleitten käsistä. Julius Rapakivellä oli mielikuvitusta, vaikka ei sitä olisi kukaan uskonut.

— Miksi te soititte ja kenelle? kysyi hän.

— Soitin eräälle ystävälleni, joka myös on ollut mukana Oy. Ars Ab:n asioissa. Odotamme häntä ennenkuin jatkamme keskustelua, jos teille sopii.

Arvi sytytti itsekin sikarin ja jatkoi miettimistään. Hetken hiljaisuuden jälkeen hän aukaisi suunsa, empi hiukan, mutta tokaisi sitten:

— Maksan teille viisituhatta, jos matkustatte Helsinkiin ja ilmoitatte sieltä Laukkaselle, että hänellä ei ole mitään syytä minkäänlaisiin epäluuloihin.

Rapakiven silmät tuijottivat Cederiä kylminä ja epämiellyttävinä.

— Kuulkaa, johtaja, minä olen ottanut suorittaakseni tehtävän ja suoritan sen myös. Olen varsin tyytyväinen palkkiooni.

Arvi oli noussut ja käveli edestakaisin huonees-

sa kädet hyvinsilitettyjen housujensa taskuissa. Tuon miehen silmät. . . saakeli soikoon. . . saisiko sen lahjotuksi, vai ei? Se oli saatava lahjotuksi, muuten otti olkileipä. Ei se jaksaisi vastustaa lopulta. . . tuollainen suu, kuin hillottu puutarhamansikka. . . piru vieköön tuollaiset luonnon risticana-arvoitukset. . .

Eteisessä kilahti ovikello. Arvi pani pois sikarinsa ja lähti aukaisemaan.

Kaitero seisoj ulko-oven takana punaisena ja hengästyneenä. Arvi veti hänet eteiseen ja kertoi kuiska-ten vieraastaan. Mutta ennenkuin hän ehti loppuun, aukeni keittiön ovi ja Jenny ilmestyi valtakunnastaan katsomaan, kuka oli tullut. Hän tervehti Kaiteroa niu-kasti ja vilkaisi miestään kulmat kysyvästi koholla. Olihan sovittu, ettei Kaitero kävisi täällä. Kaitero pi-lasi ilman kunniallisessa kodissa.

Arvi oli helisemässä. Olipas nyt Kohtalo riehak-kaalla tuulella, teki kiusan kiusan päälle. Tällaista kun jatkuisi, niin heittäisi kirveensä mäkeen ihan il-tikseen. Hän ähkäisi tuskastuneena, aukaisi arkihuo-noon oven ja työnsi Kaiteron sinne, esitelkööt itsen-sä, Rapakivi ja hän, tai olkoot esittelemättä. Sitten hän yritti vuorostaan »selittää» Jennylle, mutta Jen-

ny vain katsoi häntä siniset silmät pyöreinä, kohautti olkapäitään ja seurasi Kaiteron jäljestä. Ja seuraavassa tuokiossa seisoj arkihuoneessa neljä ihmistä, jotka tuijottivat toisiaan yhtä taitamattomasti kuin kiero-silmäinen tyttö, joka tahtoisu suudella halkihuulista nuorukaista.

Esiteltiin ja istuuduttiin. Arvi venytteli alahuul-taan, mutta »ideat» eivät ottaneet herätäkseen. Hän sähkötti Jennylle silmillään, mutta Jenny oli odotta-mattoman tyhmä.

— Meillä olisi vähän kolminkeskistä, yritti hän vä-kinäisesti. Jenny huiskautti kädellään ja pyysi viileäs-ti, ettei annettaisi hänen häiritä. Sitä paitsi ei aviomie-hellä pidä olla puuhia, joista ei vaimo tiedä mitään,

Arvi Cederistä tuntui kuin olisi Jenny rouvan luja leuka näyttänyt entistä lujemmalla. Hän huokasi ja kääntyi Rapakiveen.

— Ehkä voisimme jatkaa neuvotteluja huomenna, sanoi hän, mutta yksityisetsivä pudisti päätään. Hä-nen aikansa oli kallista. Vidar Kaitero katseli jokaista vuorotellen kummastuneen näköisenä.

Ceder ystävä kirosi itsekseseen hartaasti ja voimak-kaasti. Sitten hän kääntyi Kaiteroon ja tiuskaisi:

— Toitko sinä paperit?

— Tietysti. Täällä ne ovat, sanoi Kaitero ja taputti suurta kirjekuorta.

— Anna tänne!

— Rahat ensin!

— Paperit tänne!

— Minä en harjoita hyväntekeväisyyttä, minä olen liikemies, sanoi Kaitero närkästyneesti. — Paljonko maksat?

— Luunapin. Mitä sinä luulet noilla papereilla tekeväsi? Eivät ne edes kelpaa W. C:hen. Kuori tänne!

Arvi oli kiukkuinen ja hänen äänensä vavahteli. Jennyn suu, joka tavallisesti muistutti herttaässä, muistutti nyt viivottimen syrjää ja silmät olivat sukua Rapakiven silmille. Vidar Kaitero viskasi toisen säärensä toisen yli, suipisti huulensa kuin viheltääkseen, mutta peruutti sitten aikomuksensa ja ummisti väsyneen näköisenä silmänsä.

— Ei tipu! mumisi hän.

Arvi nousi, meni hänen luokseen ja kähisi hänen korvaansa:

— Älä ole hullu! Sinä annat nuo osakkeet minulle heti, ellet tahdo lähteä maalaamaan piruja Kakolan

seinille. Enkö sanonut, että tuo ukulinkuva haluaisi panna meille peukalopihdit? Teet viisaimmin, kun nyt luovutat tuon kuoren heti ja sitten katoat. Matkusta pois täältä. Matkusta jo huomenna — tai tänään!

Hän otti kuoren Kaiteron kädestä ja pyyhki koneellisesti hikistä otsaansa. Toinen nousi, mulkoili häntä hetken ääneti ja meni sitten hyvästiä sanomatta. Eteisen ovi sulkeutui niin äkäisesti, että ovikello kilisi. Arvi ei uskaltanut katsahtaakaan Jennyä, joka istui ääneti ikkunan luona.

— Minä uudistan vielä kerran tarjoukseni, sanoi hän Rapakivelle, joka innokkaasti hypitti otsanahkaansa ja näytti joltakin, jonka maataloushallitus varmaan kernaasti olisi palkannut peloittamaan variksia pelloilta.

— Älkää olko leikkisä, sanoi Rapakivi.

Mutta nyt puuttui Jenny puheeseen. Hän katseli vuoroin miestänsä, vuoroin etsivää ja hänen sormensa vapisivat.

— Mistä oikeastaan on kysymys?

Yksityisetsivä vilkaisi herra Cederiä, nautti silminnähtävästi hänen kalpeudestaan ja jänittyneestä ilmeestään ja ryhtyi sitten selittämään. Arvi koetti kes-

keyttää hänet kerran toisensa jälkeen, mutta onnistumatta. Julius puhui puhumistaan ja hänen pehmeää äänensä oli sanomattoman inhoittava ja yksitoikkoinen. Jenny kuunteli tekemättä mitään kysymyksiä, huomauttamatta mitään. Kun Rapakivi lopetti, yritti Arvi puolestaan ryhtyä selittelyihin, mutta Jenny rouva nousi suomatta hänelle silmäystäkkään, nyökkäsi hiukan etsivälle ja poistui. Arvi narskutti hampaitaan. Hän aikoi ensin seurata vaimoaan, mutta kääntyi ovelta takaisin ja otti kirjekuoren pöydältä. Hän laski viisi osaketta tupakkapöydälle Rapakiven eteen.

— Kelpaako?

— Te olette verraton humoristi, johtaja Ceder, sanoi Rapakivi nousten ja napittaen kaksirivisen takkinsa.

— Kelpaako? kertasi Arvi ja pani tupakkapöydälle viisi osaketta lisää.

— Mitä ihmettä minä noilla tekisin? taivasteli Rapakivi.

Arvi pani osakkeet takaisin kuoreen ja ojensi tämän etsivälle.

— Viekää nämä kaksikymmentä osaketta Kiviran-

nalle ja sanokaa minulta terveisiä. Hän maksaa teille niistä neljä-viisitoistatuhatta markkaa.

— Ei tule kysymykseenkään, että antaisin lahjoa itseni, torjui Julius Rapakivi, otti kuoren ja pisti sen poveensa. — Mutta onhan viisitoistatuhatta rahaa. Hyvästi, johtaja Ceder.

Arvin huokaus kuulosti melkein nyyhkytykseltä. Hän maltoi tuskin odottaa, kunnes yksityisetsivä oli poistunut, ennenkuin hyökkäsi ruokailuhuoneeseen, joka kuitenkin oli tyhjä. Tyhjä oli makuuhuonekin, samoin keittiö, missä ruoka paraikaa paloi pilalle. Hän palasi eteiseen. Jennyn päällysvaatteet olivat poissa!

Arvi sieppasi hattunsa, vääntäytyi usleriinsa ja hyökkäsi kadulle.

Kello seitsemän samana iltana marssi yksityisetsivä Rapakivi Liisankaupungin asemalle salkku kainalossa ja sikari veltojen huulien välissä. Aseman edustalla olevassa puistikossa tuli varatuomari Laukkanen häntä vastaan. Molemminpuolinen hämmästys pani herrat huudahtamaan hiukan, tervehdittiin oikein kädestä pitäen ja varatuomari kysyi, mitä kuuluu, miksi hra Rapakivi oli tullut kaupunkiin, oliko

hän saanut selville mitään ja minne hän nyt oli matkalla.

— En ole saanut selville mitään, sanoi Rapakivi virnistäen, — en yhtään mitään. Tulin tänne huvimatkalle, mutta huomasin unohtaneeni korkkiruuvini Helsinkiin ja palaan nyt sinne.

Laukkanen katsoa killitti häntä ihmeissään.

— Etteköhän ole unohtanut sinne jotakin muuta ruuvia? sanoi hän myrkyllisesti, kääntyi kannoillaan ja lähti jatkamaan matkaansa päätään pudistellen. Rapakivi hymähti, imaisi sikariaan ja sipsutteli edelleen asemaa kohti. Selvittäköön itse pulmansa, moko-
makin tärkeä viskaali.

Herra Ceder oli käynyt Lehtosilla, missä ei ilmeisestikään kukaan ollut kotona. Hän oli laukannut kaduilla, pistäytynyt Otto Laineen luona, syönyt päivällistä Seurahuoneella, tuijotellut sadan muun liisan-
kaupunkilaisen mukana sydänhalvauksen saanutta ajurinhevosta Rantakadun pirssissä, soitellut Jennyn ystävättäri-
lle, käynyt kotona ja harhailut jälleen kaduilla. Jenny oli kadonnut kuin tina tuhkaan. Kir-
konkello oli jo aikoja sitten kumahduttanut kymmenen lyöntiä, ennenkuin hän uupuneena laahautui

asuntoonsa jälleen. Se oli edelleenkin tyhjä. Keittiössä tuoksui palanut ruoka, eteisen peilistä katseli häntä tuntematon Arvi Ceder uurteisin, väsynein kasvoin, makuuhuoneen peilipöydällä irvisteli messinkinen Buddha hänelle rasvaisen pilkallisesti ja ruokailuhuoneen ikkunalaudalla osoittivat kaktukset häntä sormillaan. Hänen päänsä tuntui aivan tyhjältä ja pitkän aikaa hän istui tylsänä kirjoituspöytänsä ääressä siirrellen koneellisesti papereita sillä ja aukoen laatikoita, tajuamatta vähintäkään mitä teki.

Vihdoin hän nousi, sammutti valon ja meni takaisin makuuhuoneeseen. Siellä osui hänen katseensa vuoteeseen. Sen käsinkirjailulle tyllipeitteelle oli pantu valkoinen kirjekuori. Hän aukaisi sen ahnaasti.

»Arvi.

Et kai kuvittelekaan, etten nyt ymmärtäisi, mikä todellisuudessa olet miehiäsi. Veljeni oli oikeassa, kun hän varoitti minua luottamasta sinuun. En tahdo sanoa, että olisit ollut suorastaan rikollinen, vaikka Jumala sen tietää: ehkäpä olet kavaltaja ja varaskin — mutta joka tapauksessa olet ollut niin kiero ja epärehellinen, etten voi jatkaa yhdyselämää kanssasi me-

nettämättä itsekunnioitustani. Et ole koskaan osannut tyydyttävästi selittää, millä tavalla olet ansainnut joskus suuriakin rahasummia, mutta olen koettanut silti luottaa sinuun. Nyt en enää sitä voi — tunnen sinua kohtaan vain inhoa.

Olen ottanut mukaani ne tavarat, jotka toin kotiimme naimisiin mennessämme, muutamia huonekaluja lukuunottamatta. Haetan ne lähipäivinä. En tahdo nähdä sinua enää koskaan.

Jenny.»

Hetken istui herra Ceder liikkumatta pidellen kirjettä hyppypysissä ja tuijotti näkemättömin silmin eteensä. Sitten hän nousi, aukaisi vaatekaapin oven, kurkisti komeroihin, tarkasti hyllyt ja laatikot. Jennyn vaatteet ja pikkuesineet olivat todella poissa. Vain pienet, siniset tohvelit olivat unohtuneet vuoteen viereen.

Hän harhaili huoneissa säikkyen omien askeleitensa ääntä. Voiko olla mitään niin tyhjää kuin koti, josta emäntä on yhtäkkiä kadonnut ainaiseksi? Miten sanookaan Genesis; »— ja maa oli autio ja tyhjä, ja pimeä vallitsi syyvyyden päällä. . . » Tyhjiys voi tuntua kammottavammalta kuin kuolema. Jenny! Jenny! Tu-

le takaisin . . .

Yhtäkkiä hän ravisti itseään ja löi nyrkkinsä ovenpieleen. Saamari, oliko hän tulemassa hentomieliseksi? Tämähän oli hullutusta. Huomenna tietysti kaikki selviäisi. Jenny palaisi hiukan nolona ja sitten . . .

Hän alkoi hitaasti riisuutua, kiskotteli, poltti savukkeen ja kömpi vuoteeseen. Ulkona vinkui tuuli puhelinlangoissa ja jonkun myöhäisen ajurin hevosen kavioitten kapse rapisi ohi talon. Herra Ceder veti peitteen päänsä yli ja ummisti silmänsä. Mutta uni ei tahtonut tulla.

XI.

OY. ARS AB:N SUURI TAIDEHUUTOKAUPPA.

Jos me hyväksymme käsityksen, että jokainen kulttuuri luo omasta sisäisestä olemuksestaan käsin taiteen ja että taide siis on sitä korkeampaa, mitä korkeampi kulttuuri on, niin päädymme siihen, että nykyisin olemme osapuulleen luolaihmissen tai enintään papualalaisten kulttuuritasolla. Viittaaan nykypäivien maalaus- ja kuvanveistotaiteeseen, kirjallisuuteen ja musiikkiin. Tosin on renessanssin oireita olemassa, ja on jo aikakin — ikuinen kiertokulku jatkuu — mutta yhä vieläkin todellista taidenautintoa löytää vain vanhoista. Oma aikamme ei pysty kilpailemaan, kaiketi sen vuoksi, että se on liiaksi järkiajattelun valitsema. Surkeata, sanoo ehkä joku. Mutta se joku ei ole taidekauppias eikä filosofi.

Oy. Ars Ab:n tarkoituksena oli ollut pitää taidehuutokauppansa jo lokakuun puolivälissä, mutta vasta kuukauden lopussa päästiin niin pitkälle, että saatiin sanomalehtiin ilmoitukset ja Helsinginmyymälän näyteikkunoihin suuret, taiteelliset plakatit. Yksityiset kirjeet ja prospektit olivat olleet liikkeellä jo parin kuukauden päivät. Arsin herrat oli-

vat täynnä toiveita ja hieroskelivat hymyillen käsiään. Taiteen tuntijoita ja ostajia oli tulossa läheltä ja kaukaa. Eläköön Frans Hals! Eläköön Murillo! Vivat Veronese! Corot osasi totisesti maalata! Kiitos »suuntien» aikakauden merkitsee Picassokin rahaa. Ja paljon rahaa!

Viikkoa ennen huutokauppaa teki Arvi Ceder viimeisen kaappauksensa. Hän kertoi luottamuksellisesti Otto Laineelle, että Arsin loisto lähenei loppuaan. Otolla oli kuitenkin tilaisuus päästä osakkeistaan, jos suostui myymään ne 50,000 markasta. Tietysti Otto suostui. Mutta luonnollisesti oli päästävä myös Pepitan osakkeista. Joopa joo, ei herra Cederillä ollut mitään sitä vastaan. Herra Ceder ei voinut olla hymähämättä, kun Otto lupasi toimittaa hänelle neljäsataa osaketta seuraavana päivänä.

Lukijaa ehkä huvittaisi olla läsnä siinä kohtauksessa, jota ei voitu välttää, kun kävi selville, että Pepita oli akuuttisen pelihimon kynsiin jouduttuaan vaihtanut osakkeensa pörssipapereihin, jotka myös olivat menneet sen tien. Me teemme kuitenkin samalla tavalla kuin raastuvanoikeus joskus arkaluontoisten asiain ollessa käsiteltävinä: suljemme ovet. Ker-

romme vain, että kohtaous loppui kuvaelmaan, jonka nimeksi hyvin olisi sopinut »Rauhan ylistys», ja Suomen merkillisin aviopari löysi toisensa jälleen. Unohdettiin Pepitan pelihimo, unohdettiin Vidar Kaitero — jättiläisaviopari lähti taas käsi kädessä kokemaan jättiläisseikkailujaan.

Arvi Ceder möi Otto Laineen osakkeet 150,000 markasta kaikkinielevälle Kivirannalle ja sanoutui heti sen jälkeen irti Oy. Ars Ab:n johtajan toimesta. Rotta aavisti laivan ennen pitkää uppoavan ja valmistautui siirtymään toiseen — Oy. Tarvikkeeseen.

Lokakuun viimeisenä sunnuntaina astuivat Pepita Laine, Arvi Ceder ja Juhani Laukkanen Liisan kaupungin asemalla junaan matkustaakseen Helsinkiin, missä huutokauppa pidettäisiin kahtena seuraavana päivänä. Otto oli matkustanut jo aikaisemmin valvoakseen viimeisiä valmistuksia. Prof. Stjepanov, puolihullu ekspertti, oli myös uurastanut ahkerasti laatien »sukupuita» ja muita todistuksia eräille huutokaupattaville maalauksille ja hän oli nyt auttamassa Ottoa taulujen ripustamisessa, niin että kukin niistä saisi mahdollisimman edullisen (tai hämärän) valaistuksen. Arvi Ceder ja Laukkanen olivat lievästi

jännittyneitä tämän tärkeän tapauksen kynnyksellä, mutta Laineet olivat aivan tyyniä ja Kiviranta — no niin, ensiksikään hän ei aavistanutkaan mitään pahaa ja toiseksi hän »virallisesti» oli kaiken ulkopuolella.

Seitsemän tunnin matka tuntui kestävän iäisyyden. Arvi istui melkein ääneti nurkassaan. Hänen ajatuksensa kiersivät nykyisin melkein aina Jennyä, josta hän ei ollut nähnyt vilahdustakaan sen jälkeen kuin nuori rouva jätti kotinsa. Liisankaupungin kerkeä Juoru oli tiennyt kertoa Jennyn matkustaneen Viipurin ja saaneen siellä leipäpuun asianajotoimistossa. Arvi oli kirjoittanut hänelle, mutta saanut kirjeensä takaisin. Hän oli käynyt Lehtosilla, mutta häntä ei otettu vastaan eikä Ville maisteri edes tervehtinyt, jos sattui vastatusten kadulla. Tuttavat hymyilivät herra Ceder paralle ja vanhat tantit kumartuivat liki toisiinsa supatellen innokkaasti, kun hän sattui jossakin kadunkulmassa kävelemään heidän ohitse. Arvista alkoi tuntua, että ainoa oleellinen ero hänen ja kalkuttalaisen paarian välillä oli vaatetus ja ihonväri.

Pepita oli puhelias ja koetti ylläpitää keskustelua hassunkurisella suomenkielellään, mutta kavaljeerit

noudattivat enimmäkseen käskyä: sinun puheesi olkoon kyllä, kyllä ja ei, ei, ja viiksekäs rouva kyllästyi pian yrityksiinsä. Riihimäeltä Helsinkiin matkustettiin täydellisen äänettömyyden vallitessa. Vain junailijan ilmestyessä ja taas poistuessa totesi Arvi Ceder puoliääneen, että enkeli kulki vaunun läpi.

Oy. Ars Ab:n huutokauppa alkoi maanantaina täsmälleen kello 12. Liikkeen avara myymälä muistutti enemmän luentosalia kuin Merkuriuksen temppeleä, sillä tuolirivit veivät siitä suurimman tilan. Pitkällä takaseinällä ja parilla kehyksille pingotetulla irtoseinällä riippuivat huutokaupattavat taulut, kaikkiaan parisenkymmentä, ja veistokset oli nostettu punaisille jalustoille paksulla, mustalla köydellä eristettyyn neliöön. Lasikupujen alla oli joitakin harvinaisia pikkuesineitä ja huutokaupan pitäjän korokkeen takana seinällä vanha pohjalainen ryijy. Yleisöä oli tullut tutustumaan huutokaupattaviin aarteisiin jo aamusta alkaen ja kyllä uteliaita oli riittänytkin. Taitteen ystävien ja tuntijain joukossa nähtiin hallituksen jäseniä, ulkovaltojen edustajia, seurapiirien kunnottaria ja taidemaailman kuuluisuuksia virnistelevien ja risapukuisten »vapaaherrojen» ja koulutyttö-

jen rinnalla. Katseltiin luetteloita, tehtiin muistiinpanoja ja puhua soristiin innokkaasti. Korokkeen vieressä seisoivat Otto Laine suurena, loistavana ja myhäilevänä, ja hänen vieressään hypisteli pieni, kuivettu professori Stjepanov takkinsa käänteitä. Kalpea syksyinen aurinko paistoi suurista ikkunoista tummille tauluille pannen vernissan kiiltämään, niin että eräistä oli vaikea saada mitään kunnollista käsitystä muuten kuin aivan määrätystä paikasta katsellen. Arvi Ceder hyvin istuvassa shakettipuvussa esitteli veistoksia opetusministerille ja Laukkanen arvioi ostajilta näyttävien varallisuussuhteita. Ihmisjoukossa vilahdatti silloin tällöin myös taidekauppias Kivirannan harmaa, kihara tukka, mutta Arsin johtaja ei ollut hänestä tietäkseenkään. Muutamat nuoret tytöt olivat ilmeisesti unohtaneet muun ympäristön tykkäämään ja tuijottivat avosuin ja silloin tällöin nauraa kiikertäen Pepita Lainetta, jonka lihamassa oli vaipunut leveään nojatuoliin korokkeen läheisyydessä. Vasaramies, pitkä, laiha kakkulaniekka, katseli kelloaan joka viides minuutti ja kiipesi vihdoin korokkeelle pöytänsä taakse.

Oy. Ars Ab. oli odottanut huutokaupasta paljon.

Aluksi näytti kuitenkin siltä kuin olisi ostajien halu suurempi kuin kyky, sillä tarjoukset olivat alhaisia. »Pula-aika, pula-aika», huokasi joku. »Ennen maailmassa ajat joko huononivat tai paranivat, mutta nyt ne ovat aina vain samanlaiset.» Eräs tanskalainen innostui kuitenkin lopulta kilpailemaan »ammattihuu-tajan» kanssa muutamasta Mestrovichin veistoksesta, niin että se saatiin myydyksi. Ja sitten osti ruotsalainen suurkerääjä Lööfgreen Poussinin »Rosen» lähes 90,000 markasta, mikä taulun tekijän mielestä oli »sikkamaisen alhainen hinta». Kiviranta räpytteli tyytyväisenä silmiään, mutta piti suunsa kiinni.

Väkeä tuli ja meni. Väiteltiin, tungeksittiin, hikoiltiin. Pepita Laine pääsi vaivoin lylleröimään ulos saadaksesen hiukan ruokaa, ja vasaramiehen uurteiset kasvot kävivät yhä uurteisemmiksi. Zornin etsaukset menivät Pikkaraisen kokoelmiin. Cézanne'in akvarellin aitoutta uskallettiin epäillä, vaikka Stjepanov melkein itki. Kadulla tunkeili ikkunain ääressä kansanjoukko, jota poliisi silloin tällöin hätästi hajalle.

— Tulkaa polttamaan sikari, sanoi Laukkanen pienen tauon aikana vasaramiehelle. — Haluaisin tietää, paljonko osapuilleen jo on kertynyt kokoon.

— Kiitoksia, sanoi vasaramies väsyneesti, — mutta lääkäriini on kieltänyt minua ponnistelemasta liikaa. Sikari, jota Laukkanen kierteli sormissaan, puistatti häntä lievästi.

Otto Laineen naama kiilsi kilpaa hänen silmälasiansa kanssa. Hän oli tarkoin merkinnyt myynnit muistiin ja summa alkoi hitaasti, mutta varmasti kii- vetä sellaisiin korkeuksiin, että hänen prosenttinsa muodostuisi vallan tyydyttäväksi. Ja sitä paitsi oli huomenna vielä toinen päivä. Hän pyyhki hikeä otsaltaan ja lähestyi herra Cederiä, joka innokkaasti selitti jotakin muutamalle nuorelle, mustatukkaiselle neitoselle.

— Hei, Arvi, etkö lähde jo syömään sinäkin?

Arvi Ceder vilkaisi häntä hajamielisesti.

— En vielä. . . etkö voi odottaa hiukan?

— Enpä viitsisi — on niin jumalattoman kuuma- kin. Täytyy käydä vaihtamassa paita ensin.

— Kenen kanssa? ihmetteli Arvi, ja mustatukkai- nen purskahti nauruun. Otto jatkoi murahtaen mat- kaansa.

Väkeä tuli ja meni, meni ja tuli. Toisinaan laime- ni ostohalu melkein olemattomaksi leimahtaakseen

taas hetkistä myöhemmin ilmiliekkiin. Kello 5 sulki Oy. Ars Ab:n myymälä ovensa sekä vilkkaan että väsyttävän työpäivän jälkeen.

Seuraavana päivänä jatkettiin.

Keskiviikkoamuna istuivat Arvi Ceder, Otto ja Pepita Laine Meteor hotellin n:o 56:ssa, Laineitten huoneessa, tekemässä lopputilitystä keskenään. Otto loikoi sohvalla, tuttu mutka suupieleessään, Pepita harjasi mustaa bobbattua tukkaansa kärpästen tahri-man eikä koskaan pestyn peilin edessä, ja Ceder ystävää heilutteli jalkojaan leveällä ikkunalaudalla, kädet ranteita myöten takin taskuissa ja »Maspero» suussa. Alapuolella, kadulla, urisivat raitiovaunut, kolahtelivat kuorma-autot ja naksuttivat hevosten kaviot. Helsinki hoiteli omia asioitaan eikä välittänyt heistä tuon taivaallista.

— Minä en aio tulla satamaan, sanoi Arvi Ceder ja pudotti puolen tuuman mittaisen savukkeenpätkän lattialle rientäen kuitenkin polkaisemaan sen samuksiin. — On parempi, ettei meitä nähdä enää yhdessä. Joku voisi kukatiesi vielä saada päähänsä, että olemme olleet yhteistoiminnassa. Tässä on shekkisi. Otto. Ehdit hyvin muuttaa sen rahaksi ennen aamiais-

ta. He!

Otto katseli shekkiä suu mutrussa ja pani sen siten lompakkoonsa.

— Muistahan nyt lähettää ne pyytämäni tavarat jälkeemme, sanoi hän.

— Kyllä tulevat.

— All right. Avaimethan sait jo, ja osoitteemme. Mutta älä unohda, että se pätee vain uuteen vuoteen asti.

— Älä ole huolissasi. Me olemme kyllä aina lurkkeja kumpikin, mutta meissä on sentään sovittavia piirteitä — emme ole Laukkasia. Minun käy ihan sääli Kivirantaa.

— Mutta ehka ei han käy hullusti lainkaan, tuumi Pepita pannen pois harjansa.

— Sittenpähän nähdään. Joka tapauksessa: Oy. Ars Ab. est mort — vive l'art! Ja nyt minä lähden. Kirjoitanpa sitten, miten tämä vyyhti selviää. Hyvästi, Pepita! Hyvästi, Otto! Leikit anteeksi!

Käteltiin ja taputeltiin lapoja ja baskitar sai kyynelekin silmäänsä. Olihan Arvi sentään ollut amigo, uskottu, *chen hango* . . . mukava *hombre* itse asiassa.

Muutamia tunteja myöhemmin irtautui »Rügen»

laiturista. Sen matkustajien joukossa olivat myös Otto ja Pepita Laine.

Herra Ceder matkusti Helsingistä Viipuriin ja löysi verrattain pian Jennyn asunnon Papulankadun varrelta. Olipa hänen kaipuunsa nyt sitten pelkkä päähänpääläys tai todellinen, joka tapauksessa hän oli kuin kuumeessa: hänen oli saatava Jenny käsiinsä ja pian. Hänen oli saatava Jenny takaisin millä hinnalla hyvänsä. Muut asiat menettivät merkityksensä kokonaan. Arsin juttu oli hermostuttanut häntä melko laillakin ja toisinaan oli Tarvike-yrityskin tuntunut hypyltä liian syvään veteen, mutta nyt olivat Arsit ja Tarvikkeet kadonneet jonnekin kaukaisuuteen. Kun hän vain saisi Jennyn takaisin, järjestyisi kyllä kaikki muukin.

Hänen sydämensä löi haljetakseen, kun hän soitti Jennyn asunnon ovikelloa. Tuokioon hän ei saanut sanotuksi mitään, tuijotti vain pientä, pyöreää naisolentoa, joka aukaisi oven, ja tapaili sanoja.

— Mitä te haluatte? kysyi nainen.

— A-asuuko rouva Ceder täällä? änkytti Arvi.

Nainen silmäili häntä epäluuloisesti, mutta raotti sitten ovea hiukan.

— Käykää sisään. . . luulen, että hän on huoneessaan.

Arvi seurasi häntä ummehtuneeseen, pimeään eteiseen kostutellen kielen päällä kuivia huuliaan. Nainen koputti muutamalle ovelle, jonka takaa kuului matala »sisään», ja katosi sitten sen enemmittä. Arvi otti hatun päästään ja aukaisi oven.

Jenny oli loikonut kapealla sohvalla kirja kädessä. Hän nousi istualleen, kun Arvi astui huoneeseen ja katseli häntä silmät pyöreinä. Sitten hän valahti aivan kalpeaksi ja kirja putosi lattialle. Arvi meni hänen luokseen, viskasi hatun pöydälle ja ojensi kätensä, mutta ei juttu niin yksinkertainen ollutkaan. Jenny nousi kädet selän takana ja Arvi huomasi ensi kerran elämässään, ettei puhe salamoivista silmistä ole pelkkä viime vuosisadan romaaneissa esiintyvä tyylikukkanen.

— Mitä sinä täällä teet? kysyi Jenny jäykästi.

— Jenny!

Herra Cederin ääni oli tulvillaan murhetta, katumusta, moitetta, nöyryyttä ja hellyyttä. Mutta hänen huudahduksensa tehoi yhtä vähän kuin jos hän olisi yrittänyt selittää integraalilaskentoa melanesialaisel-

le. Ehkä vielä vähemmän. Jenny oli jäätävä kuin napameri.

— Sallitko, että istuudun hetkeksi? Meidän on joka tapauksessa keskusteltava asioista, virkkoi Arvi ja heitti päällystakkinsa tuolinselustalle.

— Onko? ihmetteli Jenny pilkallisesti.

Arvi sai tartutuksi hänen toiseen käteensä eikä laskenut sitä irti. Hän huomasi Jennyn vapisevan ja tunsu toivon taas elpyvän. Ah, te pienet naiset! Silmäys, sormen kosketuskin voi tappa ylypeytenne . . . kukistaa vastarintanne . . .

Vai iloitsiko hän liian aikaisin? Jennyn pää pysyi ylypeästi pystyssä, katse oli suunnattu hänen ohitse seinään ja huulet pusertuivat tiukasti toisiaan vastaan. Arvi puristi rimpuilevan vaimonsa lujemmin itseään vastaan, puhalsi untuvankevyen hiussuortuvan hänen ohimoltaan syrjään ja kuiskasi:

— Sinä pieni, ylypeä joutsen — et saa jättää minua!

— Vai joutsen? ivasi Jenny. — Ei kiitos, minulla ei ole mitään halua maata päivät pääksytysten vatsa kylmässä vedessä!

Saamari! Arvi hellitti otteensa ja käänsi hänelle loukkaantuneena selkensä. Mutta yhtä äkkiä hän

taas kiepahti kannoillaan ja tarttui Jennyn hentoihin olkapäihin.

— Jenny, etkö kuitenkin ole epäoikeudenmukainen? Enhän ole saanut selittää sinulle mitään. Näet varmasti kaiken aivan liian synkässä valossa. Sinä olet nähnyt jotakin, kuullut jotakin ja muodostanut käsityksesi, ennenkuin oikeastaan olet tiennyt mitään. Muista vanhaa kultaista sääntöä: kuultakoon toistakin puolta. Sinulla ei ole oikeutta tuomita minua, ennenkuin olen ainakin yrittänyt todistaa sinulle, etten ole niin musta kuin miksi minut maalaat.

— Sinä olet ollut epärehellinen, sanoi Jenny. — Sii-tä et pääse mihinkään.

Nainen, joka rupeaa neuvotteluihin, on jo antautunut. Arvi Ceder veti vaimonsa viereensä sohvalle ja kertoi hänelle Oy. Ars Ab:sta. Hän kertoi melkein kaiken ja melkein totuudenmukaisesti. Lopuksi hän ilmoitti sanoutuneensa irti Arsin johtajan toimesta ja päättäneensä olla enää millään tavalla ottamatta osaa Arsin toimintaan. Kun saan tilit selviksi, lopetti hän, — jää koko liike toisten hoidettavaksi.

— Entä Tarvike — se uusi liikeyritys?

— Se perustettiin muutama viikko sitten. Olen-

han jo kertonut siitä sinulle — Tarvike on kaikin puolin kunniallinen afääri, jota hoidetaan puhtain käsin. Minä myönnän, että menettelin hiukan rumasti Arsin asioissa (oh, Jenny, Jenny, kunpa tietäisit kaiken!), mutta sellaisessa pelissä on pidettävä puoliaan, ellei halua tulla nyljetyksi. Vidar Kaiterojen ja Juhani Laukkasten kanssa ei leikitä pyhäpukeissa.

Mutta miksipä väsyttäisimme lukijaa? Pääasia on, että herra Ceder vei vaimonsa vielä samana iltana hotelliin ja matkusti yhdessä hänen kanssaan Liisan-kaupunkiin seuraavana aamuna.

Ja maassa oli rauha ja ihmisillä oli hyvä tahto.

Mutta nokkosesta ei tule narsissia, kuten seuraavissa luvuissa saamme nähdä.

XII.

GURLIN IHMEELLINEN SEIKKAILU.

Tutkiessaan elämää eivät sosiologit vielä ole tulleet siihen vakaumukseen, että riittävä tila kyynärpäätaktiikalle olisi välttämätön elinehto nykypäivien yhteiskunnassa, mutta ehkä he eivät ole päässeet tutkimustensa päämaaliin ja löytäneet totuutta. Herra Ceder oli siinä suhteessa päässyt pitemmälle. Sen vuoksi alkoikin se pikkuparatiisi, jossa hän oli elänyt Jennynsä kanssa Viipurista kotiuduttuaan, jonkin ajan kuluttua taas tuntua ahtaalta, sillä Jenny oli aidannut tämän paratiisin sangen tiukasti ja pienelle alalle. Sen keskellä oli pikkuinen alttari penaateille, pieni, kahdenkymmenen kaktuksen ympäröimä Kupido-veistos ja lopuksi aidanseipäissä sakkotauluja ja varoituksia. Herra Ceder alkoi kyllästyä ja venytellä alahuultaan, mikä aina oli arveluttava merkki.

Mutta ennenkuin hän jälleen ehti lähteä harrastamaan kyynärpäätaktiikkaa, tapahtui jotakin neiti Gurli Janatuiselle.

Tämä tarmokas ja määrätietoinen neito täytti marraskuun loppupuolella kolmisen viikkoa Cederien paluun jälkeen, kymmenen vuotta. Syntymäpäi-

välähjaksi hän sai äidiltään esiliinan, mikä hänestä oli aivan turhaa ylellisyyttä, ja isältään pienen karamellipussin, mikä hänestä oli tarpeetonta vaatimattomuutta, mutta Laineilta ei tänä vuonna tipahtanut mitään, sillä Laineet olivat olleet poissa jo yli kaksi viikkoa. Tyytymättömänä hän heti päivällisen jälkeen lähti kadulle »rakentamaan kanavia sadevedelle», kuten hän ilmoitti äidilleen, mutta itse asiassa vaanimaan tuttavuuksia, joilta ehkä saisi puliveivatukseksi elokuvarahaa tai ainakin parin lakritsipiipun hinnan. Eikä hän kauan hukkaan odottanut, sillä pian ilmestyi paikalle myös herra Ceder ja hetkistä myöhemmin kuorma-auto, jota ajoi niinikään tuttu mies, Lavikon Hermanni. Konjunktuurit paranivat.

— Arvi setä! ilahtui Gurli, joka saadessaan kerran herra Cederiltä kokonaisen kympin, oli ehdottanut lähempää tuttavuutta. — Hei, Arvi setä, tänään on minun syntymäpäiväni! Päivää, Lavikko! Muuttaako täältä joku pois?

Lavikko murahti jotakin epäselvästi ja alkoi apurinsa kanssa järjestellä presenninkejä autossa, mutta herra Ceder aukaisi päällystakinsa ja kaivoi liivintaskusta kaksi keltaista viiden markan kolikkoa.

— Onneksi olkoon, Gurli, sanoi hän. — Tässä on sinulle hiukan myötäjäisten alkua. Laineen setä ja tati aikovat viipyä matkoilla jonkin aikaa ja ovat pyytäneet lähettämään hiukan tavaraa itselleen. He ehkä muuttavat tykkänään pois. Onko isäsi kotona?

— On kyllä, vastasi Gurli hiukan hajamielisesti, sillä syntymäpäivälahja oli heti pannut hänet laskemaan, mihin tämä pääoma voisi riittää. Vasta kun herra Ceder Lavikon ja apumiehen kanssa katosi B-portaaseen, hän havahtui ja juoksi heidän jälkeensä.

— Saanko minä tulla auttamaan? huusi hän.

— Tule pois vain — hm — mikäs siinä, myöntyi Ceder hyväntahtoisesti, — mutta katsekin, ettet ole tiellä.

Eihän Gurli ollut ollenkaan tiellä. Hän kantoi pari pientä kääröä, jotka herra Ceder ojensi hänelle, alhaalla odottavaan kuorma-autoon, mutta sitten hän miesten pakatessa joitakin tauluja ja mattoja, lähti tutkimusmatkalle keittiöön ja löysi sen komeroista aarteita, jotka kiinnittivät hänen huomionsa niin täydellisesti, että vasta pimeän tulo sai hänet huokaisen palaamaan ateljeehen. Mutta pimeää ja hiljaista oli sielläkin, samoin ruokasalissa ja makuuhuonees-

sa. Gurli käsitti, että herra Ceder ja muuttomiehet olivat lähteneet.

Hän päätti poistua huoneistosta hänkin. Mutta ennenkuin hän ehti eteistä pitemmälle, kuului portaita ääniä, tuttuja ääniä. Herra Ceder ja isä Janatuinen olivat tulossa. Gurli säikähti. Isä suuttuisi kuin turkinpippuri, jos löytäisi hänet täältä. Keittiön ulko-ovi oli lukittu, niin ettei pääsisi pakoon sitäkään tietä. Siitä hän oli varmistautunut jo äsken. Hän katsahti ympärilleen, huomasi, että kylpyhuoneen ovi oli raollaan ja oli seuraavassa tuokiossa livistänyt tähän pieneen, mutta mukavaan suojaan ja sulkenut oven jäljessään.

Herra Ceder ja isä Janatuinen jäivät ilmeisesti eteiseen ja herra Ceder kuului sanovan, että huutokauppa pidettäisiin ensi viikolla, ellei taiteilija Laine toisin määräisi, sillä taiteilija Laine tuskin enää palaisi, ja hänellä, herra Cederillä, oli valtakirja. Sitten kuului hiukan matalampaa puhetta ja avaimien kalinaa ja talonmies murahti, että hän kyllä lukitsee ovet. Tämän jälkeen herra Ceder hyvästeli ja ulko-ovi napsahatti kiinni ja talonmies saapasteli lukitsemassa ovia ja Gurli pelkäsi, niin että hän tuskin uskalsi hengittääkään.

Ja talonmies lukitsi myös kylpyhuoneen oven avaamattakaan sitä, mutta Gurli ei rohjennut hiiskahtaakaan.

Mutta kun ulko-ovi sitten uudelleen rämähti kiinni, pääsi Gurlilta itku. Hän nojasi ammeen reunaan ja itki, sytytti valon ja ulisi koko ajan kuin Saarisen harmaa kolli, ja lopulta hän jyskytti oveakin, mutta ei siitä enää ollut mitään apua.

Lukittu kylpyhuone autiossa huoneistossa ei ole mikään hauska paikka kekseliäällekään aikaihmiselle, saati sitten kymmenvuotiaalle neitoselle, jolla on nälkä ja ikävä äitiä ja kymmenen markkaa uuden esiliinan taskussa. Neljännestunti, ehkä kauemminkin, kului toivottomuuden vallassa, mutta sitten alkoi itkeminen tuntua työläältä ja turhalta ja Gurli pyyhki niiskuttaen silmänsä esiliinaan. Taskusta löytyi vielä tuhraantunut karamelli. Hän pani sen suuhunsa ja ryhtyi miettimään.

Tietysti häntä alettaisiin illalla kaivata ja ryhdyttäisiin etsiskelyihin ja silloin kyllä kävisi selville, että Arvi setä oli nähnyt hänet, ja tultaisiin tännekin. Mitäpä tässä turhia sureskeli? Oli oikein isälle, että hän sai olla vähän aikaa levoton toivorikkaan tyttären-

sä puolesta. Tarvitsiko aina olla sellainen kitupiikki kuin tänäänkin: vaivaisen, nyrkinkokoisen karamelipussin oli malttanut ostaa. Ikäänkuin sellaisesta olisi iloa enempää kuin hyötyäkään, kun nyt otti huomioon tällaisenkin tilanteen. Gurli kantoi vähän aikaa kaunaa isälleen ja ryhtyi sitten tarkastelemaan ympäristöään. Hän ei ollutkaan aikaisemmin käynyt Laineitten kylpyhuoneessa.

Hyllyllä peilin alla oli puhtaalta näyttävä lasi. Hän huomasi, että hänellä oli jano. Hän otti lasin ja väänsi ensin hanaa, jossa oli punainen pilkku, mutta siitä tuli ruosteista ja lämmintä vettä, niin että kiinni vain sellainen. Toisesta, siitä, jossa oli sininen pilkku, tuli kirkasta vettä ja kylmääkin se oli. Koukussa ammeen yläpäässä riippui kiiltävä, moninivelinen letku. Käsi-suihku, tiesihän hän sellaisen — oli suihkuttanutkin kerran Saarisella. »Herrasväen metkuja», oli isä sanonut. Mitähän, jos laskisi vettä ammeeseen ja uittaisi niinitohvelit, jotka pilkistivät ammeen alta? Ei, ei sekään huvittanut.

Vähän aikaa Gurli taas teetteli itkua, mutta sitten hän tuli kurkistaneeksi nurkassa olevan puulaatikon taa. Voi jee, mutta siellä, laatikossa ja sen takana, oli

kamaa. Siellähän oli taulukin, vaikka siinä ei ollut kehyksiä. Ja minkälainen taulu? Ihan valmis se tosin ei ollut, mutta eipä paljon puuttunutkaan. Se oli maalattu puulle ja alasyrjässä oli ihan sellaisia jälkiä kuin olisi siitä raavittu joku aikaisempi kuva pois. Gurli istuutui kylmälle massalattialle ja alkoi tarkastaa hyljättyä taideteosta.

Siinä oli kaunis nainen saunapukeissa, ja puita ja kukkia ja kauniita lintujakin. Ja naisella oli jousi kädessä. Taulun toisessa reunassa oli pikkuinen poika, saunapukeissa sekin, ja pojalla oli kädessä pallo. Tai ehkä se oli omena. Gurli muisteli koulussa luettuja kertomuksia ja satukirjojaan ja ajatteli, että tämä taulu varmaankin esitti Benjamin Franklinia, joka aikoi ampua omenan poikansa pään päältä. Vai Wilhelm Tellkö se ampui? Ei, taisi olla Aleksanteri Suuri. Mutta ne olivat kaikki miehiä, Tellit ja Aleksanterit. Ja tämä tässä oli nainen. Ihan selvästi nainen — totta nyt naisen tunsin. Mutta ehkä rouva Tell ja rouva Aleksanterikin ampuivat omenia poikiensa pään päältä. Ja tuo pikkupoika oli eri rohkea: nauroi vain.

Mitä Arvi setä olikaan sanonut? Laineet eivät enää palaisi. . . pidettäisiin huutokauppa. . .

Gurli huokasi. Oli vahinko, että Laineet eivät palaishi. Hyvä tulolähde tukkeutuisi. Mutta ehkäpä tulisi muita mukavia ihmisiä tilalle. Tuon taulun hän pitäisi muistona. Ei sitä kukaan kaipaishi. Kunpa sen vain saishi huomaamatta viedyksi pois täältä. . .

Gurli nukkui sen yön ammeessa päällystakki päällä alla ja pyyhe peitteenä.

Ja ammetta vasten nojasi taulu, joka alkujaan oli aiottu toisinnoksi eräästä Watteaun »Dianasta».

Janatuisen perheessä oltiin sinä iltana levottomia, kun Gurli ei alkanut kuulua kotiin. Äiti Janatuinen puhui jo poliisin hälyttämisestä ja itkeä pursui kuin pesusieni ja isä Janatuinenkin kolusi pihaa ja lähikatuja kerran toisensa jälkeen miettien, että todellisuus oli »Kylän Lehteäkin» ihmeellisempi ja surullisempi. Käytiin vielä iltamyöhällä Aapeli veljen luona kuulumattamassa, olisiko tyttö näkynyt siellä ja soitettiin muitenkin tuttujen ovikelloja, mutta turhaan. Sinä yönä nukuttiin tuskin silmäntäyttä talonmiehen asunnossa ja jo aamuvarhaissa Janatuiska lähti etsivän poliisin puheille.

Mutta talonmiehen oli täytettävä velvollisuutensa. Hänen oli huolehdittava talon lämmityksestä ja

sydän mustana hän laskeutui pannuhuoneeseen kellarikerroksessa aloittaakseen työnsä. Hän ehti tuskin vääntää valon sinne ennenkuin kuuli johtojen taholta kummallista nakutusta, joka pienin tauoin uudistui kerran toisensa jälkeen. Janatuinen kynsi korvallistaan. Tuo nakutus oli outoa — kiusasi. Kello ei ollut vielä mitään, mutta siitä huolimatta asiasta oli otettava selkoa. Suuttukoot vuokralaiset, jos tahtoivat, mutta hän ei aikonut vaarantaa mitään. Hän aikoi käydä joka asunnossa.

Janatuinen työnsi pihdit ja ruuviavaimen overalinsa taskuihin ja lähti takaisin samaa tietä, jota oli tullut.

Gurli oli herännyt yhtäkkiä eikä uni ottanut enää tullakseen. Hän oli lopen kyllästynyt ja uupunut. Ammeen pohja on kyllä hyvä tarkoitukseensa, mutta sängyksi se ei sovi, ainakaan sellaisenaan.

Hän kömpi jäykästi lattialle ja katseli ympärilleen. Ja samanlainen sattuma, jota saamme kiittää kaikista suurista keksinnöistä, pani nyt Gurlinkin ilman vain aikojaan iskemään lämpöpatteria puulaatikossa olleella vasaralla. Patteri kajahti ja seinät kajahtivat. Gurli istuutui ammeen reunalle ja alkoi naputel-

la patteria oikein järjestelmällisesti: sarja naputuksia — tauko — naputuksia — tauko . . . Hän oli muistanut, että isä joka aamu hääräsi pannuhuoneessa pitkät ajat. Ehkä hän kuulisi merkinannon. Nythän tietysti oli aamu, sillä olihan hän, Gurli, herännyt. Ei hän koskaan herännyt öisin. Ja ellei isä kuulisi, niin kuul-taisiin jossakin naapurihuoneistossa ja tultaisiin kat-somaan.

Tuntia myöhemmin, juuri kuin Gurli alkoi kylläs-tyä hommaansa, rapisi vihdoon avain eteisen oven lu-kossa ja Gurli päästi huudon. Seuraavassa tuokiossa puristi isä Janatuinen häntä käsivarsista, niin että ki-peätä teki.

— Herra varjele, sanoi isä Janatuinen. Eikä hän muuta sanonutkaan, vaan osoitti paljonpuhuvasti kä-dellään ovea ja hänen suuri aataminomenansa nousi ja laski kuin pumpun mäntä: ulp, ulp!

Gurli tempaisi taulun kainaloonsa ja livisti.

Talonmiehen asunnossa oli pieni, pimeä eteinen ja siinä komero, jossa vaatteitten ohella säilytettiin kaikenlaista kamaa. Sinne työnsi Gurli »muistonsa» ennenkuin uskaltautui keittiöön, missä Janatuiska keitti aamukahvia.

Äiti katsoi tyttärtään pitkän aikaa aivan mykkänä. Hänen silmänsä olivat paljosta itkemisestä punaiset kuin ahvenen silmät ja väsymys oli painanut uurtet kapean, suurisieraimisen nenän molemmin puolin tavallista syvemmiksi. Gurlin leuka alkoi täristä.

— Herra varjele, sanoi Janatuiskakin, ja sitten hän kaappasi tytön syliinsä ja purskahti itkuun.

Mutta siitä huolimatta Gurli sai ankaran selkäsauhan hiukan myöhemmin.

Vasta muutaman päivän kuluttua hän uskalsi vetää taulunsa päivänvaloon ja kun häneltä tietysti kysyttiin, mistä hän se oli saanut, selitti hän ylpeästi, että Laineen setä oli sen lahjoittanut hänelle jo »aikoja sitten», mutta oli aikonut varustaa sen kehyksellä. Kun setä kuitenkin nyt oli lähtenyt pois, sai se kelvata kehyksittäkin. Ja niin voimakas oli hänen mielikuvituksensa, että hän itsekin uskoi puhuvansa totta.

Varatuomari Juhani Laukkanen huomasi »Liisan kaupungin Sanomien» takasivulla ilmoituksen, jossa sanottiin, että taiteilija Otto Laineen asunnossa muutaman päivän kuluttua vapaaehtoisella huutokaupalla myytäisiin erinäistä tavaraa. Hänen alituisesti heireillä oleva uteliaisuutensa pani hänet heti soitta-

maan Laineelle, mutta keskus ilmoitti kuivasti, että »se numero ei ole vastannut pariin viikkoon», ja niin hän lähti haastattelemaan talonmies Janatuista, saaden tältä kuulla, että »kyllä se kluttari nyt on tainnut lähteä sen tien».

Laukkanen oli pitkän aikaa hämmästyksestä ja levottomuudesta mykkänä. Mitä tämä kaikki merkitsi? Vidar Kaitero oli kadonnut. Arvi Ceder oli eronnut Arsin johtajan toimesta ja hääräsi jonkin uuden yhtiön puuhissa. Nyt oli Otto Laine, Oy. Ars Ab:n kannatinpylväs, hävinnyt kuin tina tuhkaan.

Talonmies Janatuinen seurasi nautinnolla hänen kasvojensa ilmeitä ja kertoi, että herra Ceder ehkä voisi antaa lähempiä tietoja. Arvatenkin, mietti Laukkanen, arvatenkin. Mutta Ceder kyllä pitäisi tietonsa ominaan. Selvää oli joka tapauksessa, että piru ja pirun mummu nyt olivat katiskassa, ja syntyisipä tässä kohta aika revohka, josta tuskin hänkään, Laukkanen, selviytyisi kunnialla, niin hyvä tuttu kuin gehenan isäntien kanssa olikin.

Laukkanen antoi ajatustensa pyöriä ja tuijotti jäykästi punaiseksi maalatun lipaston yläpuolelle ripustettua kehyksetöntä taulua, ihmetellen samalla hei-

kosti, että Janatuiska kärsi alastomuutta seinillään. Mutta mitä kauemmin hän tuijotti, sitä intensiivisemmäksi kävi ihmettely. Mistä kummasta talonmies oli saanut tuollaisen taideteoksen? Se ei ollut mikään moderni töherrys, ei suinkaan, ja jos se oli kopio, niin se oli handnaisen hyvä kopio. Nimet Fragonard, Watteau ja Boucher vilahtivat varatuomarin aivoissa. Hän unohti murheensa tuokioksi, nousi ja meni uteliaana tarkastamaan taulua lähempää. Sen puoli-valmis alareuna herätti nyt hänen huomionsa ja yhtäkkiä hän ymmärsi: Otto Laineen taulu! Kahdessa-kin mielessä. Mutta oliko tuo hullu jättiläinen lahjoittanut sen, vaiko vain varomattomasti hyljännyt sen? Oli miten hyvänsä, se oli vaarallinen kapistus. . .

— Sievä taulu, marisi hän kuivalla äänellään. — Ettekö möisi sitä?

— E-en minä, venytteli talonmies. — Se on tyttären taulu. En minä hänestä mitään ymmärrä, mutta muija sanoo, että se voi olla arvokas.

— Hm. Enpä tiedä. Mutta ei se ole ollenkaan hullumpi. Saatte sata markkaa siitä.

Sata markkaa oli rahaa ja Janatuinen tarvitsi rahaa sen jälkeen kuin Aapeli veli oli vaihtanut puolet

hänen omaisuudestaan kauniiseen osakekirjaan.

— Täytyy kysyä, mitä muija meinaa, sanoi hän. —
Minä käyn tuolla keittiön puolella.

Keittiössä oli Gurli kumartunut laatikkosängyn yli. Hänen hameensa oli vedetty korville ja äiti Janatuinen harsi kokoon suurta reikää hänen harmaitten, kudottujen housujensa takalistossa. Talonmies esitti asiansa ja Gurli poukahti pystyyn niin kiivaasti, että sai neulan toiseen istuinkamaraansa, mikä tietysti aiheutti korviasärkevän kirkaisun.

— Sitä ei myydä, aiii. . . , huusi Gurli.

— Ei ainakaan sadasta markasta, säesti Janatuiska.

— Ei lainkaan, huusi Gurli.

— Suus' kiinni, sanoi talonmies.

Hän palasi takaisin olohuoneeseen ja ilmoitti, ettei kaupasta tulisi mitään. Naisväki oli sitä mieltä.

Laukkanen tarjosi kahtasataa, sitten kolmeasataa, mutta turhaan. Talonmieskin alkoi nyt epäillä, että tuo taulu saattoi olla arvokas. Laukkanen kiristeli hampaitaan ja hymyili sitten happamesti, mutta mikään ei auttanut. Lopulta hän otti hattunsa ja lähti. Mutta vielä ulko-ovella hän kääntyi ja tokaisi:

— Saatte viisisataa!

— Hyvästi, herra tuomari, sanoi talonmies.

Mutta puoli tuntia sen jälkeen Janatuinen tyttärensä vastaanpanemisista huolimatta käveli taulu kainalossa talon kulmassa olevaan Arsin myymälään ja näytti vale-Watteauta Arsin uudelle johtajalle.

— Eikös johtaja haluaisi ostaa tätä? kysyi hän.

Johtaja otti taulun ja katsoi sitä ensin läheltä ja sitten kaukaa. Sen jälkeen hän tutki sitä suurennuslasilla ja pudisti kummastuneen näköisenä päätään.

— Mistä te olette tämän saanut? kysyi hän.

— Taiteilija Laineelta, ilmoitti talonmies.

Johtaja katseli häntä hetken ja suipisti huuliaan.

— Jättäkää taulu tänne ja tulkaa parin päivän kulluttua uudestaan, virkkoi hän.

Kalle Janatuinen lähti. — Pahustako se vihelsi? mutisi hän itsekseen talsiessaan pihan yli asuntoon-
sa.

XIII.
OY. ARS AB:N LOPPU.

Ellei Gurli Janatuinen olisi osunut soittamaan taiteilija Otto Laineen ovikelloa juuri silloin kuin herra Ceder tyhjän vatsansa kutsumana vieraili samaisen taiteilijan keittiössä, olisi Oy. Ars Ab:tä tuskin koskaan perustettu. Ellei tämä nuori neitonen olisi otanut muistoksi vale-Watteauta Laineitten kylpyhuoneesta, olisi ehkä Oy. Ars Ab. kuollut ja kuopattu paljon hiljaisemmin kuin nyt tapahtui. Lapsen suhtautumisesta tikkukaramelliin voi totisesti olla ihmeellisiä seurauksia.

Arvi Cederin seuraajaksi Arsin johtajan toimeen oli valittu muuan nuori maisteri, joka sai kiittää herra Cederin ja taidekauppias Kivirannan yhteisymmärrystä menestyksestään. Vahinko vain, että kiitollisuus sitten pani hänet kaivamaan kuopan itselleen: Laineitten äkillinen poismuutto ja talonmiehen tuoma taulu herättivät hänessä hämäriä epäluuloja ja hän riensi heti ilmoittamaan näistä epäluuloistaan Kivirannalle. Kiviranta puolestaan matkusti Liisankaupunkiin, yhtyi maisterin epäluuloihin ja etsi käsiinsä herra Cederin.

Mutta herra Ceder ei tiennyt mitään, ei kerrassaan mitään. Toisin sanoen, Otto Laine oli ilmoittanut matkustavansa pois ja pyytänyt häntä huolehtimaan huutokaupasta, mutta entä sitten? Eikö Otto Laineella ollut lupa matkustaa minne hyvänsä? Hänellä, Arvi Cederillä, oli nykyisin muita intressejä — Arsin asiat eivät häntä huvittaneet. Eihän hän ollut enää osakasaan. Totta kyllä, että hän oli hallituksen jäsen vielä — ensi yhtiökokoukseen saakka — mutta mitä se merkitsi? Mitä Janatuisen tauluun ja yleensä tauluihin tuli, niin hän ei ymmärtänyt niistä mitään. Hän ei ollut taiteentuntija, vaan liikemies. Ja osoittaakseen, että hänellä oli kiire, järjesteli herra Ceder muutamia vanhoja kirjekuoria pöydällään ja varusti imupaperin nimikirjoituksellaan.

Maisteri Metsä, Cederin seuraaja, mainitsi Laukkasen. Pantiin vale-Watteau pakettiin ja mentiin Laukkasen luo. Laukkanen istui kolkossa huoneessaan puoleksi syöty omena toisessa kädessään ja toisessa ranskalainen aikakausjulkaisu, joka ilmeisesti oli ottanut tehtäväkseen alastomien revyy tyttöjen kuvaamisen mahdollisimman monelta puolelta. Maisteri Metsä näytti varatuomarille talonmiehen tuomaa

taulua ja varatuomari meni peräti omituisen näköiseksi.

— Asiat ovat nyt kehittyneet sillä tavalla, että minä olen Oy. Ars Ab:n omistaja de facto, ellen olekaan sitä de jure, ilmoitti taidekauppias Kiviranta, ja on tietysti aivan luonnollista, että haluan päästä selville siitä, onko tämä liike mikään liike ollenkaan, vai onko se haisupommi.

— Mitä kauppias tarkoittaa? kysyi Juhani Laukkanen ja yritti panna sormenpäätänsä vastakkain, mutta epäonnistui.

Kiviranta selitti, tapansa mukaan lyhytsanaisesti, mutta selvästi. Kun hän lopetti, purskahti Laukkanen itkuun. Ja sitten kutsuttiin puhelimella Arvi Cederkin Laukkasen toimistoon.

Varatuomari ojensi vapisevan sormen herra Cederiä kohti ja huusi kimeällä äänellä, että herra Ceder oli kaiken pahan alku ja juuri. Herra Ceder ja taiteilija Laine olivat roistoja, jotka valheilla ja väärillä tiedoilla olivat saaneet hänet liittymään likaiseen yritykseen, niin, likaiseen. . . mitään muutakaan sanaa ei siitä voinut käyttää. Oy. Ars Ab. oli oikeitten taiteosten ohella myynyt paljon Otto Laineen väären-

tämiäkin (saakelin taitava mies sormistaan se Laine) ja välitysmiehenä oli ollut herra Ceder. Hän, Laukkanen, olisi heti asiasta selville päästyään, ottanut näppinsä pelistä, ellei olisi tullut ajatelleeksi, miten paljon hyvää voisi tehdä köyhille niillä tuloilla, joita hänellä olisi liikkeestä (tässä Juhani Laukkanen risti käntensä ja kohotti katseensa kattoon). Tällä tavalla hän voisi hieman korvata sitä pahaa, mitä Arvi Ceder ja Otto Laine tekivät. Ja entäs sitten lurjus Kaitero? Missä oli Kaitero? Kaunis roistokolmikko!

Kiviranta katseli häntä halveksivasti. Maisteri Metsä vilkuili kiusaantuneen näköisenä Cederiä, joka ulkonaisesti aivan rauhallisena istui taidekauppiasta vastapäätä. Vihdoin Kiviranta huokasi ja pyyhkäisi kasvojaan.

— Taisi tulla miljoonan paukku, mutisi hän. — Ihminen ei näköjään ole koskaan liian vanha oppiakseen.

Laukkanen oli noussut ja heilutteli melkein hysteerisenä nyrkkiään Arvi Cederin nenän alla.

— Kenen luvalla sinä olet myynyt osakkeesi ja — ja vielä muittenkin osakkeita yhtiön ulkopuolelle?

— Yhtiöjärjestyksen mukaan sellaiseen tarvittiin

yhden hallituksen jäsenen suostumus. Minä olin itse hallituksen jäsen, sanoi Ceder tyynesti. — Ja itsehän sinä taas suunnittelit yhtiöjärjestyksen, lisäsi hän.

Laukkanen kääntyi Kivirantaan.

— Minulla on sata osaketta, sanoi hän. — Ostakaa nekin.

Kivirannan täytyi vasten tahtoaan purskahtaa nauruun.

— Olen kyllä ollut höntti, sanoi hän, — mutta en minä sentään ole aivan seinähullu. Ja nyt minä haluaisin vaihtaa muutaman sanan herra Cederin kanssa kahden, ellei herroilla ole mitään sitä vastaan.

Metsä ja Laukkanen menivät viereiseen huoneeseen, missä Tomaattinenä pahaa aavistamatta naputteli kirjoituskonettaan. Kiviranta kääntyi leukaansa sivellen Arvi Cederiin ja katsoi häntä pitkän aikaa mieltävän näköisenä. Sitten hän astui lähemmäksi ja pamautti nopealla ja sulavalla liikkeellä nyrkkinsä keskelle Cederin kasvoja. Hän ei harmaista hiuksistaan huolimatta ollut mikään vellipeukalo.

Arvi Cederin hyveisiin ei kuulunut fyysillinen rohkeus. Siitä olen huomauttanut jo aikaisemmin. Hän voihkaisi surkeasti ja lysähti polvilleen nostaen kä-

tensä kasvojensa suojaksi.

— Mene helvettiin! sanoi Kiviranta hiljaa.

Arvi Ceder nousi ja meni hitaasti verta vuotavaa nenäänsä pidellen huoneesta. Kiviranta sytytti sika-rin ja katsoi synkästi hänen jälkeensä. Laukkanen ja Metsä palasivat kummastuneen näköisinä ja maisteri kysyi:

— Mikä Cederille tuli? Hänen kasvonsahan olivat aivan veressä.

Kiviranta hymyili hiukan.

— Oh, ei se mitään. Hänen nenästään alkoi vain tihkua verta — hän sanoi, että hänellä on ollut taipu-musta sellaiseen lapsesta saakka. Ei hänen kanssaan keskustelemisesta ole mitään hyötyä — olen siitä ai- van vakuutettu. Hänellä oli täysi oikeus myydä osak- keet eikä ilmeisestikään voida todistaa, että hän on tiennyt Laineen väärennyksistä mitään. Liukas poi- ka. Hän tietää yhtä hyvin kuin tuomarikin, että paras lakiohje on kieltäminen ja, kuten sanottu, me emme voi todistaa mitään.

Hänen ilmeensä synkkeni jälleen.

Laukkanen istuutui vaikeroiden pöytänsä ääreen.

— Mitä tästä nyt tulee? ynisi hän.

— Tällä hetkellä en sitä vielä tiedä ihan täsmälleen, sanoi Kiviranta. — Mutta ei tästä mitään hauskaa seuraa. Palaan nyt takaisin Helsinkiin miettimään, mitä olisi tehtävä.

Hän nyökkäsi hiukan Laukkaselle ja otti salkkunsa. Metsä seurasi häntä huuliaan pureskellen.

Joulukuun keskivaiheilla kannettiin taidekaupias Kivirannan upean toimistohuoneen pöydälle pari sanomalehteä, joissa kummassakin oli pitkä, kuvitettu kirjoitus hiljakkoin paljastuneista taideväärennyksistä. Kysymyksessä oli neljä Oy. Ars Ab:n taidehuutokaupasta ostettua taulua, niiden joukossa mainio Poussinin »Rose». Eikä skandaali suinkaan mahtunut Skandinavian rajoihin, vaan saksalaiset, englantilaiset ja ranskalaisetkin sanomalehdet päättivät äläkän ja viranomaiset alkoivat höristellä korviaan. Kiviranta tarjoutui Arsin johtajan välityksellä lunastamaan puheenaolevat taulut takaisin ja yksityisetsivä Julius Rapakivi sai tehtäväkseen Otto Lai-
neen osoitteen selvillenuuskimisen. Mutta Otto ja Pepita olivat kadonneet jonnekin Pepitan syntymäseuduille ja siellä pysyivät. Kiviranta noitui ja Laukkanen pelkäsi omaa varjoaankin. Arvi ja Jenny Cederin

välit alkoivat kiristyä uudelleen. Mutta niinkuin Kiviranta oli sanonut: ei Cederiin päässyt käsiksi.

Liisankaupunkilaiset supattelivat, seisoskelivat Arsin myymälän edustalla ja tekivät myrkyllisiä huomautuksia näyteikkunoissa olevista esineistä. Muuan torikauppias pistäytyi liikkeessäkin ja tarjosi viittä-sataa markkaa koko varastosta. Maisteri Somero sai virkaveljiltään kuulla toisenkin henkevän letkauksen taideharrastuksistaan. Oy. Ars Ab:n pikkuosakkaat häärivät maisteri Metsän kimpussa kuin ampiaiset. Eräät velkojat puhuivat rumaa kieltä. Sanalla sanoen tilanne oli toivoton. Arsin satu oli lopussa. Ei voitu tehdä muuta kuin korkeintaan estää *kaikkia* asioita tulemasta julkisiksi.

Siitä tuli ikävä jouluihin.

Kivirannan oli lopetettava tutkimuksensa. Tätä asiaa ei enää sopinut tonkia enemmälti, jos mieli pelastaa maineensa, sen hän oivalsi, kun muuan pääkaupungin lehti huomautti Arsin Helsingin myymälän sijaitsevan Kivirannan bulvaaniyhtiön omistamassa talossa. Hänen laskelmiensa mukaan oli Ars niellyt hänen varojaan yli kahdeksansataatuhatta markkaa, mutta ei auttanut surra sitä: oli onni onnet-

tomuudessa, ettei hän »virallisesti» ollut yhtiössä mukana. Laukkanen ja pikkuosakkaat saisivat häpeän rahamenetyksiensä lisäksi, sillä tällä hetkellä Arsin osakkeet olivat sellaista W. C. -paperia, joihin »kunniallinen» kansa ei olisi halunnut tarttua pihdeilläkään. Sic transit . . .

Päätös Oy. Ars Ab:n toiminnan lopettamisesta tehtiin tammikuussa kokouksessa, jossa huudettiin enemmän kuin ainoassakaan Liisankaupungissa pidetyssä kokouksessa koskaan oli huudettu. Rikottiin huonekaluja ja ikkunoitakin ja viaton maisteri Metsä oli vähällä joutua pahoinpitelyn uhriksi. Arvi Ceder tyytyi poissaolevana läsnäolevien päätöksiin ja Kivirannan valtuutettuna esiintyi helsinkiläinen lakimies, jota lopulta saatiin kiittää siitä, ettei tilaisuudesta sentään syntynyt yleistä verilöylyä.

Oy. Ars Ab:n loppuunmyynnissä kävi kaiken kaikkiaan ehkä kolmekymmentä uteliasta . . .

Ja talonmies Janatuinen nautti täysin siemauksin, kunnes hätkähtäen muisti, että Oy. Tarvikkeen takana oli »Seeterin konsoortti», kuten Aapeli veli oli sanonut.

Vähän aikaa puhuivat eräät Arsin pikkuosakkais-

ta syytteen nostamisesta yhtiötä vastaan, mutta he tukkivat suunsa omituisen nopeasti. Siitä piti taidekauppias B. H. Kiviranta huolen.

Herra Ceder istui happamen näköisenä leveän vuoteen reunalla piippu suussa ja rypistynyt sanomalehti kädessään. Jenny istui harjaamassa vaaleaa tukkaansa peilin edessä, silmissään kova ilme ja huulet tiukasti yhteenpuristettuina.

— Sinä syytät koko ajan Laukkasta ja Otto Lainetta tästä rumasta jutusta, mutta minäpä luulen, että vois sin syyttää myös sinua siitä aivan yhtä hyvällä syyllä, sanoi Jenny tiukasti pitkän tauon jälkeen.

— Mies puhuu, mitä tietää, mutta nainen puhuu, mitä tahtoo, mumisi Arvi heittäen lehden kädestään. Jennyn asenne suututti häntä. Jenny oli aina vanhurskas ja aivan hyvä, valmis heittämään kivellä, täydellinen, virheetön. Sitä paitsi: Arsin juttuhan oli yhteisestä sopimuksesta pyyhitty olemattomiin jo silloin kuin tehtiin sovinto Viipurissa. Mutta nainenhan ei unohda koskaan. . .

Jenny oli kääntynyt ja katseli häntä suuttuneesti. Nyt se mieltii, millä minua ärsyttäisi riitaan, tuumi Arvi. Mieltiköön — turhaan yrittää. . .

— Minähän olen sanonut, ettet saa polttaa makuuhuoneessa, kivahti Jenny.

— Enhän minä poltakaan.

— Mutta sinullahan on piippu suussa.

— Niin on, ja on myös jalat tohveleissa, mutta en minä silti kävele.

— Äh, älä viisastele. . .

Jenny viskasi harjan kädestään niin huolimattomasti, että se kaatoi kölninvesipullon lattialle. Pullo meni säpäleiksi ja Arvi sai syyn. Mene tiedä, vaikka herra Ceder lopultakin olisi närkästynyt, ellei puhelin samassa olisi soinut. Jenny liikahti kuin lähteäkseen vastaamaan, mutta Arvi ehätti edelle. Laukkanen siellä oli.

Arvin teki mieli laskea kuulotorvi paikalleen, mutta silloin tietysti mies olisi vain soittanut uudelleen ja Jenny olisi käynyt uteliaaksi. Hän painoi jalallaan makuuhuoneen oven kiinni ja kysyi kärsimättömästi, mitä Laukkanen halusi näin myöhään illalla. Tuomarin ääni oli odottamattoman ystävällinen.

— Iltaa, Ceder. Mitäkö haluan? Mitäpä muuta kuin tuottaa sinulle pienen ilon. Panehan halaatti yllesi ja papaha päähäsi ja tule Kerhoon — meitä on tääl-

lä koolla hauska seura, Harun al Rashidin satuseura. Sheherazade ja kaikki. Ja sadunkertojana on tänä iltana Sinbad merenkävijä eli tirehtööri Vidar Kaitero, joka on pysähtynyt tänne yöksi matkallaan Oulusta hemmettiin. Tuletko?

Arvi Cederistä tuntui, että hänen sydämensä lakkasi sykkimästä. Kaitero täällä! Lörpöttelemässä kaikelle kansalle. Toinen todistaja häntä vastaan. Kaitero ja Laukkanen punomassa pirullisia juonia Kerhossa. Pitkään aikaan hän ei saanut sanaa suustaan.

— Haloo, huusi varatuomari puhelimesta.

— H-haloo, henkäisi herra Ceder. — Minä tulen!

Hän palasi makuuhuoneeseen ja alkoi sovittaa kaulusta kaulaansa. Hän tuskin huomasikaan Jennyn läsnäoloa ennenkuin nuori rouva hämmästyneenä kysyi, aikoiko hän vielä lähteä ulos, vaikka kello oli jo yksitoista. Kuka hänelle oli soittanut?

Arvi mutisi epäselvästi jotakin »kiireellisistä asioista», jotka muka olivat epähuomiossa jääneet toimitamatta päivällä ja että hänen oli käytävä tapaamassa paria Tarvikkeen ukkeliä konttorissa, ja niine hyvineen hän lähti.

Vidar Kaitero oli aivan oikein Kerhossa ja hänen

seurassaan oli varatuomari Laukkasen lisäksi kustannusliikkeen johtaja P. J. Lumme, joka keikutteli polvellaan Sheherazadea alias Lilliä, Kerhon paraiten onduloitua tarjoilijatarta, sekä kaksi pienempää profeetta Liisankaupungin liikemiespiireistä. Herra Ceder vastaanotettiin kiljunnalla.

Hetken seiso i Ceder oven suussa katsellen seurakuntaa uteliaasti. Sisimmässään hän pelkäsi, mutta sitä ei olisi saattanut arvata hänen ilmeestään. Lilli tuijotti häntä ikäänkuin näkisi hänet ensi kerran elämässään, tai paremminkin ikäänkuin näkisi Luciferin omassa persoonassaan. Kaitero hymyili hävyttömän näköisenä ja Laukkanen hyräili jotakin, joka yhtä hyvin saattoi olla nekerihymni kuin Porilaisten marssi. Arvi Ceder astui lähemmäksi.

— Tässä on nyt siis se mies, josta olen teille kertonut, rakkaat kuulijani, esitteli Kaitero osoittaen Arvi ystävää sormellaan.

— Toisitteko minulle jotakin juotavaa? sanoi herra Ceder Lillille, joka nousi kuiri unissakävijä. — Kaksinkertainen grogi, lisäsi hän. Ja sitten hän kääntyi Kaiteroon.

— Mitä sinä olet kertonut, haisunäätä? kysyi hän.

— Olen kertonut tarinan liikemiehestä, joka syntyi yhtä viattomana kuin muutkin lapset, vaikkei sitä nyt kukaan voisi uskoa, mutta josta sitten kehittyi niin kiero veijari, etten ymmärrä, miten hän pystyy katsomaan muita suoraan silmiin. Minä en ole mikään fariseus, vaan myönnän avoimesti, etten ole mikään pieni enkeli minäkään, mutta —

— Milloin sinä tulit ja milloin aiot lähteä täältä? keskeytti Arvi.

— Tulin aamupäivällä ja lähden sitten kuin olet ojentanut minulle 10,000 markkaa joko Suomen Pankin seteleinä tai shekkinä.

Ennenkuin Ceder ehti vastata tuli Lilli tarjottimien. Hän asetti lasin ja soodavesipullon herra Cederin eteen ja palasi takaisin Lumpeen polvelle, jota Kerhossa kutsuttiin myös »Lillin laulupuuksi».

— Ja kun nyt kerran alat käsitellä rahoja, niin voit kirjoittaa myös minulle shekin, puuttui Laukkanen puheeseen.

— Kenelle vielä? kysyi Arvi hampaitaan kiristäen.

Seurakunta purskahti nauruun. Sillä oli nähtävästi hyvin hauskaa. Arvi yritti pari kertaa saada äänensä kuuluviin, mutta muut keskeyttivät hänet kokka-

puheilla ja letkauksilla. Ja sitten aukeni yhtäkkiä ovi ja kynnykselle ilmestyi rouva Jenny Ceder.

Syntyi tuokion täydellinen hiljaisuus. Jennyn katse siirtyi Cederistä Kaiteroon ja Kaiterosta Lilliin, joka nolon näköisenä hivuttautui jaloilleen. P. J. Lumme yritti hymyillä ja kumarsi kömpelösti, mutta Jenny ei ollut häntä näkevinäänkään. Arvi meni hänen luokseen neuvottomana ja hämillään.

— No, mitäs. . ., änkytti hän hiukan kärsimättömällä äänellä ja koetti saada Jennyn palaamaan takaisin kynnyksen toiselle puolelle, mutta Jenny sysäsi hänet huolimattomasti taaksepäin ja sanoi:

— Arvasinhan minä. Älä anna häiritä itseäsi olenkaan — teillähän tuntuu olevan niin viihtyisää ja hauskaa täällä. Ah, herra Kaiterokin on kaupungissa! Hyvää iltaa! Tuota — hän kääntyi jälleen Arviin — minä tulinkin vain sanomaan sinulle hyvää yötä, rakkaani. Menen nimittäin isän luo yöksi. Ja huomenna minä matkustan. . .

— Jenny! Tule tänne toiseen huoneeseen — tahdon puhua kanssasi.

— Minulla ei ole aikaa. Hyvästi, hyvät herrat!

Hän nyökkäsi, hymyili kuin enkeli ja lähti. Tuo-

kion Ceder epäröi, lähtisikö jäljestä vai eikö. Hän huomasi toisten odottavat, ivalliset ilmeet, kohautti olkapäitään ja palasi pöydän ääreen koettaen olla sen näköinen kuin Jennyn käynti olisi ollut luonnollisin asia maailmassa. Hän kulautti syvään lasistaan ja katsoi Kaiteroa.

— Puhu nyt suusi puhtaaksi, sanoi hän.

Kello kaksi aamuyöllä ojensi herra Ceder Kaiterolle 10,000 ja Laukkaselle 50,000 markan shekin ja lähti kotiin whiskypuolikas taskussaan ja Lilli kainalossaan. Hän ymmärsi, että hänen karriäärinsä Liisankaupungissa läheni loppuaan.

Kello kolme aamulla pujahti pieni olento herra Cederin asunnon pihalle, huomasi, että makuuhuone oli valaistu ja kiipesi lumisille tikkaille kurkistaen ikkunasta huoneeseen. Tuokion kuluttua tuo olento jälleen laskeutui maahan ja juoksi kadulle katsellen oikealle ja vasemmalle. Kadunmitan päässä seisoivat musta varjo — poliisi. Pieni olento lähti juoksemaan, puhui jotakin poliisille ja palasi tämän ja erään myöhästyneen ajurin seurassa herra Cederin asunnolle, missä järjestyksen suurikokoinen valvoja ensin kierautti voimakkaasti ovikellon kampia ja sitten pudotti nyrk-

kinsä ovelle.

XIV.

SALLIMUS TUKISTAA HERRA CEDERIÄ — HIUKAN.

Yllätetty — *itse teossa!* Ceder tuskin saattoi uskoa tapahtunutta todeksi, kun hän kamalan yön jälkeen heräsi pää paksuna ja suu sen makuisena kuin olisi hänellä ollut homehtunut roquefort-mälli poskessaan. Hän palautti työläästi mieleensä tapahtumat siitä lähtien kuin oli koreasti onduloidun Lillin kanssa jättänyt Kerhon. Mikä vietävä hänet oli pannut tuomaan tuon neitsyen kotiinsa? Hän muisti raivostuneensa Jennyn lähtöuhkauksen johdosta ja juoneensa tavallista enemmän, ja sitten hänet oli vallannut jonkinlainen tyhjyyden kammo ja hän oli sanonut Lillille, ettei uskaltanut olla yksin. Lilli oli ensin pudistanut päätään ja epäillyt, että »rouva Ceder sittenkin oli kotona», mutta oli sitten seurannut häntä panematta vastaan sen enempää. Eihän hänellä oikeastaan ollut alun alkaen ollut mitään aikomuksia Lilliin nähden, mutta olihan siinä kuitenkin otettu pyjama esille ja niin edespäin ja sitten — niin, sitten oli Jenny ilmestynyt kuin salama kirkaalta taivaalta, Jenny ja uninen poliisikonstaapeli ja risainen ajuri, fy fan! Ja Jenny ja Lilli olivat huutaneet kuin riivatut. Hän, Arvi, oli ve-

täytynyt arkihuoneeseen ja lukinnut oven, ja olihan siinä sitten vähitellen tullut hiljaista, liiankin hiljaista.

Hän istui kauan vuoteensa reunalla kasvot käsien välissä, ajatukset kierrellen alituisesti samaa rataa kuin kilpahevosek hippodromilla. Lopulta hän nousi voihkaisten ja upotti kasvonsa kylmään veteen. Se helpotti hiukan.

Mitä tekisi? Tietysti oli heti päästävä yhteyteen Jennyn kanssa ja koetettava estää hänet tekemästä tyhmyyksiä, sillä Jenny oli yöllä puhunut asianajajasta ja avioerosta ja todistajista — hm — ja sellainenhan oli tyhmyyttä ja lapsellisuutta. Hänen oli selitettävä Jennylle kaikki juurtajaksain, niin, aivan totuudenmukaisesti. Jenny oli joka tapauksessa rakastunut häneen ja oli tietysti impulsiivisuudessaan toiminut ihan ajattelematta, koneellisesti. . . äh, älä petkuta itseäsi, Arvi Ceder! Loppu on loppu. Mutta hänen täytyi saada puhua Jennyn kanssa kuitenkin!

Hän puki nopeasti ylleen. Eteisessä oli lattialla sanomalehti. Hän aukaisi sen ja katse osui paksuun, mustaan otsakkeeseen:

LIISANKAUPUNGIN LIIKE-ELÄMÄSSÄ

ON JOTAKIN MÄTÄÄ.

*Oy. Ars Ah:n juttu. — Mitä
puuhaavat Oy. Tarvikkeen herrat?*

Arvi palasi makuuhuoneeseen sanomalehti kädessään. Hän luki artikkelin kahteen kertaan ennenkuin sen sisältö selvisi hänelle. Kylläpä nyt tapahtumat seurasivat nopeasti toisiaan. Tuskin ehti hiukan selvittää kolauksesta ennenkuin jo toinen oli tulossa. Mistä ihmeestä Liisankaupungin Sanomat oli saanut tietää, että Osuuskunta Kansan Paras oli keino­tellut haltuunsa Oy. Tarvikkeen osakkeita. (Hahhah — keino­tellut! Kyllä Cederin konsortio oli ne myynyt hyvinkin mielellään.) »Osuuskunta Kansan Paras oli yksityiskauppiaitten ja myös Tarvikkeen pahin vihollinen. Olivatko samat miehet, jotka Oy. Ars Ab:ssa olivat hoitaneet leiviskänsä niin huonosti, nyt kaivamassa perustaa myös Oy. Tarvikkeen alta?»

Herra Ceder heitti lehden kädestään ja lähti ulos. Hän meni suoraa päätä Lehtosille. Ville maisteri aukaisi oven, mutta paiskasi sen kiinni sanaakaan sanomatta nähtyään lankonsa. Arvi soitti pari kolme kertaa, mutta tuloksetta. Aivan pyörällä päästään hän meni konttoriin. Siellä oli miehiä kuin meren mu-

taa, toinen toistaan kiukkuisempia sekatavarasaksoja, jotka huusivat kuin mielettömät ja vaativat »selityksiä».

Hän pakeni pihan kautta ja palasi kotiin. Puhelin soi. Kauppias Aapeli Janatuinen pyysi, ei, vaati keskustelua herra Cederin kanssa nyt heti. Ettäkö herra Ceder oli sairas. Katinkonttia! Sairaaksihan sitä aina tekeydytään tällaisissa tilanteissa. Ja jos huhuissa oli perää ja syntyisi oikeusjuttu, havaittaisiin herra Ceder tietietysti syyntakeettomaksi. Miksi maailmassa Aapeli Janatuinen ei ollut ottanut varteen talonmiesveljensä varoituksia! No, aikoiko herra Ceder ottaa hänet vastaan, vai ei?

Arvi pudotti kuulotorven riippumaan johdon varaan ja lähti makuuhuoneeseen. Soittakoot nyt, juupelit, niin paljon kuin tahtoivat. Hän ei kuulisi mitään. . .

Kului muutamia päiviä. Myrsky Oy. Tarvikkeen ympärillä tyyntyi vähäksi aikaa, sillä huhuihin ei saatu vahvistusta. Osuuskunta Kansan Paras vaikenä viisusti, samoin Tarvikkeen hallitus. Mutta tämä oli vain tyyntä lopullisen romahduksen edellä, sen Arvi Ceder ymmärsi varsin hyvin.

Hän istui konttorissa tylsänä ja kykenemättömänä mihinkään. Pari kertaa hän yllätti itsensä hymyilemässä ivallisesti seistessään tukkaansa harjaamassa konttorin eteisessä olevan peilin edessä. Hän muisti, miten oli yrittänyt analysoida Jennyä tavatessaan hänet ensi kerran Laukkasen toimistossa. Hän muisti, miten Jennyn leuka oli monasti jollakin tavalla ärsyttänyt häntä. Jennyllä oli pehmeät kädet ja pehmeät hiukset, mutta hänessä ei totisesti ollut mitään muuta pehmeätä. Puhutaan amerikkalaisten elokuvavampyyrien tempuista — oh, hell, ei suomalainen konttorityttö suinkaan ole pekkaa pahempi.

Jenny oli tietenkin vaatinut avioeroa. Ja Arvi saattoi kuvitella, miten riemastuneena Juhani Laukkanen oli ryhtynyt hänen asianajajakseen. Laukkasen pergamenttinaama oli loistanut kuin aurinko, kun he olivat sattuneet vastakkain kadulla.

No niin, itku pitkästä ilosta. Vaikka eipä hän aikonut itkeä. Hän oli aivan puutunut. Kaikki oli samantekevää. Jenny vaati käytännöllisesti katsoen koko hänen omaisuuttaan »kipurahoiksi». Vieköön. Hän oli aivan apaattinen. Joskus leimahti voimaton kiukku kaikkea ja kaikkia kohtaan hetkeksi ilmiliiekkiin, mut-

ta sitten se sammui taas harmaaseen tylsyyteen.

Vasta kun kaikki oli ohi, herra Ceder ikäänkuin heräsi. Hän istui yhä edelleen Oy. Tarvikkeen johtajan tuolissa, mutta nyt yhtä köyhänä ja yksinäisenä kuin Liisankaupunkiin saapuessaan. Ei ollut toiveitakaan siitä, että enää oli mitään pelastettavissa. Hän oli kuitenkin pitänyt varansa sikäli, ettei lain käsi ulottunut häneen. Tarvike romahtaisi niinkuin hänkin oli romahtanut, mutta hauskaa oli peli ollut niin kauan kuin sitä oli kestänyt. Ja saattaisihan hän aloittaa uudestaan jossakin muualla. Uudestaan, niin, mutta ei tällä tavalla, ei tällä tavalla.

Ah, Arvi Ceder, ei nokkosesta tule narsissia!

Kevättalven aurinko pani hanget kimaltamaan, niin että ne muistuttivat paljettikangasta. Mustissa asfalttiräystäissä riippuivat pitkät jääpuikot kuin mitkään Damokleen miekat. Puistoissa ja pihoilla rakensi nouseva nuoriso lumilinnoja . . . pilvilinnoja . . . hei, Ceder, pehmenetkö haikeaksi nähdessäsi punaposkista viattomuutta ympärilläsi ja muistaessasi, mitä itsekin olet kerran ollut?

Liisankaupungin ainoan kuusikerroksisen talon edustalla seisoi neiti Gurli Janatuinen jääpuikkaa

imeskellen ja odottaen isäänsä, joka oli luvannut lähteä ostamaan hänelle uudet lapaset. Arvi Ceder pysähtyi ja kaivoi taskustaan markan.

— Siin’ on sinulle tikkukaramellirahaa, sanoi hän.

— Kiitos! visersi Gurli ja aikoi juuri ojentaa käteensä ottaakseen kolikon vastaan, kun isä Janatuinen ilmestyi paikalle ja sysäsi hänet syrjään.

— Sille ei anneta mitään karamellirahoja, ärisi hän vihaisesti. — Se on jo pilannut hampaansa tarpeeksi kaikenlaisella moskalla. Pane heti pois tuo jääkalikka! Kuuletko? Ja sitten minä tahtoisin puhua herran kanssa vähän. Mennään sen verran tuonne meille — ei herralla niin kiire ole.

— Oletteko siitä ihan varma, Janatuinen? kysyi Ceder tavoitellen leikkisää sävyä. — No, olkoon menneeksi. Miksi ette voi toimittaa asiaanne tässä?

Hän heilautti markkaa selkänsä takana ja Gurli sieppasi sen näppärästi. Sitten hän seurasi talonmies-tä pihan yli F-portaaseen.

— Istukaa, sanoi Kalle Janatuinen ja osoitti sohvaa fiikuksen alla. Itse hän istuutui nakkilalaiseen keinu-tuoliinsa. Ja sitten hän piti elämänsä pisimmän puheen.

— Te olette rikas mies ja minä olen Latsarus ja vaikka minä joutuisinkin tuliseen pätsiin kuolemani jälkeen, niin ette tekään taivaaseen pääse, se on vissi ja varma. Kyllä minä tiedän, mikä te olette — puhutaan suoraan vain. Enkä minä siitä välitä, vaikka te kapitalistit nylkisitte päänahan toisiltanne, mutta silloin minä suutun, kun te rupeatte korjaamaan köyhiä. Minä olen lukenut lehdistä siitä taidekaupahumpuukista ja Aapeli on puhunut minulle Tarvikkeen asioista — Aapeli on minun veljeni — ja minun kertomatauluni sanoo nuukaan, kenen taskuihin tienestit tällaisista virmoista ovat menneet ja menevät. Aapeli sai puijatuksi minullekin, tai oikeastaan muijalleni yhden Tarvikkeen osakkeen ja siihen meni suurin osa meidän säästöjämme, mutta jos herra luulee, että minä tyydyn koreaan paperiin, kun Tarvike menee pyllylleen, niin herra on sakannut mistiin. Ehei, sanoo Kalle Janatuinen ja minä kanss'. Jaa, ettei Tarvike mene pyllylleen? Anteeksi vain, herra Seeteri, mutta kyllä minä olen mikki siitä, että kaikki ne hommat, joissa herra on mukana, menevät nurin — ne on ihan riitninkitkin tehty sillä tavalla. Ja nyt minä käsken herran tänne ihan vain sitä varten, että sai-

sin teitiltä suoran vastauksen suoraan kysymykseen: kumman herra ottaa, pahimman selkäsaunanko, mitä te olette elämässänne saanut, vai sen osakepaperin takaisin — täydestä hinnasta?

Arvi Ceder katseli toivehikkaasti ovelle, mutta turhaa oli yrittää Janatuisen ohi. Hän koetti kaunopuheisuutta, mutta Janatuinen oli itsepäinen kuin synti — niin, vielä itsepäisempi. Yhtä hyvin olisi voinut puhua fiikukselle.

— En minä nyt voi ostaa mitään takaisin, sanoi hän lopulta, — mutta voittehan tulla konttoriin ensi viikolla.

— Kyllä kai. Saatte te sen verran rahaa irti huomennakin.

Arvi Ceder mietti. Sitten hänen ilmeensä kirkastui, sillä hän muisti vale-Watteaun. Kalle Janatuisella saattoi kyllä olla tervettä järkeä, mutta hänen ajatuskykynsä oli hidas. Ehkä temppu onnistuisi.

— En minä niin erikoisesti siitä osakkeesta välitä, sanoi Arvi haukotellen. — Ellei joku päivä ensi viikolla sovi teille, niin pitääkää hyvänänne. Ja mitä pahoinpitelyuhkaukseenne tulee, niin unohdetaan se. Katso-kaas, jos te koskette minuun sormellannekaan, niin

minä nostan teitä vastaan syytteen väärennetyn taulun myyntiyrityksestä. Semmoisesta voi saada kuusi-kin vuotta. Maisteri Metsä ja Arsin myyjätär todistavat kyllä asian. Hyvästi, Janatuinen.

Ja ennenkuin Janatuinen oikein oli ehtinyt tunkeutua asian ytimeen, harppoi herra Ceder pihan yli porttia kohti.

Talonmies sai vielä kerran aihetta muistaa miellauseensa: »Laki on köyhiä vastaan.»

XV.
OI, NAINEN!

Eräänä elokuun iltana soitettiin Oy. Tuontiaitan ovikelloa — harvinaista kylläkin — ja toimitusjohtaja, joka oli loikonut raihnaisessa vuoteessaan piippua imeskellen, nousi ähkäisten jaloilleen. Hallituksen puheenjohtaja haukotteli toisessa vuoteessa ja arveli, ettei kannattanut lähteä avaamaan, koska oven takana luultavasti ei odottanut sen suurempi afääri kuin kulkukauppias, mutta toimitusjohtaja oli optimistisempi.

Oven takana odotti herra Ceder.

Oy. Tuontiaitta tuijotti vierasta avosuin.

— Katsos pohattaa! huudahti toimitusjohtaja.

— Heil Hitler! messusi hallituksen puheenjohtaja.

Arvi Ceder viskasi pienen matkalaukkunsa lattialle, veti hyvin prässättyjä housujaan hieman ylemmäksi polvien kohdalta ja istuutui varovasti toimitusjohtajan vuoteen reunalle. Hän oli laihtunut ja hänen kasvoiltaan oli tyystin kadonnut niiden tavanomainen huoleton ja iloinen ilme. Oy. Ars Ab., Oy. Tarvike ja Jenny olivat kantaneet veronsa.

Hän vastaili väsyneesti ja haluttomasti herrojen

innokkaksiin ja hämmästyneisiin kysymyksiin, ja kun hän oli lopettanut, istuivat kaikki kolme alakuloisina kuin varikset sateessa saman vuoteen reunalla miettien onnen oikullisuutta ja maailman pahuutta. Lopulta korotti herra Ceder äänensä ja tiedusteli, huolisivatko herrat hänestä asuintoverin muutamiksi viikoiksi.

— Tietysti, vastasi toimitusjohtaja. — Nyt näet, ketkä ovat todellisia ystäviäsi. Me emme sinua hyljää, vaikkas hyljäsit meidät. Mutta vuoteen saat hankkia itsellesi, ellet halua maata tuon Oskarin vieressä. Minun sänkyni on yhdenmaattava.

Näin asettui herra Ceder taloiksi Oy. Tuontiaitan yhdistettyyn konttori- ja asuinhuoneeseen, ja päivät menivät ja toiset tulivat ja kaikki ne olivat toistensa kaltaisia. Arvi Ceder vatvoi mielessään jos jonkinlaisia suunnitelmia. Illalla saattoi jokin »aate» tuntua vallan loistavalta ja melko helposti toteutettavaltakin, mutta kun aamu tuli, havaittiin, että se oli sulaa järjettömyyttä. Joskus hän katui vilpittömästi, että oli keskeyttänyt yliopistolukunsa ja lähtenyt elämän bulevardille, sen sijaan että olisi ahertanut kirjojen kimpussa aikansa ja sitten kunniallisena poroporva-

rina kasvattanut itselleen kaksoisleuan ja vatsan jos-
sakin tunkkaisessa virastossa; joskus taas noitui nii-
tä oikeustajunnan rippeitä, jotka estivät haastamas-
ta n. s. lainkuuliaista yhteiskuntaa taisteluun. Mones-
ti sai kalvava ikävä hänet kirjoittamaan Jennyille —
kaikesta huolimatta — pitkiä epistoloita, jotka eivät
kuitenkaan koskaan päässeet rikkalaatikkoa pitem-
mälle. Huonetoiverit elättelivät itseään kaikenlaisella
pikkukeinottelulla, mutta herra Cederiä sellainen ei
maittanut.

Eräänä aamuna hän makasi poltellen risaisella
sohvalla, joka öisin toimi vuoteena, ja tuijotti haja-
mielisenä seinäpaperin likaisia ja haalistuneita ku-
vioita. Seinäalmanakan alta kömpi hitaasti näkyviin
litteä, punaisenruskea hyönteinen, joka pysähtyi tut-
kimaan repeämää tapetissa, ja Arvi nyrpisti nenään-
sä.

— Hyi hitto, mitä ihmeen kotieläimiä te oikein pi-
dätte täällä? kysyi hän ja hallituksen puheenjohtaja
kääntyi laiskasti katsomaan hänen sormensa osoitta-
maan suuntaan.

— Tuotako tarkoitat? — Se on lude, lempinimel-
tään lutikka ja olit kyllä ennen maailmassa hyväkin

tuttu sen kanssa. Mutta makeanleivän päivinä tuollaiset vaatimattomat tuttavuudet helposti unohtaa — hm hm. Hauska elukka muuten — se tulee jo tunnin ikäisenä isoisäksi, niin että älä ihmettele, vaikka näkisit pian enemmänkin samaa lajia.

Arvi ummisti silmänsä kyllästyneen näköisenä ja huokasi. Muistui mieleen pieni, kaunis koti Liisan-kaupungissa, sormiaan ojentelevat kaktukset ja messinkinen Buddha, joka itsepintaisesti tuijotti napaansa, vaikka sen ympärillä oli paljon mielenkiintoisempaa nähtävää. Hän huokasi uudelleen. Joka kuuseen kurkottaa. . .

— Muuten, pitkitti Oskari, hallituksen puheenjohtaja, — muuten on meidän suoritettava vuokramme huomenna, ellemme halua tulla hädetyiksi täältä. Minulla ja F. F:llä (F. F. oli toimitusjohtaja), on kyllä osuutemme koolla, mutta mitenkä on sinun laitasi?

— Kello kaniin, savukekotelo kaniin, all right, mutisi Arvi. — Mutta käsitän kyllä, että minun on johonkin ryhdyttävä piammiten, sillä kohtapa panttikelpoinen omaisuuteni onkin lopussa.

— Miksi et voisi yrittää Liisan-kaupunkipuuhasi toisintoa jossakin muualla, Kokkolassa tai Nurkkalas-

sa tai jossakin muussa senkaltaisessa kaupungissa? kysyi toimitusjohtaja.

— Olenhan kyllä miettinyt sitäkin mahdollisuutta, sanoi herra Ceder, — mutta en tunne siihen mitään halua. Rupeaisin mieluummin vaikka tavalliseksi konttoriapulaiseksi nälkäpalkalla, mutta konttoriapulaisenkin toimi on nykyisin melkein yhtä vaikeasti saatavissa kuin tasavallan presidentin.

— Sinusta ovat sekä mehu että ydin poissa, toteusi hallituksen puheenjohtaja myötämielellisesti. — Tiedän kyllä, miltä sellainen tuntuu. Spotta opp dej, niinkuin Svensson sanoo, maailmassa syntyy joka minuutti huolestavedettävä ihminen, niinkuin Barnum sanoo, ja tyttöjä piisaa aina, niinkuin minulla on tapana sanoa.

Herra Ceder kääntyi vastaamatta seinään päin.

Ja päivät menivät ja toiset tulivat ja kaikki olivat toistensa kaltaisia.

Oy. Tuontiahan hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja tunsivat lopulta menettävänsä kärsivällisyytensä, sillä herra Ceder alkoi käydä heidän kukkarolleen. Alussa he tyytyivät hienotunteisiin vihjauksiin, mutta pitipä lopulta puhua oikein suoraakin

kieltä ja höystää sitä vieläpä letkauksilla. Arvi ryhtyi vastahakoisesti laatimaan suunnitelmaa, joka valitettavasti oli suuressa määrin hänen entisten suunnitelmiansa kaltainen. Tällä kertaa se ehkä vain oli fantastisempi: pääosaa näyttelivät eräät hämäräperäiset kulturalöydöt Petsamon puolella.

Eräänä päivänä hän istui yksin kotona, kun kirjeluukku rapsahti. Hän nousi laiskasti ja vilkaisi välinpitämättömästi osoitetta kirjekuoressa, mutta jäykistyi heti ja tunsu sydämensä alkavan lyödä kiivaammin. Kuoressa oli tuttu käsiala ja kirje oli epäilemättä osoitettu hänelle itselleen. Jenny! Miksi Jenny kirjoitti? Pitkän rupeaman hän katseli kirjettä ikäänkuin koettaen nähdä kuoren läpi. Se oli osoitettu Liisan-kaupunkiin, mutta sikäläisestä postitoimistosta lähetetty edelleen.

Hän sytytti savukkeen ja aukaisi kuoren hiukan vapisevin sormin.

»Arvi hyvä» ja sitten neljä tiheään kirjoitettua sivua. Hän luki, pääsi loppuun ja aloitti jälleen alusta. Ja sitten hän ei tiennyt, olisiko iloinen, vaiko pahoillaan. Hän luki kirjeen lopun kolmanteen kertaan:

». . . enkä kaikesta huolimatta voi unohtaa 'kaunii-

ta hetkiämme'. Jos siis pohjaltasi olet se, jona sinua pidän, teet niinkuin olen ehdottanut. Täyskäännös, Arvi poika, muutaman vuoden aherrus ja olet vihreällä oksalla jälleen. Ja sitten ehkä — sanon vain 'ehkä' toistaiseksi — saat tulla minun luokseni, näyttää puhdasta kilpeäsi ja koettaa voittaa minut uudelleen.»

Oskari, hallituksen puheenjohtaja, ja F. F., toimitusjohtaja, kolisivat huoneeseen puhuen ja elehtien innokkaasti. F. F. heilutteli kädessään joitakin papereja ja kuulutti, että taas kelpasi elää. Mutta sitten hän huomasi herra Cederin ilmeen ja keskeytti puhe-tulvansa.

— Hei, onko mummusi kuollut, vai miksi sinä istut siinä muistuttamassa jotakin, jonkalaista kissoilla on tapana raahata palokujasta pihalle?

F. F:n katse siirtyi kirjeeseen, joka edelleen roikkui Arvin hervottomissa hyppysissä.

Hän otti sen, luki sen ja ojensi Oskarille, joka oli paiskautunut vuoteelle.

— Jalomielinen likkalapsi, sanoi Oskari hetken kulluttua viskaten kirjeen takaisin Arville. — Ensin nylkee sinut putipuhtaaksi ja hylkää sinut ja lupaa sitten ehkä ottaa sinut nyljettäväkseen jälleen, kun olet

päässyt »vihreälle oksalle» taas.

Arvi tunsi punastuvansa kiukusta, mutta sai itsensä hillityksi.

— Minua tympäisee tämä elämä, mutisi hän.

— Nyt sillä on taas valkea puoli ylöspäin, sanoi Oskari F. F:lle ja iski silmää. — Mutta ah, Herra, kuinka kauan? Kuule, Ceder, tiedätkö sinä itsekään, mitä oikeastaan tahdot? Juuri tällä hetkellä tuntuu sinusta maailma pimeältä ja on aivan luonnollista, että sinulla on äitiä ikävä, mutta annast' kun kerromme sinulle tuoreimmat uutisemme, niin eiköhän mielesi muutu.

Arvi puri hampaansa yhteen. Oskari oli aivan oikeassa. Loppujen lopuksi hän, Arvi Ceder, mies, joka oli kuin riepu mielihohteittensä viskeltävänä, ei itsekään tiennyt, mitä tahtoi. Katkera totuus!

— Otahan lappu luukulta ja ala puhua, sanoi F. F.

Oskari nousi istualleen vuoteessa ja kumarsi Arville kohteliaasti.

— Pyydämme sinua jälleen ryhtymään Oy. Tuontaitan kaupalliseksi johtajaksi.

— Mitä sinä iisuilet? äänsi Arvi epäluuloisesti. Kirje hänen kädessään rypistyi palloksi ja lensi lattialle.

— F. F. ja minä olemme tänään tehneet sopimuk-

sen lihavasta leveranssista Paraguayn valtiolle. Asia-
kirja on F. F:llä.

— Minkälaisesta leveranssista?

— 10,000 tonnista männynkäpyjä.

Arvi Cederin sormet alkoivat näpläillä hänen ala-
huultaan.

— Paperit tänne! sanoi hän.
